

WYDZIAŁ GEOGRAFII
I STUDIÓW REGIONALNYCH
UNIWERSYTET WARSZAWSKI

Warszawska
Konferencja
Geograficzna

WARSZAWSKA KONFERENCJA GEOGRAFICZNA

**„Geografia wobec wyzwań –
współczesność, przyszłość,
interdyscyplinarność”**

KSIĄŻKA ABSTRAKTÓW

WARSZAWA, 19-21 września 2024r.

MIEJSCE KONFERENCJI:

Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Uniwersytet Warszawski,

ul. Krakowskie Przedmieście 30 (Pałac Czetwertyńskich-Uruskich), Warszawa

KOMITET NAUKOWY:

prof. dr hab. Marcin W. Solarz (przewodniczący), dr hab. Jarosław Balon, prof. UJ,
prof. dr hab. Mirosława Czerny, prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, prof. dr hab. Bolesław Domański,
prof. dr hab. Marek Drewnik, prof. dr hab. Maciej Jędrusik, prof. dr hab. Tomasz Kaczmarek,
prof. dr hab. Wioletta Kamińska, prof. dr hab. Tomasz Komornicki, prof. dr hab. Andrzej Kowalczyk,
prof. dr hab. Kazimierz Krzemień, dr hab. Agnieszka Latocha-Wites, prof. UW, r,
prof. dr hab. Jerzy Makowski, dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ, prof. dr hab. Tadeusz Palmowski,
prof. dr hab. Florian Plit, prof. dr hab. Marek Sobczyński, prof. dr hab. Tadeusz Stryjakiewicz,
prof. dr hab. Daniela Szymańska, prof. dr hab. Przemysław Śleszyński

KOMITET ORGANIZACYJNY:

dr Krzysztof Górny (przewodniczący), dr Alina Awramiuk-Godun, dr Ewelina Biczynska,
dr Magdalena Cybulska, dr Alina Gerlée, dr hab. Izabela Gołębiowska, prof. UW, dr Ada Górna,
dr Anna Grzegorzczak, dr Barbara Jaczewska, dr Maciej Kałaska, dr hab. inż. Izabela Karsznia, dr
Kamil Leziak, dr Maksym Łaszewski, dr inż. Adriana Marcinkowska-Ochtyra, dr Magdalena Skorupska,
dr Maria Zachwatowicz

PATRONI:

Prezydent m. st. Warszawy Rafał Trzaskowski,
JM Rektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. Alojzy Z. Nowak
Prezes Głównego Urzędu Statystycznego Dominik Rozkrut
Polskie Towarzystwo Geograficzne
Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli

SPONSORZY:

DEMART,
Esri Polska,
ExpressMap,
MGGP AERO

Redakcja: Maksym Łaszewski, Maria Zachwatowicz

Opracowanie graficzne: Magdalena Cybulska

Logo konferencyjne: Kamil Leziak

SESJA 1 – PLENARNA "Geografia wobec wyzwań"

Prowadzący: Krzysztof Górny, Uniwersytet Warszawski

Interdyscyplinarność badań geograficznych, potrzeba czy konieczność

Marek Degórski, Bożena Degórska

Polska Akademia Nauk

Współczesna nauka charakteryzuje się coraz silniejszą interdyscyplinarnością badań, ukierunkowanych na rozwiązywanie istotnych problemów z punktu widzenia zdrowia i jakości życia człowieka. Wynika to ze złożoności i wielorakości czynników oraz procesów, które wpływają na dobrostan poszczególnych jednostek, jak i całych społeczeństw. Doskonałym podmiotem badawczym w tym zakresie jest megasystem środowiska geograficznego, który w sposób interakcyjny wiąże system człowieka i system przyrodniczy, a poznanie tych zależności wymaga wielokierunkowych badań interdyscyplinarnych. Szczególnie jest to widoczne w obszarach gęsto zaludnionych i silnie zurbanizowanych, w których dobrze rozpoznany endogeniczny potencjał środowiska może niwelować oddziaływanie antropogeniczne zarówno lokalne, jak i powodowane zmianami globalnymi. Celem prezentacji będzie pokazanie na przykładzie Warszawy, jak interdyscyplinarne studia środowiska geograficznego pozwalają na diagnozę stanu i predykcję przebiegu zjawisk środowiskowych pozwalających na kreowanie kierunków rozwoju miasta mających na uwadze jakość życia w mieście.

Ontologia i epistemologia Johna Searle'a jako narzędzie analizy dziedziny empirycznej geografii

Leszek Butowski

Uniwersytet Łódzki

Refleksja dotyczy pytania czy jest możliwe ustalenie wspólnej ontologii dla nauk geograficznych. W przypadku udzielenia odpowiedzi pozytywnej rodzi się kolejne pytanie czy taka wspólna ontologia jest w ogóle potrzebna. Innymi słowy czy ułatwia ona konceptualizację badań empirycznych, a przede wszystkim interpretację uzyskanych wyników. Dyskusja prowadzona jest w świetle ontologii J. Searle'a i jego koncepcji biologicznego naturalizmu. Przyjmuje się w niej podstawowe założenie, oparte na zasadach nowego realizmu, że świat społeczny stanowi, nieredukowalne w przeciwnym kierunku, rozwinięcie świata natury. Adaptację założeń ontologii Searle'a przeprowadzono w odniesieniu do analizy dziedziny empirycznej geografii - przy wykorzystaniu trzech kryteriów, tj.: 1) rozróżnienia na cechy własne (intrinsic) i cechy nadane (human relative) świata; 2) rozróżnienia na byty ontologicznie obiektywne i byty ontologicznie subiektywne (oraz ich przestrzenne przejawy); oraz 3) rozróżnieniu na zdania (sądy) epistemicznie obiektywne i epistemicznie subiektywne. O ile dwa pierwsze kryteria dotyczą zagadnień ontologicznych, o tyle trzecie kryterium dotyczy kwestii epistemologicznych. Odnosi się ono do statusu uzyskiwanej wiedzy. W tym świetle pojawia się pytanie o status wiedzy geograficznej, która wg założeń Searle'a powinna charakteryzować się epistemologiczną obiektywnością. Wydaje się, że uzyskane wyniki analizy przeprowadzonej w odniesieniu do geografii jako dyscypliny łączącej dwa odmienne pola badawcze (uprawianej zarówno w modelu naturalistycznym, jak i humanistycznym) mogą być interesujące także dla badaczy uprawiających inne dyscypliny w obrębie szeroko rozumianych nauk społecznych i humanistyki.

25 lat strategii samorządowych województw z perspektywy geografa

Wojciech Dziemianowicz

Uniwersytet Warszawski

W trakcie referatu chciałbym podzielić się moimi doświadczeniami wynikającymi ze współpracy z samorządami województw w opracowaniu ich strategii. Z metodycznego punktu widzenia obecne strategie są nazywane strategiami czwartej generacji. Cała Polska przygotowuje się do strategii kolejnej generacji. W tym kontekście istotne jest pytanie, w jakich relacjach pozostaje geografia z takimi naukami, jak ekonomia, socjologia, zarządzanie, politologia etc., by współuczestniczyć w procesach tworzenia planów strategicznych województw.

O współczesnych inspiracjach niemieckojęzycznej geografii społecznej – przeгляд syntetyczny problematyki badawczej

Anna Tobolska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Różnorodność problematyki badawczej w geografii społecznej jednoczy perspektywa przestrzenna w odniesieniu do terytorium, krajobrazu, miejsc, w skali lokalnej, regionalnej czy globalnej. To przestrzenne theatrum ludzkich aktywności splata wiele wątków badawczych, dotyczących np. jakości i poziomu życia, preferencji i zachowań przestrzennych, studiów miejskich, funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego, wykluczenia i separacji społecznych, segregacji i zróżnicowania społecznego, ruchów społecznych. W referacie zostanie omówiona w sposób syntetyczny problematyka badawcza podejmowana przez autorów niemieckich w nurcie geografii społecznej, przedstawiona w opracowaniu „Humangeographie kompakt” pod redakcją T. Freytag, H. Gebhardta, U. Gerhard i D. Wastl-Walter. Autorzy publikacji zwracają uwagę na kilka istotnych pytań badawczych, m.in. w jaki sposób można analizować i interpretować różne zjawiska społeczne (np. wykluczenie i integracja, edukacja, mieszkalnictwo) w kontekście przestrzennym, a także jakie są związki i zależności pomiędzy strukturami a procesami w zakresie obserwowanych zjawisk społecznych, czy też jak dochodzi do procesów społecznego zróżnicowania i jaką w tym rolę odgrywają aspekty przestrzenne. Próby rozwiązania sformułowanych problemów badawczych prowadzą do inspirujących konkluzji i wskazują nowe perspektywy dla geografii społecznej, jako nurtu należącego do pola badawczego geografii człowieka i ściśle powiązanego z dyscyplinami z dziedziny nauk społecznych.

SESJA 2A – „Nowe Geografie”

Prowadząca: Magdalena Skorupska, Uniwersytet Warszawski

Problemy badawcze geografii muzyki i dźwięku: spojrzenia światowe i zawirowania konceptualne, a dogmatyzm i misteria polskie

Roman Matykowski¹, Katarzyna Kulczyńska¹, Kamila Stańczyk

¹Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Niektórzy współcześni badacze starają odszukać w pracach przedstawicieli z początków XX wieku prekursorów w zakresie geograficznych badań nad muzyką i dźwiękiem. W anglosaskiej literaturze geograficznej za twórcę problematyki z zakresu geografii muzyki na ogół uważa się P.H. Nasha, ale za ojca tej subdyscypliny uznaje się twórcę ujęcia dyfuzyjno-dystrybucyjnego muzyki popularnej w geografii amerykańskiej G.O. Carneya. Jednakże z perspektywy czasu twórczość Carneya spotkała się z krytyką zwłaszcza geografów społecznych kręgu brytyjskiego.

Lawinowy wzrost studiów dotyczących muzyki i dźwięku (jako wytworów kultury), często w kontekście geograficznym ujawnił się pod koniec XX w. i na początku XXI w., szczególnie w kilku grupach tematycznych. Jedną z nich są studia nad organizacją, funkcjonowaniem i oddziaływaniem imprez muzycznych (w tym festiwali, spektakli), w których można by wykorzystać doświadczenia badawcze z zakresu geografii ludności czy z geografii turystyki.

Innym popularnym zagadnieniem ostatnich dekad była też problematyka związana z krajobrazem dźwiękowym miejscowości i obszarów, na który z perspektywy gospodarki przestrzennej można rozpatrywać jako istotną składową stymulującą wizerunek, branding i marketing określonej jednostki regionalnej lub lokalnej. Ta problematyka wzbudziła również zainteresowanie geografów polskich (np. S. Bernat), choć wprowadzenie kategorii krajobrazu sonicznego wywołało spory konceptualne.

Geografie dziecięce w świetle wyzwań teraźniejszości i przyszłości w badaniach geograficznych

Adam Wronkowski

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

W badaniach geograficznych na skutek zwrotu humanistycznego z drugiej połowy XX wieku obserwuje się systematyczny przyrost liczby publikacji na temat funkcjonowania człowieka w przestrzeni określonej przez Znanieckiego (1938) jako „jakościowo różnorodnej”. Usytuowanie człowieka w centrum zainteresowań badań pozwala odkrywać zróżnicowane perspektywy na proces jego funkcjonowania w szerszym kontekście, m.in. przestrzennym, kulturowym i społecznym. W latach 80 i 90 XX wieku dostrzeżono, że perspektywa dużej grupy ludzi, osób młodych, jest istotnie marginalizowana. Dużym błędem, jak ówczesnie podkreślali Monk i Hanson (1982) było odrzucanie perspektywy niemal połowy ludzi z geografii człowieka. Manifest Monk i Hanson jest jak najbardziej aktualny - według danych bazujących na World Population Prospects, osoby poniżej 30 roku życia stanowią w 2022 roku 47,3% ludności świata, a ich punkt widzenia jest często ignorowany lub trywializowany zarówno przez polityków, jak i naukowców.

Geografie dziecięce, jako subdyscyplina geografii człowieka z jednej strony przekazująca głos młodych osób, z drugiej zaś im go oddająca, odpowiada na obserwowane nierówności badań w geografii człowieka. Celem wystąpienia jest umiejscowienie geografii dziecięcych na tle wyzwań teraźniejszości i przyszłości w badaniach geograficznych, a także określenie wyzwań w ramach geografii dziecięcych. Podczas prezentacji przedstawione zostaną argumenty popierające tezę „Children’s geographies matter”.

Przejawy manifestacji postaw społecznych w przestrzeni publicznej miast

Małgorzata Durydiwka¹, Aleksandra Korpysz-Wiśniewska¹, Dagmara Sójka²

¹Uniwersytet Warszawski

²Uniwersytet Łódzki

Przestrzeń publiczna miast to przestrzeń wspólna, stale kształtowana przez człowieka. Najczęściej jest definiowana w trojaki sposób:

- w ujęciu morfologicznym tworzą ją miejsca określone przestrzennie, takie jak place i ulice,
- w ujęciu społecznym jest to obszar, w którym zachodzą interakcje i relacje społeczne,
- w ujęciu funkcjonalnym służy: dystrybucji ruchu pieszego, celebrowaniu religijnym i społecznym, imprezom publicznym, spotkaniom oraz rekreacji, rozrywce i kulturze.

Jej użytkowanie przez społeczeństwo odbywa się więc na wiele sposobów. Manifestowanie postaw społecznych jest jedną z form tego użytkowania i stanowi nieodłączny element codziennego życia miejskiego.

Celem referatu jest ukazanie różnorodnych sposobów na wyrażanie postaw społecznych oraz identyfikacja tematyki poruszanej przez społeczeństwo w przestrzeni publicznej. Autorki analizują wybrane formy manifestacji postaw społecznych w przestrzeni miast, zarówno o charakterze performatywnym (np. demonstracje), jak i wizualnym (np. murale, graffiti, wlepki – jako formy sztuki w przestrzeni publicznej) i odnoszą je do zidentyfikowanej tematyki tychże kontestacji. Wyrażane publicznie sprzeciwy odwołują się m.in. do: kwestii ochrony środowiska, równości, praw człowieka, nadmiernego rozwoju turystyki czy przemocy i konfliktów zbrojnych.

Dokonano przeglądu różnych miast, co pozwoliło uchwycić lokalne i uniwersalne problemy będące przedmiotem społecznych kontestacji.

Geografia oporu – wzajemnie powiązane przestrzenie kontestacji

Tomasz Sowada

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Najnowsze prace geograficzne na temat oporu zakwestionowały jego intencjonalny, linearny i opozycyjny charakter. Hughes (2020) podkreśliła, że tradycyjne podejście do oporu ogranicza badania poprzez przyjmowanie założeń dotyczących tego, co może lub nie może być postrzegane jako opór. Podążając za postmodernistycznymi poglądami Foucaulta na władzę i opór, zaproponowała przewyżczenie tych ograniczeń poprzez spojrzenie na opór jako zawsze już uwikłany we władzę.

Odrzucenie powyższych założeń stworzyło nowe ramy interpretacyjne, umożliwiające badanie wcześniej nieuchwytnych form oporu. Nowa koncepcja została już wykorzystana w badaniach uwzględniających zwierzęta pozaludzkie i relacje międzygatunkowe. Podmiotem uwolnionego od założeń intencjonalności oporu mogą być zwierzęta lub inni aktorzy pozaludscy.

Rosnąca konwergencja przestrzeni fizycznej i cyfrowej wymusza postrzeganie oporu jako zjawiska hybrydowego, zakotwiczonego w środowisku materialnym i cyfrowym. Połączenie geografii cyfrowej i geografii pozaludzkiej umożliwi uznanie roli nie-ludzkich aktorów, takich jak przestrzeń, sprzęt komputerowy, kod i algorytmy, w celu ujawnienia mechanizmów leżących u podstaw cyfrowo zapośredniczonego oporu i jego relacji z przestrzenią. W swoim referacie przedstawię w jaki sposób nowe koncepcje oporu mogą zostać wzbogacone poprzez uwzględnienie cyfrowych warstw przestrzeni, prezentując założenia projektu badawczego oraz odnosząc się do wyników badań wstępnych.

Przestrzeń działająca w tekście: psychogeografia przewodnika literackiego

Wojciech Galecki

Uniwersytet Wrocławski

Celem podejmowanego wystąpienia, sytuującego się w ramach interdyscyplinarnych badań z zakresu literary geography jest pokazanie, w jaki sposób przeżywanie geograficznej, fizycznie rozumianej przestrzeni wpływać może na sposób konstruowania i poetykę tekstu. Polem do analizy tej zależności jest (meta)literacki gatunek miejskiego przewodnika literackiego, wykorzystujący w prowadzonym przez siebie dyskursie elementy rzeczywistego doświadczenia miejskiej przestrzeni, ujawniające się nie tylko w twórczości literackiej osób, których śladami się podąża, ale także w biografjach autorek i autorów. Narzędziem zaś służącym do rozważenia wskazanego powiązania jest koncepcja psychogeografii, ukuta w łonie ruchu paryskich sytuacjonistów w latach 60. XX w. i rozwijana współcześnie przez Merlina Coverleya, będąca rodzajem studium efektów, jakie rzeczywista miejska geografia może wywierać na ludzkie zachowania (w tym zachowania twórcze, dotyczące aktywności literackiej).

Nowe oblicza geografii: Wykorzystanie ArcGIS i sztucznej inteligencji w badaniach przestrzennych

Paulina Gajownik-Mućka

Esri Polska

Współczesna geografia coraz częściej korzysta z zaawansowanych narzędzi technologicznych, które umożliwiają bardziej precyzyjną analizę i interpretację danych przestrzennych. Wystąpienie "Nowe oblicza geografii: Wykorzystanie ArcGIS i sztucznej inteligencji w badaniach przestrzennych" ma na celu przedstawienie, jak integracja oprogramowania ArcGIS z technologiami sztucznej inteligencji rewolucjonizuje podejście do badań geograficznych.

W pierwszej części prezentacji omówione zostaną podstawowe funkcje i możliwości ArcGIS jako narzędzia do tworzenia, zarządzania i analizowania danych geograficznych. Następnie przejdziemy do omówienia roli sztucznej inteligencji w przetwarzaniu i interpretacji danych przestrzennych, ze szczególnym uwzględnieniem technik takich jak uczenie maszynowe i analiza big data.

Przedstawione zostaną również case studies pokazujące, jak te technologie mogą wspierać podejmowanie decyzji oraz zwiększać efektywność badań i analiz.

W końcowej części wystąpienia omówione zostaną przyszłe kierunki rozwoju oraz wyzwania związane z dalszą integracją ArcGIS i sztucznej inteligencji w geografii. Podkreślone zostaną również możliwości, jakie te technologie stwarzają dla młodych naukowców i badaczy w kontekście rozwoju ich kariery i innowacyjnych projektów badawczych.

Celem prezentacji jest pokazanie, że wykorzystanie nowoczesnych technologii nie tylko ułatwia pracę geografom, ale również otwiera przed nimi nowe perspektywy badawcze i możliwości twórcze.

SESJA 2B – "Dylematy miast i wsi"

Prowadząca: Barbara Jaczewska, Uniwersytet Warszawski

Układy obwarzankowe małych miast a poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Studium przypadku województwa wielkopolskiego

Barbara Konecka-Szydłowska, Dawid Kozubek

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Głównym celem artykułu jest określenie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego układów obwarzankowych małych miast. Zakres przestrzenny pracy dotyczy wybranych gmin miejskich (miast do 20 tys. mieszkańców) i ich wiejskich odpowiedników (gmin obwarzankowych) położonych w województwie wielkopolskim, którymi są: Chodzież, Czarnków, Obrzycko, Słupca oraz Złotów. Zakres czasowy obejmuje natomiast lata 2011 i 2021. Postępowanie badawcze służące realizacji głównego celu pracy składa się z czterech etapów. W pierwszym etapie przeprowadzono przegląd literatury dotyczący gmin wchodzących w skład układów obwarzankowych, co stanowiło podstawę do zrozumienia poszczególnych typów układów obwarzankowych miast w Polsce. W drugim etapie pracy przedstawiono położenie i charakterystykę układów obwarzankowych małych miast w województwie wielkopolskim. W zasadniczym, trzecim etapie omówiono wyniki badań w zakresie sytuacji społecznej i gospodarczej oraz poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w ujęciu całościowym, a także przedstawiono statystyki opisowe typowej gminy w badanych układach obwarzankowych. W ostatnim, czwartym etapie pracy zaprezentowano wnioski i podjęto dyskusję związaną z funkcjonowaniem gmin obwarzankowych wokół małych miast. Przeprowadzone badanie wykazało, że układy obwarzankowe małych miast w województwie wielkopolskim charakteryzuje zróżnicowany poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, o czym świadczy wartość obliczonego w pracy wskaźnika syntetycznego Perkala (Ws).

Dylematy rozwoju przestrzennego w obszarach metropolitalnych na przykładzie Obszaru Metropolitalnego Warszawy

Sylvia Dudek-Mańkowska, Mirosław Grochowski

Uniwersytet Warszawski

W referacie przedstawiono wyniki badań na temat wielowymiarowej ewolucji przestrzeni Obszaru Metropolitalnego Warszawy (OMW). Obszar ten rozwija się dynamicznie od ponad dwóch dekad. Procesy i zjawiska rozwojowe znajdują odbicie w jego sytuacji gospodarczej (potencjał rozwojowy obszaru), atrakcyjności inwestycyjnej i osadniczej, dochodach firm i ludności oraz w zagospodarowaniu przestrzeni. Częścią OMW jest Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF), w skład którego wchodzi gminy - sygnatariusze porozumienia o współpracy przy realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Dla WOF przygotowano dokument strategiczny, określający cele które realizowane są wspólnie przez gminy z obszaru. Strategia ZIT jest pierwszą próbą skoordynowania wysiłków prorozwojowych podejmowanych przez gminy, jednak obejmuje ona jedynie część obszaru metropolitalnego. Tymczasem obszar ten jest wewnętrznie zróżnicowany a działania gmin nie są koordynowane.

Wyniki przeprowadzonych badań umożliwiły wskazanie głównych dylematów rozwoju przestrzennego obszaru metropolitalnego. Są nimi równoważenie rozwoju w sytuacji dynamicznej urbanizacji, modelowanie jednostek osadniczych oraz układów lokalnych w celu poprawy jakości życia mieszkańców, kształtowanie systemu transportowego i polityka mobilności w kontekście efektywności przemieszczania osób i towarów oraz redukcji śladu węglowego a także kreowanie wielofunkcyjnych układów społeczno-gospodarczych przeciwdziałających gentryfikacji a promujących rozwój inkluzywny. Metropolie są złożonymi strukturami, w których następuje konfrontacja aktorów realizujących w metropoliach różne partykularne interesy. Odpowiedzialnością władz publicznych (samorządów terytorialnych) jest kontrola zachowań tych aktorów i tworzenie reguł porządkujących grę o przestrzeń. W tym kontekście zwrócono uwagę na mechanizmy i instrumenty finansowania projektów, wykorzystywanie technologii do zarządzania gminami oraz partycypację społeczną.

Przeobrażenia układów przestrzennych wybranych wsi wokół Zbiornika Czorsztyńskiego

Monika Cepil

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Referat dotyczy wyników badań na temat przemian przestrzennych wybranych wsi leżących wokół Zbiornika Czorsztyńskiego. Układami ruralistycznymi zlokalizowanymi w sąsiedztwie Zbiornika Czorsztyńskiego są m.in. owalnice oraz łańcuchówki. Przekształcenia ich pierwotnych form rozplanowania były wypadkową wielu czynników. Ze względu na to, że wiejskie układy przestrzenne w sąsiedztwie Zbiornika Czorsztyńskiego są rzadko poruszonym tematem, postanowiono bliżej zagłębić się w istniejący problem badawczy. W pierwszej części wystąpienia zaprezentowana zostanie geneza analizowanych wsi i określenie ich cech morfologicznych oraz zmiany przestrzenne jakie zaszły w osadach w XIX w. W kolejnej części ukazane zostaną przeobrażenia przestrzenne jakie miały miejsce w okresie międzywojennym. W ostatniej części wystąpienia ukazany zostanie współczesny wygląd przestrzenny omawianych miejscowości. Omawiane przykłady wsi zostaną wyodrębnione na zasadzie studium przypadków, tak aby przeanalizować każdy powstały układ przestrzenny oraz podstawowe przemiany jakie zaszły w ich obrębie. Za cel referatu postawiono sobie przeanalizowanie: przemian układów ruralistycznych wybranych wsi w sąsiedztwie Zbiornika Czorsztyńskiego od średniowiecza do czasów współczesnych. W pracach wykorzystano m. in. metody retrogresywne, progresywne oraz badania terenowe. W analizach posłużono się materiałami źródłowymi zdobytymi w Archiwum Narodowym w Krakowie, mapami z okresu międzywojennego oraz współczesnymi mapami Polski.

Podwarszawskie miasta-ogrody a idea Ebenezer Howarda.

Próba klasyfikacji

Paweł Wiktor Sudra¹, Tomasz Spórna², Łukasz Musiaka³, Tomasz Figlus³, Robert Szmytkie⁴, Piotr Kryczka⁴, Agnieszka Lisowska-Kierepka⁴, Dominik Sikorski⁴

¹*Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie*

²*Uniwersytet Śląski*

³*Uniwersytet Łódzki*

⁴*Uniwersytet Wrocławski*

Miasta-ogrody, będące realizacją koncepcji Ebenezer Howarda (Howard, 1898/1902), stanowiły istotną odpowiedź na problemy urbanizacji i industrializacji z przełomu XIX i XX wieku. Zaproponowany model budowy i rozwoju miasta-ogrodu oparty był na zwartości układu przestrzennego, rozwoju stref funkcjonalnych, dobrym skomunikowaniu z miastem centralnym i dostępie do terenów zieleni. Na terenach obecnej Polski powstawały liczne miejscowości nawiązujące do koncepcji Howarda m.in. w otoczeniu Warszawy, Wrocławia, czy też Łodzi. Świadome wprowadzenie koncepcji miasta-ogrodu poprzedził rozwój „letnisk” w pobliżu dużych miast już od XIX wieku. Zjawisko nabrało dynamiki wraz z rozwojem kolejnictwa i zmianami społecznymi. W Polsce, głównie w pierwszej połowie XX wieku, powstało blisko 100 założeń urbanistycznych nawiązujących do idei Howarda. Były wśród nich osiedla willowe, kolonie fabryczne, osady kolejowe oraz inne typy osiedli. Analiza położenia, wielkości, zaludnienia, czy cech morfologiczno-funkcjonalnych wskazuje jednak, że w znakomitej większości, powstające na współczesnych ziemiach polskich osiedla czy miejscowości były tylko bardziej lub mniej udaną próbą nawiązania do wspomnianej koncepcji, nie spełniając wielu jej założeń. Przedstawione badanie zmierza do syntezy rozwoju tych jednostek osadniczych, próby ich klasyfikacji oraz określenia specyfiki polskich miast-ogrodów. W referacie skupimy się na omówieniu problemu na przykładzie aglomeracji warszawskiej. W regionie miejskim Warszawy tego typu realizacji było stosunkowo najwięcej w skali kraju w jego obecnych granicach. Dodatkowo zwrócona będzie uwaga na plany miast-ogrodów niezrealizowanych, bądź zrealizowanych w szczątkowej formie. Skomentowany zostanie także problem współczesnych transformacji tych jednostek oraz czytelności zachowania pierwotnego układu i cech funkcjonalnych.

Jak młodzież z pokolenia Gen Z korzysta z przestrzeni publicznej miasta

Sara Bręcz-Kupiec

Uniwersytet Szczeciński

Podjęty temat referatu dotyczy zachowań przestrzennych młodzieży nastoletniej zamieszkującej Województwo zachodniopomorskie. Głównym celem pracy jest charakterystyka zachowań przestrzennych, identyfikacja potrzeb realizowanych w przestrzeni miasta oraz percepcji lokalizacji wykorzystywanych do spędzania czasu wolnego. Do pracy wybrano grupę wiekową łączącą zachowania i potrzeby dwóch etapów rozwojowych człowieka (dzieciństwa i dorosłości), pokolenie osób w przedziale wiekowym 13 – 19 lat, określane mianem Gen Z, na progu dojrzałości, bez dedykowanego w przestrzeni publicznej miejsca do zacieśniania więzi rówieśniczych. Do realizacji celu pracy wykorzystano aplikację geoankietową umożliwiającą jednoczesny zbiór danych ilościowych, jakościowych i przestrzennych, prezentującą kwestionariusz ankiety w formie online w powiązaniu z mapą miejscowości, z której pochodzi dana osoba ankietowana. Zebrany materiał badawczy pozwolił na identyfikację potrzeb, determinujących wybór konkretnych lokalizacji w przestrzeni miasta w trakcie procesu decyzyjnego, a także poznanie mocnych i słabych stron wskazywanych przez młodzież lokalizacji, uznawanych za ulubione. Wyniki przeanalizowano i przedstawiono w formie graficznej na mapach skupień w oprogramowaniu Quantum GIS (QGIS).

SESJA 2C – "Ekonomia i rynek"

Prowadzący: Marcin Wójcik, Uniwersytet Łódzki

O potrzebie rewitalizacji geografii rynku

Tadeusz Strykiewicz

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Geografia ma różne, zmieniające się w czasie oblicza i nurty badań. Niektóre z nich są w pewnych okresach bardziej popularne i eksponowane społecznie, inne zanikają lub zajmują się nimi jedynie wąskie grupy badaczy. Do tych drugich należy z pewnością geografia rynku (którą można uznać za subdyscyplinę geografii ekonomicznej). Potrzeba większego zainteresowania się nią (którą nazywam metaforycznie potrzebą rewitalizacji) wydaje się jednak wzrastać w ostatnim czasie w związku z ekonomiczno-przestrzennymi konsekwencjami takich wydarzeń jak pandemia COVID-19 czy kryzys energetyczny, wywołany m.in. wojną na Ukrainie. Wydarzenia te pociągają za sobą zasadniczą rekonfigurację geograficzną zarówno rynku globalnego jak i jego różnych segmentów (np. rynku produktów medycznych, rynku półprzewodników, rynku surowców strategicznych). Z drugiej strony obserwujemy szybki wzrost znaczenia nowoczesnych technik badań geograficznych (GIS) w analizach rynku i działaniach marketingowych (tzw. geomarketing).

Referat ma dwa główne cele, które zarazem determinują jego podział na dwie części:

1. Refleksja nad miejscem rynku w tradycji i współczesnych kierunkach badań geograficznych;
2. Prezentacja wyników pionierskich badań nad rynkiem samochodów osobowych w wymiarze przestrzennym, prowadzonych w Zakładzie Geografii Ekonomicznej UAM.

Drugie z ww. zagadnień będzie ujmowane w dwóch skalach przestrzennych: globalnej i krajowej. Słuchacze znajdą w referacie m. in. odpowiedzi na pytania:

- a) Jak kryzysy ekonomiczne wpływają na geografie światowego rynku samochodów osobowych?
- b) Jakie marki samochodów są preferowane na różnych rynkach regionalnych/lokalnych w Polsce?

Ze względu na spodziewany udział nauczycieli w konferencji, w końcowej części referatu zostanie zaprezentowana niedawno opublikowana książka-atlas pt. „Polska Rzeczpospolita Samochodowa. Geografia samochodów osobowych w Polsce”, która jest przykładem popularyzacji badań geograficznych jednego z ważnych segmentów rynku.

Przekształcenia krajobrazu wywołane wglębną eksploatacją węgla kamiennego – założenia metodyczne

Urszula Myga-Piątek, Anna Żemła-Siesicka, Bartłomiej Szypuła, Agnieszka Piechota

Uniwersytet Śląski

Pomimo wejścia polskiej gospodarki w fazę transformacji i ograniczania wykorzystania tradycyjnych źródeł energii, na obszarze województwa śląskiego funkcjonują i będą nadal działać liczne kopalnie węgla kamiennego. Oprócz niejednoznacznych korzyści ekonomicznych i oczywistych start ekologicznych ważnym aspektem do badań geograficznych są zmiany krajobrazu wywołane trudnymi do przewidzenia (choć szacowanymi) zmianami topografii terenu wynikającymi z osiadani terenu.

Referat stanowi przykład aplikacyjnych badań geograficznych i omówią autorską metodę oceny zmian krajobrazu zachodzących w południowej części województwa śląskiego należącego do Jastrzębskiej Spółki Węglowej. Przedstawione zmiany dotyczą krajobrazów w przewadze wiejskich, dla których przeprowadzono analizy strukturalno-funkcjonalne oraz fizjonomiczno-widokowe. W obszarach górniczych wyznaczono jednostki krajobrazowe, poddano je klasyfikacji – znacząco modyfikując typologię audytową do analiz wielkoskalowych (1:10 000) i mniejszych, opracowano 12 stopniową skalę zmian krajobrazu oraz przedstawiono zmiany wynikające z analiz ekspozycji czynnej i biernej. Ocena zmiany krajobrazu wywołane zmianami topografii wskutek bardzo znaczących osiadań (do 15 m) mają znaczenie m.in. dla ochrony przyrody, planowania przestrzennego, cen nieruchomości. Badania mają charakter pilotażowy i są stopniowo uzupełniane o nowe elementy metodyki.

Koncentracja przestrzenna i zróżnicowanie działalności oddziałów korporacji informatycznych w Polsce

Wioletta Kilar

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Rozwój społeczno-gospodarczy związany jest z postępującymi procesami globalizacji i rozwoju gospodarki światowej, w których podstawową rolę odgrywają korporacje ponadnarodowe, które poprzez różne systemy sieciowych powiązań przestrzenno-produkcyjnych silnie oddziałują na światową przestrzeń gospodarczą, społeczną i kulturową. Wśród wiodących korporacji światowych znaczącą rolę odgrywają korporacje sektora informatycznego, a także ich oddziały lokalizowane w różnych obszarach, dogodnych z punktu widzenia korporacji.

Celem niniejszego referatu będzie pokazanie obszarów koncentracji oddziałów korporacji informatycznych zlokalizowanych w Polsce oraz ich zróżnicowania. Zmierzać będę do wskazania ich roli w skali strukturze korporacji.

W przestrzeni światowej stworzone zostają zróżnicowane warunki dla lokalizacji oddziałów nowoczesnych firm związanych z informacyjną fazą rozwoju społeczno-gospodarczego. Prowadzi to do zróżnicowania miejsc lokalizacji oddziałów korporacji. Jak wynika z przeprowadzonych badań Polska jest najatrakcyjniejszym krajem w Europie Centralnej dla lokalizacji oddziałów korporacji IT, pochodzących z różnych regionów świata, lecz jak wskazują badania przeważają oddziały korporacji, które pochodzą ze Stanów Zjednoczonych. Najlepsze warunki dla lokalizacji tych innowacyjnych przedsiębiorstw, szczególnie zajmujących się pracami badawczo-rozwojowymi, ale także szeroko rozumianymi usługami, stwarzane są w największych miastach w kraju, w tym przede wszystkim w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Gdańsku.

Pierwotny i wtórny rynek samochodów w Polsce, ich uwarunkowania oraz przestrzenne zróżnicowanie

Robert Kudlak¹, Wojciech Kisiąła²

¹*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*

²*Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu*

W ciągu ostatnich 30 lat Polska doświadczyła gwałtownego wzrostu poziomu motoryzacji. Jednak w odróżnieniu od krajów wysokorozwiniętych, wzrost ten był kształtowany nie tylko przez rozwój rynku nowych samochodów (rynek pierwotny), ale przede wszystkim przez import aut używanych (rynek wtórny) z Zachodniej Europy. Zjawisko to było szczególnie intensywne po przystąpieniu Polski do UE. Od tego momentu do Polski sprowadzono ponad 15 mln samochodów, co czyni nasz kraj globalnym liderem w tym zakresie. Biorąc pod uwagę inny przebieg oraz strukturę zasilania motoryzacji, można przypuszczać, że pierwotny i wtórny rynek samochodowy są determinowane odmiennymi uwarunkowaniami, co rzadko jest uwzględniane w istniejących badaniach dotyczących przede wszystkim gospodarek wysokorozwiniętych. Celem niniejszego artykułu jest identyfikacja czynników wpływających na pierwotny i wtórny rynek samochodowy w Polsce na poziomie lokalnym. Wykorzystując dane z Centralnej Ewidencji Pojazdów oraz modele ekonometrii przestrzennej niniejsza praca wskazuje, że obok rozpoznanych wcześniej czynników, takich jak poziom dochodów, gęstość zaludnienia, typ zabudowy, wpływ na poziom motoryzacji mogą mieć inne uwarunkowania jak choćby odległość do źródła podaży samochodów oraz działalność podmiotów gospodarczych zajmujących się importem samochodów do Polski. Wyniki badania sugerują, że badania poziomu motoryzacji w krajach rozwijających się oraz gospodarkach wschodzących powinny uwzględniać znaczenie rynku samochodów importowanych oraz specyficzne czynniki determinujące ten rynek.

The role of place in the development of a just circular economy: towards an approach that bridges sectoral & jurisdictional boundaries

Malgorzata Pusz¹, Pauline Deutz², Andrew E.G. Jonas², Aodhan Newsholme³, Heather A. Rogers², Julia Affolderbach⁴, Rupert J. Baumgartner⁵, Tomás. B. Ramos⁶

¹Uniwersytet Warszawski

²University of Hull

³Munster Technological University

⁴Trier University

⁵University of Graz

⁶NOVA University Lisbon

In recent years, the circular economy (CE) paradigm has emerged as a mainstream policy discourse having the potential to disrupt linear economic development pathways by extracting and retaining the maximum value from existing resources through their recirculation. Apart from waste reductions, CE offers societal benefits in terms of enhanced resource security, increased competitiveness or job creation. Many of the studies that highlight the social dimension of the CE are, however, pitched at an abstract level, and do not address concrete conditions and outcomes in particular places. This paper hence examines the role of place in the local development of a CE and the potential for consequent socio-spatial redistribution. Based on a case study of public, private and third-sector approaches to a CE in Hull, an industrial city in the northeast of England, it offers a critical analysis of the geographic distribution of socio-economic benefits from local CE developments. Policy goals of a 'just transition' are not accomplished. However, attachment to place provides opportunities to bridge sectoral and jurisdictional boundaries whilst facilitating a transition towards a more just CE. In short, we showcase how the study of a place in the CE can illuminate the way hitherto disconnected societal processes operating across territorial scales converge within a place and the particular socio-spatial configurations and conditions resulting from and reproduced by that process of convergence.

Efektywność różnych miar odległości w analizie handlu

Łukasz Gręda

Uniwersytet Warszawski

Odległość jest ważnym parametrem stosowanym w wielu modelach do analizy przepływów pomiędzy obszarami. Jest to kluczowy element oceny znaczenia różnych czynników wpływających na handel, migracje czy dyfuzję innowacji. Nie jest jednak jasne, jak ten dystans mierzyć? Celem wystąpienia będzie przedstawienie różnych sposobów mierzenia odległości pomiędzy państwami oraz ocena ich efektywności za pomocą kryteriów informacyjnych AIC oraz BIC.

W literaturze popularne są dwa sposoby mierzenia odległości pomiędzy krajami/regionami. Pierwsza polega na obliczaniu odległości pomiędzy stolicami, a druga pomiędzy największymi miastami. W przypadku mniejszych jak Malta czy Belgia różnica jest ledwo zauważalna; jednak np. w Brazylii odległość pomiędzy Rio de Janeiro a Brasilią wynosi ponad 900 km, co może wpływać na wyniki estymacji. Dodatkowo okazjonalnie używane są miary oparte o centroidy czy największe porty państwa.

W prezentacji przedstawione zostaną również autorskie metody pomiaru dystansu oparte na środkach ciężkości miast oraz populacji, które powinny lepiej odzwierciedlać wewnętrzne zróżnicowanie krajów. Wszystkie statystyki zostaną porównane za pomocą kryteriów informacyjnych w grawitacyjnym modelu handlu międzynarodowego.

SESJA 3A – "Świat w oczach młodego pokolenia geografów"

Prowadzący: Ewelina Biczyńska, Uniwersytet Warszawski

Odizolowane miasto. Proces planowania przestrzennego Bagdadu w czasie międzynarodowych sankcji (1990-2003)

Aleksandra Wojtaszek

Polska Akademia Nauk

Celem prezentacji jest analiza wpływu międzynarodowych sankcji na procesy planowania przestrzennego Bagdadu w latach 1990-2003. Proces planowania przestrzennego miast w krajach objętych międzynarodowymi sankcjami sprowadzany jest zazwyczaj w literaturze przedmiotu do roli jednego z przykładów konsekwencji tego instrumentu polityki. Niewiele jest badań prezentujących pogłębioną analizę zjawiska i zmian jakie za sobą niesie w tkance miejskiej. Celem badania jest ustalenie głównych czynników, które wpłynęły na proces planowania Bagdadu w okresie kiedy Irak był objęty sankcjami, tj. międzynarodowa izolacja, kryzys ekonomiczny oraz rosnąca siła reżimu Saddama Husseina. Po pierwsze, międzynarodowa izolacja spowodowała wstrzymanie wszystkich zagranicznych kontraktów, otwierając irackim ekspertom możliwość przejęcia wiodącej roli w procesie planowania Bagdadu. Po drugie, kryzys ekonomiczny wywołany sankcjami doprowadził do wstrzymania lub opóźnienia większości projektów infrastrukturalnych. Po trzecie, rosnąca siła reżimu oraz koncentracja władzy w rękach Saddama Husseina i jego najbliższego otoczenia politycznego w dłuższej perspektywie spowodowały, że projekty były realizowane głównie przez Biuro Prezydenta, co stopniowo osłabiało pozycję instytucji miejskich. Analiza oparta jest o badania terenowe w Bagdadzie, wywiady z irackimi ekspertami ds. planowania przestrzennego, którzy pracowali w bagdadzkich instytucjach publicznych w okresie sankcji oraz analizę dokumentów planistycznych Bagdadu.

Ludzie, język i przestrzeń – co mówi nam krajobraz multilingwistyczny Kuala Lumpur o mniejszości chińskiej

Aleksandra Kinga Wardzyńska

Uniwersytet Warszawski

Krajobraz językowy jako pojęcie najczęściej pojawiające się w literaturze przedmiotu, odnosi się do znaków w każdej przestrzeni publicznej, niezależnie od liczby języków w niej występujących. Krajobraz multilingwistyczny lub wielojęzyczny jest natomiast jego szczególnym przypadkiem, dla którego wyznaczyć można co najmniej dwa, a z reguły nawet więcej języków pojawiających się w danej przestrzeni, towarzyszących różnym grupom narodowościowym lub etnicznym. Stanowi on idealną podstawę do badania procesów społecznych zachodzących na określonym obszarze. Badania terenowe w Kuala Lumpur przeprowadzono w marcu 2023 roku, a ich celem jest przedstawienie śladów obecności mniejszości chińskiej i jej języka w przestrzeni miejskiej stolicy Malezji. Główną oś podejmowanych rozważań stanowi porównanie krajobrazu multilingwistycznego ulic w dzielnicy Chinatown z wybranymi ulicami w innych dzielnicach miasta. Dominacja języka angielskiego zarówno nad chińskim, jak i nad malajskim, jest świadectwem dziedzictwa kolonialnego Malezji i współczesnych procesów globalizacji. Natomiast obecność języka chińskiego nie tylko w Chinatown, ale na każdej ze zbadanych ulic poza tą dzielnicą jest dowodem na wciąż żywą potrzebę zachowania i eksponowania tego elementu kultury Chińczyków w przestrzeni publicznej miasta. Jednak w świetle obowiązujących regulacji i monolingwistycznej polityki państwa, przyszłość mniejszości chińskiej w Malezji stoi pod znakiem zapytania.

Dylematy lokalnej społeczności wobec turystyki na Spitsbergenie

Natalia Oniszcuk

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Od początku XXI wieku zauważono znaczny wzrost zainteresowania podróżami do regionów arktycznych. Svalbard, ze względu na swoje położenie, stał się jedną z najłatwiej dostępnych części Arktyki, oferując stosunkowo niskie koszty podróży z Oslo i Helsinek, w przeciwieństwie do wysokich kosztów wypraw do innych obszarów arktycznych, takich jak Kanada, Rosja czy Grenlandia.

Dynamiczny rozwój turystyki na Svalbardzie generuje liczne wyzwania związane ze zrównoważonym rozwojem, ochroną środowiska oraz wpływem na życie lokalnych społeczności. Celem przeprowadzonych badań było zidentyfikowanie najważniejszych dylematów, z którymi zmagają się mieszkańcy Spitsbergenu. Na podstawie przeglądu dostępnej literatury oraz analizy artykułów z gazety Svalbardposten zauważono, że mieszkańcy Spitsbergenu wyrażają obawy dotyczące deficytu mieszkań, konieczności wprowadzenia nowych przepisów oraz polityki rządu norweskiego. Brak dostępnych mieszkań w sektorze turystycznym stanowi istotne zagrożenie, co wymaga adaptacji istniejących budynków na cele mieszkalne. Dodatkowo, problemy związane z niskimi płacami i warunkami zatrudnienia zagranicznych pracowników stanowią ważny aspekt gospodarki wyspy.

Prezentowane badania podkreślają kluczowe dylematy społeczności wyspy, związane z dynamicznym rozwojem turystyki na Spitsbergenie oraz proponują potencjalne rozwiązania, które mogą przyczynić się do zrównoważonego rozwoju badanego obszaru.

Czy wielonarodowościowe społeczeństwa mają lepsze samopoczucie? Wpływ zróżnicowania etnicznego na dobrostan psychiczny

Julia Glibowska

Uniwersytet Warszawski

Zależność dobrego samopoczucia od zróżnicowania etnicznego stanowi nowy obszar badań geograficznych, wymagający interdyscyplinarnej analizy. Badania nad tym tematem wykazują, że zróżnicowanie etniczne może mieć pozytywny wpływ na dobrostan psychiczny jednostek (Akay, 2017). Inne wskazują na to, iż krótkoterminowo owo zróżnicowanie może niekorzystnie wpływać na samopoczucie mieszkańców (Li i in., 2021), jednak w dłuższej perspektywie negatywny wpływ ten zanika (Ramos i in., 2019). Ten związek zależy jednak od szeregu czynników, takich jak obszar badań, czas czy charakter zróżnicowania etnicznego. Podobnie w przypadku dobrostanu i uwzględnieniu subiektywnych aspektów dobrego samopoczucia oraz obiektywnych, powiązanych bardziej z jakością życia. Wyzwaniem w obydwu tych przypadkach jest przełożenie jakościowych analiz na porównywalne wskaźniki ilościowe. Zadanie to zdecydowanie ułatwiają przeprowadzane spisy ludności w niektórych państwach, które oprócz aspektów etnicznych coraz częściej uwzględniają również pytania o dobrostan psychiczny.

Prezentacja ma na celu przedstawienie dotychczasowych wyników badań dotyczących relacji między miarami zróżnicowania etnicznego a dobrostanem psychicznym, akcentując istotność kontekstu przestrzennego w zrozumieniu ich, do czego niezbędne jest spojrzenie geograficzne. Sądzi się, że wystąpienie to może przyczynić się do lepszego zrozumienia tego złożonego zjawiska oraz wypracowania nowych perspektyw badawczych w geografii.

Klasyfikacja sposobów zniekształcania informacji na mapach tematycznych publikowanych we współczesnych mediach

Kacper Marek Sobczak, Izabela Gołębiowska

Uniwersytet Warszawski

Manipulacja treścią map była praktykowana od wieków, czego dowodem są mapy perswazyjne i propagandowe. Różne techniki prowadzące do manipulacji i zniekształcania informacji na mapach były analizowane i klasyfikowane przez licznych kartografów (J.A Tyner 1982, T. Klin 2009, M. Monmonier 1991). Dotychczas analizy te dotyczyły głównie map papierowych, przede wszystkim map ogólnogeograficznych lub propagandowych. Obecnie większość map publikowana jest w mediach elektronicznych, a sposób ich opracowania oraz przygotowanie autorów tych map często różni się od metod redakcji tradycyjnych map atlasowych i innych drukowanych opracowań kartograficznych. Niniejsze wystąpienie skupi się na analizie i klasyfikacji zniekształceń informacji na mapach tematycznych publikowanych we współczesnych mediach.

Analizowane mapy pochodzą z mediów społecznościowych czy seriali publikowanych w platformach streamingowych. Na podstawie przeprowadzonej analizy zaproponowano klasyfikację sposobów zniekształceń informacji na mapach tematycznych. Zabiegi zidentyfikowane na współczesnych mapach będą porównane z jednymi z pierwszych metod zniekształcania danych na mapach historycznych i dawnych.

Przeprowadzona analiza pozwoli to na lepsze zrozumienie, jak unikać błędów i świadomie korzystać z map w dobie cyfrowej. Wystąpienie dostarczy przeglądu technik zniekształcania informacji na współczesnych mapach tematycznych, będąc jednocześnie głosem w dyskusji na temat zaufania do map i etyki w kartografii.

SESJA 3A – "Polska w oczach młodego pokolenia geografów"

Prowadzący: Aleksandra Korpysz-Wiśniewska, Uniwersytet Warszawski

Transport dzikich zwierząt między ogrodami zoologicznymi – przyczyny i uwarunkowania. Studium przypadku ogrodu zoologicznego we Wrocławiu

Weronika Michalska

Uniwersytet Warszawski

Podstawową funkcją współczesnych ogrodów zoologicznych, zrzeszonych w ramach międzynarodowych organizacji ochrony przyrody, jest ratowanie ginących gatunków dzikich zwierząt i zapewnienie im odpowiednich warunków bytowych. Przyczyniają się one do zachowania bądź zwiększenia zdrowych populacji zwierząt zagrożonych wyginięciem w warunkach niewoli. Wrocławski ogród zoologiczny (ZOO Wrocław sp. z o.o.), w ramach Europejskiego Stowarzyszenia Ogrodów Zoologicznych i Akwariów (EAZA) realizuje misję nowoczesnych ogrodów zoologicznych, uczestnicząc w międzynarodowym transporcie gatunków zwierząt zagrożonych wyginięciem.

Celem niniejszego wystąpienia jest wyjaśnienie, w jaki sposób międzynarodowy transport dzikich zwierząt między ogrodami zoologicznymi zrzeszonymi w EAZA przyczynia się do zachowania bioróżnorodności gatunków zwierząt na świecie. Analizowanym studium przypadku jest wrocławski ogród zoologiczny, będący zarówno najstarszą, jak i największą pod względem liczby zwierząt i ich gatunków placówką w Polsce.

Podczas wystąpienia nastąpi określenie głównych przyczyn i uwarunkowań prawnych dotyczących transportu dzikich zwierząt między ogrodami zoologicznymi. Przedstawione zostaną także wymagane warunki transportu dla określonych gatunków dzikich zwierząt.

W dalszej kolejności podjęta zostanie tematyka zmian częstotliwości i kierunków międzynarodowego transportu dzikich zwierząt na przykładzie wrocławskiego ogrodu zoologicznego. Przeprowadzone rozważania będą dotyczyły zarówno liczebności transportowanych zwierząt, jak i sieci kontaktów stworzonej wraz z innymi placówkami zoologicznymi.

Nierówności w dostępie do usług publicznych w Warszawie

Marcel Świerkocki

Uniwersytet Warszawski

Celem badania jest sprawdzenie jaka jest dostępność usług publicznych w poszczególnych częściach Warszawy. By uzyskać dokładny obraz zjawisko zdecydowano się na wykorzystanie danych na niskim poziomie odniesienia przestrzennego i przebadanie obszarów Miejskiego Systemu Informacji. Analiza każdego z obszarów opierać się będzie na czterech wymiarach: dostępu do usług zdrowia, dostępu do usług edukacyjnych, dostępu do zieleni oraz dostępu do transportu publicznego.

Badanie jest częścią szerszego projektu dotyczącego nierówności społecznych w Warszawie. W dalszej kolejności uzyskane wyniki zostaną zestawione z danymi dotyczącymi jakości życia w poszczególnych częściach Warszawy, a na koniec sprawdzone zostanie, czy badanie poziomu jakości życia (z uwzględnieniem dostępu do usług publicznych) jest zasadne przy ocenie nierówności społecznych w miastach.

Galerie muralowe jako przestrzeń społeczno-artystyczna: studium przypadku Warszawy

Ivan Rogovoy

Uniwersytet Warszawski

Współczesna przestrzeń miejska jest odzwierciedleniem społeczeństwa, które w tej przestrzeni funkcjonuje, a różne formy sztuki w przestrzeni publicznej są często wyrazem poglądów autora i chęci zwrócenia uwagi na różne zjawiska, procesy, fakty... Analiza przekazu zawartego w sztuce w przestrzeni publicznej pozwala dostrzec, jakie tematy są ważne, wręcz mające znamiona sacrum, a jakie są kontrowersyjne zarówno dla artystów, jak również dla odbiorców tej sztuki.

Galerie muralowe – czyli miejsca pod odkrytym niebem, w których znajdziemy liczne prace różnych artystów, połączone wspólnym tematem – stają się coraz bardziej popularne i zauważalne w przestrzeni miejskiej. Taki rodzaj sztuki łączy w sobie aspekty społeczne i artystyczne, a przestrzeń publiczna staje się „płótnem” dla twórczości i wyrażania poglądów i wartości ważnych dla autora. Niniejszy referat przygląda się zjawisku galerii muralowych w Warszawie, analizując ich rolę jako miejsca ważnych przekazów społecznych oraz ekspresji artystycznej.

Celem referatu jest określenie roli i miejsca galerii muralowych wśród innych rodzajów sztuki publicznej w Warszawie. Na podstawie analizy literatury, badań terenowych oraz wywiadów eksperckich przedstawiona zostanie różnorodność form galerii muralowych, ich lokalizację w przestrzeni miejskiej oraz podjęto próbę określenia funkcji, jakie pełni tego rodzaju sztuka publiczna.

Teatr Komedia – teatr w dzielnicy czy teatr dzielnicowy. Rola teatru jako miejsca dla lokalnej społeczności

Martyna Mielnik

Uniwersytet Warszawski

W ostatnich latach m.st. Warszawa realizuje program Warszawskich Centrów Lokalnych, które mają stanowić sieć lokalnych ośrodków gospodarczych i społecznych w każdej dzielnicy. W rozwijaniu centrów lokalnych ważny jest aspekt społeczny, który zakłada otwartość, dostępność i integrację mieszkańców. Jednym z takich miejsc jest Teatr Komedia, zlokalizowany w północnej dzielnicy Warszawy - Żoliborzu. Jest to budynek o wspaniałej architekturze i z bogatą historią, położony w sercu dzielnicy. Jednak potencjał miejsca nie jest wystarczająco wykorzystywany, istnieje potrzeba wprowadzenia nowych funkcji, a realizowane inicjatywy społeczne są sporadyczne. Referat będzie dotyczył tego, w jaki sposób mieszkańcy korzystają z okolicy Teatru Komedia, jak wpisuje się on w tożsamość dzielnicy oraz jej mieszkańców oraz pomysłów na wzbogacenie przestrzeni wokół niego. Wyniki pochodzą z dwóch badań ankietowych: wśród mieszkańców dzielnicy oraz widzów Teatru Komedia, a także wywiady swobodne z pracownikami Teatru. Analiza dwóch perspektyw pozwoli na odpowiedzenie na pytanie czy, a jeśli tak to jakiego rodzaju napięcie może wystąpić pomiędzy funkcją metropolitalną a centrum lokalnego.

Zróżnicowanie imion patronów szkół podstawowych w Polsce oraz ich rozmieszczenie przestrzenne

Anna Brodowicz

Uniwersytet Warszawski

W Polsce funkcjonuje około 12,5 tysiąca publicznych szkół podstawowych. Większość placówek oświatowych oprócz numeru posługuje się również imieniem - około 9 tysięcy szkół ma w nazwie patrona. Najczęściej odnosi się on do osób (np. pisarzy, polityków, królów), grup (np. Armia Krajowa, Przyjaciele Ziemi) oraz wydarzeń (Konstytucja 3 Maja, Bitwa pod Grunwaldem). Część szkół zdecydowała się jednak na wyróżniający, kreatywny i nieoczywisty wybór imienia (np. Miłośnicy Krainy Wygasłych Wulkanów). Zróżnicowanie typów nazw patronów jest niezwykle interesujące i pokazuje zarówno popularność jednych nazw, jak i również nazwy unikatowe z ciekawą historią ich nadania. W ramach wystąpienia pokażę różnorodność imion patronów szkół podstawowych i ich rozmieszczenie w przestrzeni w skali kraju oraz wskażę możliwe przyczyny takich wyników.

Prezentowana analiza została przygotowana w oparciu o bazę danych znajdującą się w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych. Na jej podstawie przeprowadzono klasyfikację nazw oraz przygotowano mapy pokazujące rozmieszczenie szkół. Analiza porównawcza map pozwoliła wskazać w których regionach dominują dane nazwy, np. Jan Paweł II i Maria Konopnicka na południu kraju, z kolei analiza statystyczna umożliwiła wyłonienie najbardziej popularnych patronów - 15 nazw powtórzyło się więcej niż 100 razy.

SESJA 4A – "Edukacja geograficzna: tradycje i innowacje"

Prowadzący: Alina Awramiuk-Godun, Uniwersytet Warszawski

Krajobraz geograficznych badań nad edukacją w świetle zróżnicowanych tradycji i praktyk badawczych

Artur Bajerski

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Geograficzne badania nad edukacją mają już długą, bo trwającą ponad wiek tradycję. Choć najpewniej precyzyjniej byłoby pisać o tradycjach, ponieważ od początku zainteresowania geografów edukacją były zróżnicowane, prowadząc z czasem do ukształtowania się odmiennych wizji geografii edukacji nie tylko w ujęciu międzynarodowym, ale także w ramach poszczególnych społeczności badawczych. Celem mojego wystąpienia będzie próba odpowiedzi na następujące pytania: (1) co jest przedmiotem współczesnych geograficznych badań nad edukacją (ze wskazaniem specyfiki badań w wybranych krajach), (2) jakie znaczenie pełni w nich teoria (jaka?), (3) jakie wykorzystuje się metody badawcze (a także jak i w jakim celu?) oraz (4) czy mamy do czynienia z geografiami edukacji czy raczej z geografiami.

Portal Geostatystyczny jako narzędzie do wizualizacji danych

Amelia Wardzińska-Sharif, Mirosław Migacz

Główny Urząd Statystyczny

Nowy Portal Geostatystyczny powstał w ramach projektu „Przestrzenne Dane Statystyczne w Systemie Informacyjnym Państwa (PDS)”. Portal umożliwia wizualizację posiadanych przez statystykę publiczną danych oraz wyników analiz geostatystycznych. Zasoby te mogą być prezentowane w dogodnej formie graficznej (w tym przede wszystkim na mapach) przyspieszając własne analizy użytkowników i podejmowanie procesów decyzyjnych. Jeżeli chcesz poznać możliwości Portalu Geostatystycznego – zapraszamy na prezentację. Jeżeli chcesz również nauczyć się przygotowywać ciekawe prezentacje kartograficzne – zapraszamy na warsztaty.

Nauka obywatelska jako skuteczna metoda prowadzenia badań przyrodniczych

Agata Goździk, Monika Kalinowska

Polska Akademia Nauk

Nauka obywatelska jest stosunkowo młodą metodą prowadzenia badań poprzez angażowanie osób niebędących naukowcami w realizację pracy naukowej na różnych jej etapach. Badania dotyczące nauki obywatelskiej (CS) podkreślają potrzebę wzmocnienia dialogu między badaczami a szkołami, a tym samym umożliwienia skutecznego wprowadzenia nauki obywatelskiej w szkołach. W ramach europejskiego projektu BRITEC (BRITEC: Bringing Research Into The Classroom) zostały opracowane wytyczne dotyczące włączania nauki obywatelskiej skierowane do nauczycieli, mające na celu stworzenie podstaw do wprowadzenia nauki obywatelskiej podczas pracy z uczniami oraz skierowane do naukowców, zawierające zalecenia dotyczące sposobu przygotowania inicjatyw nauki obywatelskiej do realizacji w szkołach. Materiał zawiera informacje z badań ewaluacyjnych prowadzonych w czterech krajach (Belgia, Grecja, Polska, Hiszpania), gdzie przeprowadzono pilotażowe inicjatywy z zakresu nauki obywatelskiej.

Jednym z głównych elementów projektu BRITEC było rozwijanie materiałów edukacyjnych i zasobów, które umożliwią nauczycielom wprowadzenie nauki obywatelskiej do programu nauczania. Celem prezentacji jest podsumowanie dobrych praktyk w tym zakresie oraz przekazanie wskazówek, na jakie obszary należy zwrócić uwagę przy planowaniu tego typu inicjatyw, aby dawały jak najwięcej korzyści wszystkim zaangażowanym stronom.

Jakość edukacji geologicznej

Maria Wojcieszak, Kamila Broda

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy

Geologia środowiskowa niestety zdaje się zanikać w rozważaniach na temat ochrony środowiska, choć większość zagadnień, które mieszczą się w jej zakresie, dotyczy minimalizowania wpływu człowieka na środowisko oraz racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska, zwłaszcza zasobów kopalin. Prowadzone przez pracowników Zakładu Geologii Środowiskowej projekty, coraz częściej wskazują na niewielką lub znikomą świadomość o wykorzystaniu zasobów naturalnych w życiu codziennym. Przykładem jest brak akceptacji społecznej na przekształcenia terenu pod budowę kopalni kruszyw. Niepokojące jest, że częstym argumentem przeciwko budowie kopalni jest właśnie ochrona środowiska. Dodatkowo, zły PR geologii i górnictwa, którym jesteśmy otaczani przez media oraz działaczy pro-ekologicznych wpływa negatywnie na zrozumienie istoty obiegu surowców w życiu społeczeństwa, czego efektem jest przede wszystkim nieracjonalne gospodarowanie przestrzenią. Ogólna niechęć i niewiedza sprawia, że pomijana jest niezbędność prowadzenia eksploatacji dla rozwoju gospodarczego, ale również nie wspomina się o pozytywnych aspektach takiej działalności. Przyczyn tego stanu rzeczy upatrywać można w jakości edukacji już u najmłodszych dzieci. Programy dotyczące ekologii są mocno rozbudowane już w przedszkolu. Podczas gdy wiedza na temat geologii sprowadza się do dinozaurów, biżuterii, ropy naftowej i zanieczyszczenia środowiska jakie generuje górnictwo. Przekłada się to na późniejsze postrzeganie surowców, eksploatacji oraz wpływu działalności górniczej na życie człowieka, co dostrzegalne jest w szkołach, w mediach, w środowisku politycznym, w wyrokach sądów, w gospodarce przestrzennej itp. oraz negatywnie wpływa na rozwój gospodarczy państwa, zdecydowanie nie przyczyniając się do poprawy stanu środowiska naturalnego.

SESJA 4B – "Ludność i demografia"

Prowadzący: Anna Grzegorzczuk, Uniwersytet Warszawski

Zapotrzebowanie rynku pracy na specjalistów z dyplomem studiów geograficznych w Polsce i wybranych krajach

Danuta Piórog

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

W ostatnich latach, badacze z zakresu nauk społecznych i ekonomicznych, za wysoko cenione źródło informacji o zapotrzebowaniu rynku pracy na konkretnych specjalistach, uznali elektronicznie oferty zatrudnienia. Stanowią one powszechnie dostępny, bezpłatny, niereaktywny, codziennie aktualizowany bank danych o zapotrzebowaniu kadrowym. Zawierają informacje na temat stanowiska pracy, lokalizacji firmy, wymaganych kwalifikacji, jak również informacji o pracodawcy (np. obowiązków na danym stanowisku, profilu pracodawcy lub oferowanym wynagrodzeniu, bonusach itp.). Dzięki temu umożliwiają dokonanie pogłębionej analizy zapotrzebowania rynku pracy w ujęciu strukturalnym, przestrzennym i czasowym. Jednocześnie, studia literatury wskazały lukę w stanie wiedzy o skali oraz specyfice popytu na osoby z dyplomem studiów geograficznych.

Dlatego, celem wystąpienia będzie przedstawienie wyników badań nad zapotrzebowaniem pracodawców z sześciu krajów na specjalistów z zakresu geografii. Przeanalizowano treści 17 378 ofert pracy skierowanych do geografów w Austrii, Irlandii, Niemczech, Polsce, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. Analizy tak obszernego banku danych tekstowych wykonano za pomocą metod z grupy text mining. Pozwoliły one zarówno na diagnozę wielkości i struktury zapotrzebowania rynku pracy na takich pracowników w poszczególnych grupach krajów, jak i na pogłębione rozpoznanie podobieństw i różnic charakterystyk tego popytu.

Między mobilnością a stałością. Wielolokalność (wielomiejscowość) mieszkaniowa mieszkańców województwa mazowieckiego

Barbara Jaczewska, Jan Szczepański

Uniwersytet Warszawski

Podczas gdy „mieszkanie” jest powszechnie rozumiane jako reprezentujące stabilność, bezruch i zakorzenienie, „mobilność” jest uważana za synonim ruchu, płynności i oderwania. Zjawisko życia w wielu miejscach (wielolokalne), rozumiane jednak jako życie w dwóch lub więcej lokalizacjach, charakteryzuje się zakotwiczeniem w więcej niż jednym miejscu, przy jednoczesnym wielokrotnym przemieszczaniu się między tymi lokalizacjami. Wielomiejscowe życie można zatem interpretować jako specyficzny wyraz wzajemnego oddziaływania między mobilnością a bezruchem. Taka „poligamia miejsca” rodzi pytania o procesy podejmowania decyzji i dynamikę wielomiejscowych układów życiowych, o praktyczną organizację życia codziennego w kilku lokalizacjach, oraz „choreografię współistnienia” z innymi, jak również o relacje aktorów z ich miejscami zamieszkania, ich sposoby wykorzystania i subiektywną interpretację ich znaczenia.

Proponowane wystąpienie ma za zadanie odpowiedzieć na powyżej postawione pytania bazując na wynikach badań CAWI przeprowadzonych w 2023 roku na grupie 996 mieszkańców województwa mazowieckiego. Badania zostały przeprowadzone przez ogólnopolski panel badawczy Ariadna w ramach realizacji projektu finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (NCN:2021/43/D/HS4/00153). W wystąpieniu szczególna uwaga zostanie położona na kwestie mieszkaniowe: lokalizację używanych mieszkań, wykorzystywane typy zabudowy oraz relacje aktorów z poszczególnymi miejscami zamieszkania.

Przestrzenny wymiar drugiego przejścia demograficznego w Polsce

Sławomir Kurek

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Drugie przejście demograficzne obejmuje spadek poziomu dzietności poniżej granicy zastępowalności pokoleń, odkładanie urodzeń, opóźnianie i zmniejszenie natężenia zawierania małżeństw, wzrost natężenia rozwodów i zróżnicowanie struktury gospodarstw domowych. Te współczesne przemiany demograficzne zachodzą najwcześniej w dużych miastach, następnie przenikając do stref podmiejskich i obszarów wiejskich. Celem badań jest określenie zróżnicowania terytorialnego i tempa zmian wybranych procesów demograficznych wchodzących w skład drugiego przejścia demograficznego w układzie powiatów w Polsce. Do określenia zróżnicowania terytorialnego i czasowego wykorzystano metodę autokorelacji przestrzennej i dokonano typologii jednostek przestrzennych w zakresie zaawansowania drugiego przejścia demograficznego.

Doświadczanie bliskiej przestrzeni przez osoby 65+ – rozmowy z warszawskimi seniorkami

Magdalena Anna Mizera, Jan Samocki

Uniwersytet Warszawski

Badanie zostało przeprowadzone w celu poznania sposobu, w jaki osoby w wieku 65+ doświadczają swojej bliskiej przestrzeni. W tym celu przeprowadzono częściowo ustrukturalizowane wywiady z czterema seniorkami. Na podstawie treści wywiadów wyróżniono kategorie. Analiza tematyczna przeprowadzona w podejściu konstrukcjonistycznym doprowadziła do następujących wniosków: 1) postrzegany obszar bliskiej przestrzeni różnicuje się w zależności od czasu zamieszkania w danym miejscu, 2) przywiązanie do przestrzeni zależy od czasu mieszkania w danym miejscu i od obecnych w nim bliskich osób, 3) rodzina jest największym motywatorem do wyjazdów oraz przeprowadzek bądź ich zaniechania, 4) emocje osób badanych są silniej związane z relacjami w bliskiej przestrzeni niż z samą przestrzenią, 5) zieleń miejska jest istotnym czynnikiem wpływającym na dobrostan osoby badanej w bliskiej przestrzeni, 6) osoby badane nie odczuwają barier w przemieszczaniu się, ale zauważają ich znaczenie dla innych. Wnioski z badania współgrają z dotychczasowymi badaniami na ten temat. Wskazana jest kontynuacja badań w tym zakresie.

Ocena dostępności usług publicznych dla dzieci w wieku przedszkolnym – analiza porównawcza dużego miasta i jego suburbiów

Agata Anna Pohl

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dostępność dzieci do usług publicznych, takich jak przedszkola, parki oraz biblioteki, stanowi istotny problem badawczy w obszarze geografii człowieka. Problem ten jest szeroko poruszany publikacjach naukowych, lecz w wielu z nich dzieci traktowane są przedmiotowo, a badania przeprowadzane są bez ich udziału. Tym samym głos młodych użytkowników usług publicznych zwykle nie ma szans zaistnieć w procesie badawczym, co prowadzi do marginalizacji ich perspektyw i niepełnego zrozumienia podejmowanej problematyki. Może to mieć także konsekwencje w kreowaniu przestrzeni usług publicznych zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami dzieci oraz kształtowaniu dostępności do nich.

Celem wystąpienia jest prezentacja wyników analizy dostępności usług publicznych dla dzieci w wieku przedszkolnym w dwóch różnych kontekstach urbanistycznych. Punktem wyjścia do rozważań są wyniki analizy porównawczej dostępności do miejsc dedykowanych dzieciom w wieku przedszkolnym w dwóch odmiennych kontekstach urbanistycznych: dużym mieście (osiedle Piątkowo w Poznaniu) i jego suburbiach (wieś Rokietnica). Analizę przeprowadzono w oparciu o dokonaną inwentaryzację terenu oraz ogólnodostępne dane przestrzenne. Następnie przeprowadzono badania kwestionariuszowe oraz wywiady z dziećmi, rodzicami i władzami publicznymi.

Wyniki badań mogą posłużyć sformułowaniu rekomendacji w celu poprawy jakości życia najmłodszych mieszkańców i ich rodzin w zakresie dostępności do usług publicznych i jakości przestrzeni wokół nich.

SESJA 4C – "Wyzwania transportu publicznego"

Prowadzący: Sylwia Dudek-Mańkowska, Uniwersytet Warszawski

O interdyscyplinarnych badaniach transportu miejskiego. Jakie znaczenie ma geografia w rozwoju elektromobilności?

Marcin Połom

Uniwersytet Gdański

Transport miejski stanowi kluczową sieć, swoisty krwioobieg życia miejskiego. Nie można wyobrazić sobie funkcjonowania większości miast, szczególnie dużych bez sprawnego i dobrze funkcjonującego transportu publicznego. Etapy jego rozwoju i przeobrażeń są fascynującą historią podążania za zmianami technologicznymi i stałej przemiany, dostosowywania się do nowych wyzwań. Współcześnie, druga dekada XXI wieku stawia poważne wymagania związane ze zmianą klimatu. Istotnym, stosunkowo łatwo sterowalnym elementem gospodarki jest transport zbiorowy, w tym komunikacja miejska, która finansowana jest i zazwyczaj podlega jednostkom samorządowym. Stanowi więc podatny grunt do priorytetowego wdrażania nowych regulacji w zakresie oddziaływania na środowisko, wprowadzania nowych norm emisji, czy też alternatywnych źródeł zasilania. Transport miejski stanowi więc swoistą przestrzeń eksperymentalną dla reaktywnej polityki władz różnych szczebli zarządzania. Aktualnie wytyczoną drogę jego rozwoju stanowi elektromobilność, w szczególności rozwój nieszynowych, zelektryfikowanych środków transportu, które łatwo implementować w miastach. Zagadnienie to w szczególności kojarzyć się może z dyscyplinami nauki związanymi z transportem, elektrotechniką i efektywnością ekonomiczną transportu. Wbrew jednak łatwym sądom ważne znaczenie i co bardziej istotne zastosowanie mają tu badania geograficzne. Funkcjonowanie pojazdów komunikacji miejskiej jest ściśle powiązane z warunkami drogowymi, hipsometrią miasta, warunkami klimatycznymi, a to najbardziej istotne kwestie efektywnego działania nieszynowej komunikacji elektrycznej.

Charakterystyka podróży mieszkańców wybranych miast i korzystania ze Strefy płatnego parkowania

Wiktoria Żukowska

Uniwersytet Wrocławski

Opracowanie prezentuje wyniki badań oparte o ankietę przeprowadzoną wśród mieszkańców miast, obejmującą podstawowe charakterystyki związane z podróжами mieszkańców na obszarze miasta. Istotnym elementem poruszonym w ankiecie są również cechy związane z parkowaniem w strefach płatnego parkowania (SPP). Zasadniczym celem ankiety była identyfikacja czynników mających wpływ na decyzję kierowców o zaparkowaniu w SPP, a także pomiar poziomu istotności tych czynników. Kluczowym elementem analizy było zbadanie cech parkowania w SPP, a także stosunku respondentów do konieczności uiszczania opłat za parkowanie w strefie oraz ewentualnej skłonności do zmiany środka transportu. Skupiono się też na ocenie poziomu istotności czynników związanych z parkowaniem oraz wyboru maksymalnych akceptowanych wartości wybranych czynników, zadeklarowanych przez respondentów. W efekcie przeprowadzonej analizy, składającej się z wyżej opisanych części dokonano ogólnej charakterystyki podróży oraz zdefiniowano kluczowe elementy mające wpływ na skłonność do skorzystania z SPP. Efektem badania jest zdefiniowanie pewnych typów użytkowników strefy płatnego parkowania, ze względu na wybrane cechy. Taka typologia i wnioski wyciągnięte z analizy mogą przyczynić się do poprawy funkcjonowania i kształtowania SPP, ze szczególnym uwzględnieniem interesów i preferencji mieszkańców miasta. To z kolei może się przełożyć na bardziej efektywną i dostosowaną do potrzeb mieszkańców miasta politykę parkingową.

Przeładka na pociąg – gdzie może zadziałać i kto się na to zdecyduje? Potencjalne efekty przywrócenia kolei pasażerskiej w średnim mieście przemysłowym

Bartosz Doszczeczko

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Rosnąca mobilność społeczeństw i związany z nią wysoki poziom motoryzacji pociągają za sobą negatywne konsekwencje środowiskowe i społeczne. W związku z tym wiele państw, regionów i miast dąży do przekształcenia systemów transportowych w kierunku bardziej zrównoważonych, rozwijając transport zbiorowy i starając się ograniczać intensywność korzystania z prywatnych samochodów. Zmiany te są obserwowane m.in. w krajach Środkowej i Wschodniej Europy, gdzie w wyniku transformacji systemowej doszło do gwałtownych przemian systemów transportowych oraz upowszechnienia się motoryzacji. Wzrostowi liczby samochodów osobowych towarzyszyło znaczne pogorszenie dostępności transportu zbiorowego, co związane było z zamknięciem wielu odcinków sieci kolejowej oraz likwidacji połączeń autobusowych. Obecnie podejmowane są wysiłki, aby odwrócić trend związany z przesunięciem modalnym w kierunku transportu zbiorowego.

Celem prezentowanego badania jest 1) weryfikacja możliwości przesunięcia modalnego na przykładzie odtwarzanego obecnie połączenia kolejowego w średnim mieście przemysłowym oraz 2) określenie profilu potencjalnego użytkownika tego połączenia. W odróżnieniu od istniejących prac badawczych w tym zakresie, skupiających się badaniu ex-post przejścia modalnego w dużych miastach, niniejsza praca skupia się na mieście średniej wielkości (Polkowice, Polska). Wnioski z badania mogą posłużyć lepszemu zrozumieniu wpływu wybranych czynników na zjawisko przesunięcia modalnego w kierunku transportu zbiorowego, a także określeniu grupy mieszkańców, wśród których z największym prawdopodobieństwem możliwa jest zmiana nawyków transportowych na bardziej korzystne dla środowiska.

„Ja to, proszę pana, mam bardzo dobre połączenie” – o wyzwaniach stojących przed geografami transportu w kontekście dostępności danych

Adam Robert Parol

Uniwersytet Jagielloński

W wystąpieniu poruszone zostanie zagadnienie jednego z największych wyzwań stojących przed badaczami zajmującymi się geografią transportu – skompletowania pełnych i wartościowych danych w zakresie rozkładów jazdy transportu publicznego. Przede wszystkim dotyczy to przebiegu linii i godzin odjazdów kursów, lecz nie bez znaczenia jest wiedza o przewoźnikach, przystankach czy wysokości cen biletów. W polskich realiach identyfikacja choćby części z wyżej wymienionych informacji należy do kłopotliwych, szczególnie że ich wartość merytoryczna może być niepełna. Badacze przyjmują różne strategie dotarcia do danych o transporcie publicznym, lecz każda z nich obarczona jest wysokim ryzykiem błędu. Pod tym względem system jest nieprzejrzysty również dla pasażerów, którzy są przecież najważniejszymi odbiorcami usług transportowych. Należy mieć jednocześnie na uwadze, iż w wielu państwach europejskich, w tym w gronie krajów Europy Środkowej, problemy te nie występują lub przyjmują zdecydowanie mniejszą skalę.

Prócz rozważań generalnych na temat wyzwań w kontekście omawianego tematu, autor wykorzysta szereg własnych spostrzeżeń, które poczynił na podstawie przygotowywania trzech dotychczas napisanych prac dyplomowych. Każda z nich posiadała silny komponent komunikacyjny, opierający się na funkcjonowaniu transportu publicznego, a jednocześnie było to w różnych skalach przestrzennych – regionalnej (Pomorze Środkowe), lokalnej (Miejski Obszar Funkcjonalny Słupska) i miejskiej (Słupsk).

Opracowania kartograficzne w procesie analizy nieplanowanych zatrzymań tramwajów we Wrocławiu

Joanna Gac, Izabela Wilczyńska

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Podczas analizy stanu torowiska we Wrocławiu rozważano miejsca nieplanowanych zatrzymań tramwajów oraz ich przyczyn i lokalizacji. Aktualnie lista tych zatrzymań nie jest prowadzona w sposób zharmonizowany. W 2019 roku miało miejsce 1084 zdarzeń, opisanych na ponad 100 sposobów. Lokalizacja zdarzenia wskazana jest w różny sposób – najczęściej jedynie nazwą ulicy. Dane z 2019 roku zgrupowaliśmy w 19 przyczyn głównych. 109 zatrzymań wynikało z uszkodzenia szyny. Zatem ocena stanu główki szyny ma znaczenie w 10% zatrzymań nieplanowanych, jest to znacząca liczba zatrzymań spośród powodów, na które mamy realny wpływ. W celu określenia korelacji między zdarzeniami a ich lokalizacją sporządzono mapę z miejscami ich występowania. Skumulowane na danej ulicy diagramy na mapie przedstawiono na tle torowiska z określonym stanem torowiska. Analiza danych przestrzennych pozwoli na wsparcie procesu badania nieplanowanych zatrzymań tramwajów we Wrocławiu.

SESJA 4D – "Geografia turystyki"

Prowadzący: Katarzyna Duda-Gromada, Uniwersytet Warszawski

Współpraca transgraniczna jako czynnik rozwoju turystyki na granicach RP

Tomasz Studzieniecki

Uniwersytet Morski w Gdyni

Współpraca transgraniczna stanowi ważny czynnik aktywizacji obszarów przygranicznych, które z powodu peryferyjnego położenia borykają się ze specyficznymi problemami oraz dysponują skromniejszymi możliwościami rozwojowymi. Szansą rozwoju obszarów przygranicznych jest wykorzystanie ich potencjału turystycznego.

Celem artykułu jest odpowiedź na pytanie czy współpraca transgraniczna w Polsce przyczynia się do rozwoju turystyki a jeśli tak to w jaki sposób. Na 7 granicach lądowych i na granicy morskiej RP funkcjonuje 21 organizacji współpracy transgranicznych zajmujących się turystyką. Polskiemu pograniczu dedykowano 9 programów współpracy transgranicznej. Każdy z nich wspiera rozwój turystyki poprzez realizację projektów współpracy transgranicznej. Zidentyfikowano i poddano analizie 242 projekty wspierające rozwój turystyki na obszarach transgranicznych. Wykazano, że współpraca transgraniczna umożliwia rozwój inwestycji, kreację produktów turystycznych, realizację działań promocyjnych oraz tworzenie struktur zarządzających turystyką.

Ruch graniczny i ruch turystyczny załamał się podczas pandemii COVID 19. Pogarszająca się sytuacja geopolityczna wpływa niekorzystnie na wizerunek Polski jako destynacji turystycznej. Współpraca transgraniczna na granicach zewnętrznych UE uległa zamrożeniu. Wskazane jest wypracowanie efektywniejszej synergii między systemem współpracy transgranicznej i systemem turystyki w Polsce.

Granica między travelcelebrytą a edukatorem, na przykładzie osób podróżujących do krajów Azji Wschodniej

Aleksandra Zawadka, Katarzyna Łojek

Uniwersytet Warszawski

W wystąpieniu przedstawione zostanie fenomen travel celebryty oraz tego, gdzie kończy się, bycie travelcelebrytą a zaczyna rola osoby edukującej, na przykładzie vlogów na platformie YouTube dotyczące krajów Azji Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na Japonię. Niewątpliwie na przestrzeni lat rozwój mediów i platform strimingowych wpłynął na rozwój turystyki, a co za tym idzie, poszerzyło się grono osób, które próbują ją przedstawić. Wystąpienie ma na celu przedstawienie tego rozwoju oraz postawienie granicy, w której travelcelebryta przestaje nim być, a staje się osobą, która może edukować w tym zakresie. Wybór Dalekiej Azji wynika przede wszystkim na odległość od krajów europejskich oraz ich odmienną kulturę od naszej. Przybliżymy i krótko opiszemy wybrane kraje oraz przedstawimy dane na temat turystyki tych krajów.

Znaczenie Twierdzy Brzeskiej jako flagowego produktu turystycznego na pograniczu Polsko-Białoruskim

Aliaksandr Cyargeenka

Polska Akademia Nauk

Kompleks Memorialno-Muzealny „Bohaterska Twierdza Brzeska” oraz samo miasto Brześć stanowią jeden z bardziej atrakcyjnych międzynarodowych produktów turystycznych na pograniczu polsko-białoruskim. Obecna sytuacja geopolityczna przyczyniła się do zamknięcia granic i zmian rozwoju turystycznego. Analiza statystyczna pokazuje, że Twierdza Brzeska jest jednym z dwóch najczęściej odwiedzanych muzeów na Białorusi, przyciągając rocznie aż do pół miliona turystów. Białorusini oraz Rosjanie stanowią dominującą grupę, dla których ta destynacja ma znaczenie symboliczne, ideologiczne oraz propagandowe związane z identyfikacją (post)sowiecką podkreślającą męstwo bohaterów – obrońców Twierdzy Brzeskiej z 1941 roku. Znaczenie twierdzy dla innych jest odmienne i ukazuje różne znaczenie i rozumienie dziedzictwa. W ramach badań przeanalizowano wpływ różnych czynników na różnych poziomach i skalach, włączając kwestie graniczne, wizowe oraz dostępność, które wpłynęły na dynamikę ruchu turystycznego. Badania sugerują, że czynniki na poziomie krajowym i międzynarodowym mają większy wpływ na produkt turystyczny niż lokalne i regionalne. Jedną z głównych barier w rozwoju wspólnego produktu turystycznego jest brak swobodnego przekraczania granic, choć okres łagodzenia reżimu granicznego w latach 2015–2019 wprowadził strefę bezwizową na Białorusi, stopniowo łącząc trzy najważniejsze atrakcje turystyczne - Kanał Augustowski i Grodno, Puszcę Białowieską oraz Twierdzę Brzeską.

Literatura jako niestandardowy przewodnik po mieście - wybrane powieści Dana Browna a oferta turystyczna

Weronika Kinga Kościacz

Uniwersytet Warszawski

„Książka zabiera w podróż, podróż szczególną” (Sytnik-Czetwertyński 2006, s. 96). Zatracając się w powieściach przenosimy się do odległych miast, krajów, a nawet na obce planety. Odbywamy fascynujące podróże śledząc losy bohaterów, jednak jesteśmy wówczas zdani na własną wyobraźnię. Okazuje się to niewystarczające, dlatego literatura stała się podstawą tworzenia produktu turystycznego (Zmyślony 2001). Dzieł literackich wciąż przybywa, a wraz z nimi pojawiają się nowe formy turystyki literackiej. Jednym z popularniejszych autorów XXI wieku jest Dan Brown, którego powieści spowodowały wzrost liczby turystów w miastach, które opisywał. Jego powieści „Anioły i Demony” oraz „Inferno” wpłynęły na ukształtowanie się oferty turystycznej i formy zwiedzania. Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie turystycznego oblicza literatury, a także próba ukazania, jak powieści Dana Browna wpłynęły na ofertę turystyczną Rzymu i Florencji. Autorka skonfrontowała fikcję literacką z miejską rzeczywistością, a w oparciu o dzieła literackie, stworzyła własne trasy bohaterów i porównała je z wycieczkami oferowanymi na portalu Viator.com. Warto również dodać, że stale zmieniająca się oferta turystyczna wskazuje na nieustanne zainteresowanie wymienionymi tytułami jako niestandardowymi przewodnikami, choć to nie jedyne powieści pozwalające odkryć znane miasto na nowo.

SESJA 5A – "Teledetekcja"

Prowadząca: Adriana Marcinkowska-Ochtyra, Uniwersytet Warszawski

Zanieczyszczenie światłem w Polsce z perspektywy satelitarnej

Andrzej Kotarba

Polska Akademia Nauk

Światło emitowane nocą jest nie tylko zdobyczą cywilizacyjną, ale jedną z form antropopresji. Przyczynia się do degradacji ekosystemów i zaburza cykl fizjologiczny człowieka. Jak duży jest stopień skażenia środowiska światłem w Polsce? Odpowiem na to pytanie posługując się danymi satelitarnymi radiometru VIIRS satelity Suomi-NPP. W pierwszej kolejności wskażę główne źródła emisji światła nocą w Polsce – zarówno te powierzchniowe (miasta), jak i bardziej punktowe (pojedyncze obiekty infrastrukturalne). Następnie przedstawię jak zmienia się w czasie intensywność emisji światła nocą w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem gmin i województw, a więc jednostek samorządu terytorialnego, które najsilniej kształtują politykę oświetleniową. Dodatkowo zaprezentuję stopień sztucznego pojaśnienia nocnego nieba, czyli efekt uboczny nadmiarowej emisji światła nocą. Wykażę, że w Polsce naturalne nocne środowisko i naturalny nocy krajobraz już nie występują. Zaprezentowane mapy wskażą jednocześnie, które regiony są w najmniejszym stopniu skażone sztucznym światłem, a więc w pierwszej kolejności powinny być objęte stosownymi formami ochrony.

Ocena potencjału informacyjnego danych teledetekcyjnych przydatnych do identyfikacji roślinności nieleśnej obszarów chronionych

Anna Jarocińska

Uniwersytet Warszawski

Identyfikacja nieleśnej roślinności na obszarach chronionych jest istotnym zagadnieniem pod kątem zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo. Obszary takie należy monitorować pod względem składu gatunkowego i zbiorowisk roślinnych, ponieważ nie pozwala to na ocenę zmian w środowisku. Identyfikacja powinna być precyzyjna, a jednocześnie dość szybka. Dane teledetekcyjne są coraz częściej stosowane, brakuje natomiast określonych rekomendacji odnośnie do wyboru danych i przetworzenia. Celem prezentacji będzie przedstawienie skuteczności identyfikacji klas roślinności w zależności od zastosowanych danych z zakresu pasma optycznego, w tym obrazów lotniczych i satelitarnych, oraz sposobu ich przygotowania. Zaprezentowane zostaną wyniki rozpoznawania klas roślinności (zbiorowisk, siedlisk Natura 2000) przy użyciu algorytmów uczenia maszynowego (np. Random Forest i CatBoost). Określona zostanie przydatność (1) danych o różnej rozdzielczości spektralnej (np. dane hiperspektralne HySpex, satelitarne Sentinel-2); (2) sposobu redukcji objętości danych (metody selekcji kanałów, kompresja danych) oraz (3) dodatkowych produktów (np. tekstury obliczonej z obrazów).

O teledetekcji na pograniczu geografii, biologii i informatyki

Dominik Kopeć¹, Jan Niedzielko², Łukasz Sławik²

¹Uniwersytet Łódzki

²MGGP Aero

Ostatnie lata przynoszą bardzo szybki rozwój teledetekcji. Motorem tego rozwoju są nowe sensory, rosnąca dostępność do danych oraz nowe metody ich przetwarzania oraz analizy. W efekcie tych zmian możliwa staje się weryfikacja wielu hipotez badawczych z zakresu nauk przyrodniczych, które do niedawna były niemożliwe do falsyfikacji. Rozwój ten umożliwiał również wdrażanie teledetekcji do kolejnych sektorów gospodarki.

Szczególnie interesującym obszarem badań wdrożeniowych, na którym od 10 lat budujemy nasze doświadczenia, jest realizacja interdyscyplinarnych projektów na styku geografii i biologii na rzecz ochrony środowiska. W projektach tych stosowaliśmy zarówno wysokorozdzielcze dane teledetekcyjne pozyskiwane z pułapu lotniczego, jak i dane satelitarne wprowadzające aspekt informacji wieloczasowej. Tak różnorodnej kolekcji danych zawsze towarzyszyły terenowe pomiary referencyjne, wykonywane przez ekspertów w danej dziedzinie wiedzy.

Ważnym aspektem prowadzonych prac było stosowanie różnorodnych metod przetwarzania danych. Wykorzystanie technik uczenia maszynowego, w tym głębokiego uczenia pozwoliło na precyzyjną ekstrakcję szczegółowej informacji z ogromnych, wielowymiarowych zbiorów danych.

Ten przekrój źródeł danych i metod ich przetwarzania wykorzystaliśmy do badań prowadzonych w różnych ekosystemach, od chronionych torfowisk poprzez środowisko miejskie aż po zdegradowane tereny przemysłowe. We wszystkich tych obszarach badań inwentaryzowaliśmy gatunki i zbiorowiska roślinne, ocenialiśmy stan i kondycję zasobów przyrodniczych.

Osiągnięcie zadowalających rezultatów było możliwe dzięki wspólnej pracy i wzajemnemu zrozumieniu geografów, botaników i programistów.

Zastosowania teledetekcji w badaniach muraw wysokogórskich

Marlena Kycko, Marcin Kluczek, Edwin Raczko, Bogdan Zagajewski

Uniwersytet Warszawski

Badania nad środowiskiem naturalnym w obszarach wysokogórskich są kluczowe dla zrozumienia ekosystemów górskich i monitorowania zmian, zwłaszcza w kontekście wpływu człowieka i zmian klimatycznych. Teledetekcja stała się niezastąpionym narzędziem w badaniach obszarów górskich, umożliwiając szybką i skuteczną analizę zmian środowiskowych.

Prezentacja skupia się na możliwościach jakie oferuje teledetekcja w badaniach wysokogórskich, przechodząc od tradycyjnej ortofotomapy do danych hiperspektralnych. Omówione będą metody oceny kondycji muraw wysokogórskich, wpływ wydeptywania na roślinność oraz klasyfikacja muraw.

Przedstawione będą wyniki analiz identyfikacji muraw wysokogórskich na ortofotomapach. Wyniki badań terenowych podczas których opracowano metodykę z zastosowaniem teledetekcyjnych wskaźników roślinności a także parametrów fluorescencji, która obrazuje stan aparatu fotosyntetycznego oraz dynamikę przebiegu procesów fotosyntezy. Stosowane metody statystyczne pozwoliły na odniesienie wyników uzyskanych z badań terenowych do informacji teledetekcyjnej pozyskanej z pułapu lotniczego i satelitarnego.

Analiza pozwoliła na zaobserwowanie zmian w pokrywie roślinnej przy szlaku. Stan roślinności znajdującej się do 5 metrów od szlaków oceniono jako dobry, jednak czynnik stresowy w postaci wydeptywania znacznie obniża kondycję roślinności.

Wykorzystanie indeksów do kontroli upraw

Tomasz Dąbrowa, Marcin Niemyjski, Natalia Abramowicz, Piotr Cięgotura

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Badanie koncentruje się na opracowaniu zaawansowanego indeksu do monitorowania upraw monokulturowych, wykorzystując najnowsze technologie i modele analizy danych. Celem projektu jest wykorzystanie narzędzi takich jak Google Earth Engine (GEE) oraz modeli do delimitacji pól uprawnych celem precyzyjnego wyznaczenia obszarów uprawowych. Następnie przeprowadzane są analizy zmienności indeksów wegetacyjnych w wydzielonych polach, aby zrozumieć dynamikę upraw w czasie. Dodatkowo, badanie obejmuje analizę zmian wartości współczynnika odbicia, wykorzystując spektrum elektromagnetyczne, co pozwala na jeszcze głębsze zrozumienie powierzchni terenu. Połączenie tych analiz prowadzi do stworzenia kompleksowego indeksu upraw monokulturowych, który uwzględnia różnorodność upraw rolnych. Dodatkowo, projekt zakłada harmonizację danych z różnych platform obserwacyjnych, takich jak Sentinel-2 czy Landsat, co pozwala na uzyskanie kompleksowego obrazu krajobrazu rolniczego. W rezultacie, opracowany indeks stanowi narzędzie mogące pomóc w efektywnym monitorowaniu i zarządzaniu uprawami rolnymi.

SESJA 5B – "Samorząd i regiony"

Prowadząca: Magdalena Cybulska, Uniwersytet Warszawski

Strategiczne inwestycje infrastrukturalne w Polsce w aspekcie społecznym, gospodarczym i środowiskowym na przykładzie kolei dużych prędkości CPK

Sylwia Horska-Schwarz

Uniwersytet Gdański

Projekty kolejowe CPK, które planowo mają zostać zrealizowane do końca 2034 r., zaliczyć należy do inwestycji, które w ostatnich latach wzbudzają najwięcej emocji, zarówno w aspekcie politycznym, społecznym, jak i środowiskowym. Program Kolejowy CPK zakłada budowę, aż 12 nowych tras kolejowych, o łącznej długości ok. 2000 km, realizowanych w ramach 30 zadań inwestycyjnych. Na co warto zwrócić uwagę, w ramach CPK planowana jest także modernizacja istniejących linii kolejowych, w zakresie umożliwiającym rozbudowę krajowej sieci kolejowej, stanowiącej integralną część Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T. Dla porównania skali inwestycji, należy wskazać, że najdłuższa sieć KDP ma ponad 40 tys. km i znajduje się w Chinach. W Hiszpanii trasa KDP liczy ponad 3,6 tys. km, zaś Japonia o powierzchni niewiele większej niż Polska ma sieć kolei dużych prędkości o długości ponad 3 tys. km.

Z punktu widzenia sektorów strategicznych realizacja KPD pozwoli na szybki rozwój wielu branż, zwiększając konkurencyjność na rynku krajowym i międzynarodowym. KPD daje także możliwość rozbudowy infrastruktury towarzyszącej w tym dróg, stacji kolejowych oraz sieci hubów przeładunkowych. Ponadto optymalizacja czasu przejazdu pociągów pasażerskich i towarowych w skali kraju: przejazd w czasie ok. 2:15h na trasie Warszawa Centralna: - Rzeszów, - Giżycko, - Zamość, czy w czasie ok. 1 h – 1,15 na odcinku Warszawa Centralna: - Radom, - Białystok, - Ostrołęka, - Kielce; wzmocni niewątpliwie funkcje peryferyjnych regionów, dając bodziec do ich rozwoju społeczno-gospodarczego. W ostatnich latach, zwłaszcza obszary wschodnie cechuje znaczący odpływ ludności, a brak perspektyw i wykluczenie komunikacyjne, z roku na rok pogłębia to zjawisko.

Rozwój projektów kolejowych CPK wpisuje się w założenia klimatyczne polityki UE - Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie rozwoju transportu niskoemisyjnego i osiągnięcia zakładanych celów klimatycznych, w tym 90% redukcji emisji gazów cieplarnianych z całego transportu do 2050 roku. W skali międzynarodowej KDP może stać się motorem napędowym naszej gospodarki poprzez aktywację i rozwój nowych gałęzi przemysłu, usług, technologii, handlu międzynarodowego i przede wszystkim tworzenie nowych miejsc pracy.

Czy powiązania między regionami wpływają na wzrost gospodarczy? Macierze wag przestrzennych w analizie konwergencji regionalnej w Unii Europejskiej

Wojciech Kisiała¹, Bartosz Stępiński²

¹*Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu*

²*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*

Współczesna polityka rozwoju skoncentrowana jest w dużej mierze na redukowaniu nadmiernych różnic gospodarczych w układzie przestrzennym, a istotną rolę w tym zakresie odgrywa unijna polityka spójności. Ze względu na znaczną skalę zaangażowania finansowego instrumentów polityki spójności istotne znaczenie ma kwestia oceny skuteczności prowadzonych działań oraz ich jeszcze większe oparcie na dowodach („evidence-based policies”). Pomimo licznych prób empirycznej weryfikacji efektów wydatkowania funduszy europejskich, problem ten pozostaje nierozstrzygnięty, a publikowane wyniki coraz to nowszych badań nierzadko prowadzą do sprzecznych wniosków.

Celem pracy była weryfikacja procesu β -konwergencji w regionach UE w latach 2007-2022 z uwzględnieniem wpływu pozyskanych funduszy unijnych oraz efektów przestrzennych warunkujących wzrost gospodarczy.

W postępowaniu badawczym zastosowano metody ekonometrii przestrzennej, dodając do specyfikacji estymowanych modeli zmienne określające interakcje przestrzenne, mogące wpływać na tempo wzrostu gospodarczego.

Wartością dodaną prezentowanego badania było uwzględnienie w prowadzonych analizach konwergencji warunkowej efektów przestrzennych wpływających na wzrost gospodarczy. Prezentowane badanie jest jednym z nielicznych, w którym zweryfikowano oddziaływanie przestrzenne poprzez uwzględnienie w modelowaniu macierzy wag opartych na sąsiedztwie, odległości, przepływach i przynależności.

Regionalne strategie inteligentnych specjalizacji jako narzędzie transformacji do samopodtrzymywalności

Maciej Tarkowski

Uniwersytet Gdański

Ryzyko wystąpienia nieliniowej zmiany środowiska w skali planetarnej skutkuje rosnącym zainteresowaniem transformacją do samopodtrzymywalności. Geografia ekonomiczna wnosi do tej dyskusji wiedzę na temat przyczyn terytorialnego zróżnicowania ścieżek oraz czynników sukcesów albo porażek tej transformacji. Interesującego wglądu w naturę tych procesów dostarcza wdrożenie regionalnych strategii inteligentnych specjalizacji w regionach UE w latach 2014-2020. Stosowanie tego narzędzia terytorialnej polityki innowacyjnej często ukierunkowane było właśnie na problemy samopodtrzymywalności. Dzięki temu stało się możliwe prześledzenie, w jakim stopniu mobilizacja kapitału terytorialnego, prowadzona tak aby wzajemnie neutralizować zawodność rynku i państwa, może służyć równoważeniu rozwoju. Wyniki systematycznego przeglądu literatury, porównawczego studium przypadków oraz pogłębionego studium przypadku Inteligentnych Specjalizacji Pomorza wskazują, że strategie, mimo licznych problemów implementacyjnych, okazały się skuteczne w konsolidacji regionalnych systemów innowacji wokół wyzwań samopodtrzymywalności, ukazując je w perspektywie katalizatora regionalnej konkurencyjności. Jednocześnie podkreśliły konieczność umiejętnego wkomponowania mechanizmów przedsiębiorczego odkrywania w proces programowania rozwoju regionalnego. Przeprowadzone analizy wskazują, że ta integracja rodzi trudności przede wszystkim z powodu deficytów kapitału społecznego i do pewnego stopnia ludzkiego.

Decentralizacja a zróżnicowanie regionalne w państwach Europy Środkowo-Wschodniej

Paweł Motek, Tomasz Kossowski

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Celem pracy jest określenie związków pomiędzy decentralizacją a zróżnicowaniem regionalnym w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Prezentowane w literaturze ujęcia teoretyczne oraz wyniki badań nie prowadzą do jednoznacznych wniosków. W zależności od stosowanego podejścia badawczego, liczby państw, czy też poziomu ich rozwoju, wskazuje się, że decentralizacja prowadzi do wzrostu nierówności regionalnych. Jednakże liczne są również badania podkreślające, że decentralizacja przyczynia się do konwergencji regionalnej. Dodatkowo wpływ decentralizacji na dysproporcje regionalne może zależeć od poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. W przypadku państw Europy Środkowo-Wschodniej wyniki dotychczasowych badań są zazwyczaj bardzo ogólne, pomijając różnorodność tych krajów i traktując je jako jednorodną grupę. Przemiany polityczne i społeczno-gospodarcze w krajach Europy Środkowo-Wschodniej przebiegały jednak według różnych modeli. W konsekwencji tego faktu, zakres reform decentralizacyjnych był różny. W niniejszym badaniu podjęto próbę weryfikacji hipotezy zakładającej, że decentralizacja ma znaczący wpływ na dysproporcje regionalne w państwach Europie Środkowo-Wschodniej. Badanie przeprowadzono dla lat 1990-2016 z wykorzystaniem modeli panelowych.

Porównanie trajektorii rozwoju regionów górniczych (województwo śląskie, kraj śląsko-morawski, kraj żyliński)

Stefania Bożena Koczar-Sikora

Uniwersytet Śląski

Wystąpienie obejmuje porównanie trajektorii rozwoju społeczno-gospodarczego trzech sąsiadujących europejskich regionów górniczych (województwo śląskie, kraj śląsko-morawski, kraj żyliński) w oparciu o dane z unijnego IX Raportu ws. spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz unijnego wskaźnika konkurencyjności regionalnej (RCI 2.0). Wszystkie trzy regiony współpracują w Ramach Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej TRITIA i poddane są wyzwaniu transformacji społeczno-gospodarczej jako pochodnej transformacji energetycznej. Porównanie ich rozwoju w okresie ostatnich dwudziestu lat pozwoli na uchwycenie podstawowych tendencji rozwojowych oraz zbadanie odporności regionów na występujące szoki zewnętrzne (kryzys finansowy z 2008, pandemia 2020-2021, wojna w Ukrainie 2022). Porównanie tych danych pozwoli z kolei na prognozowanie przyszłych trendów rozwojowych dla województwa śląskiego, kraju śląsko-morawskiego, kraju żylińskiego.

SESJA 5C – "Usługi ekosystemowe i ochrona przyrody"

Prowadząca: Maria Zachwatowicz, Uniwersytet Warszawski

Ile przyrody w kontakcie z przyrodą? Kulturowe usługi ekosystemowe z perspektywy geograficznej

Sylwia Kulczyk

Uniwersytet Warszawski

Koncepcja usług ekosystemowych cieszy się powszechną popularnością jako narzędzie pozwalające na określenie relacji między ludźmi a krajobrazem, w którym funkcjonują i który współtworzą. Podejście to wymaga łączenia ze sobą metod i narzędzi właściwych zarówno naukom o Ziemi i środowisku jak też naukom społecznym. Dla geografii, dyscypliny usytuowanej na pograniczu obu pól badawczych (oraz wzbogacającej każde z nich o perspektywę przestrzenną), badanie relacji człowieka z przyrodą stanowi jedno z podstawowych pól badawczych.

Połączenie w spójną całość dwóch, często bardzo odmiennych perspektyw, pozostaje jednak olbrzymim wyzwaniem. Składa się na nie z kilku elementów:

1. Sposób interpretacji koncepcji usług ekosystemowych
2. Dane przestrzenne i sposób ich analizy
3. Skala badań

Wymienione wyżej wyzwania da się z sukcesem pokonać. W tym wystąpieniu podzielę się z Państwem doświadczeniami z kilku projektów z zakresu kulturowych usług ekosystemowych prowadzonych w różnych typach krajobrazu (miejski i pojezierny), którymi kierowałam lub w których uczestniczyłam w ostatnich latach.

Ocena usług ekosystemowych – punkty zapalne i przykłady rozwiązań

Małgorzata Stępniewska, Iwona Zwierzchowska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Usługi ekosystemowe zyskały znaczącą pozycję jako pole badawcze, o czym świadczy szybko rosnąca liczba publikacji i projektów poświęconych identyfikacji i ocenie wkładu ekosystemów do wartości ujawniających się przy różnych formach działalności człowieka. Równocześnie, potencjał koncepcji usług ekosystemowych jest dostrzegany politycznie, gdyż pogłębienie wiedzy o różnorodnych korzyściach z otoczenia przyrodniczego powinno zwiększyć zrozumienie społeczne dla wysiłków na rzecz podnoszenia jego jakości i ochrony. W referacie formułujemy punkty krytyczne wdrażania do praktyki wiedzy z zakresu usług ekosystemowych. Obejmują one szczególnie: i) określenie wartości całkowitej usług ekosystemowych jako splotu wartości ekologicznych, społeczno-kulturowych i ekonomicznych; ii) przejście od oceny indywidualnych usług do ich wiązek (zestawów); iii) uwzględnienie zmienności wartości uzyskiwanych dzięki usługom ekosystemowym. Zidentyfikowane wyzwania ilustrujemy przykładami rozwiązań, będącymi z reguły kompromisem między rozstrzygnięciem idealnym a operacjonalizacją.

Ocena usług ekosystemowych krajobrazu typu wsi rozproszonej – badania pilotażowe na Pojezierzu Zachodniopomorskim

Witold Piniarski, Małgorzata Stępniewska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Pojęcie usług ekosystemowych zyskało znaczne zainteresowanie wśród badaczy relacji człowiek-środowisko. Wzrasta również jego znaczenie polityczne, gdyż lepsze zrozumienie korzyści płynących z funkcjonowania układów przyrodniczych zwiększa świadomość społeczną i poparcie dla działań na rzecz ich zrównoważonego użytkowania i ochrony. Wśród obszarów przyrodniczo-kulturowych istotne miejsce zajmują krajobrazy typu wsi rozproszonej, występujące w makroregionach 314.4 Pojezierze Zachodniopomorskie i 314.5 Pojezierze Wschodniopomorskie, w obszarze garbu pojeziernego. Ich unikatowy charakter, wysoka bio- i georóżnorodność oraz wartości kulturowe nie zostały odzwierciedlone w klasyfikacji krajobrazów stosowanej przy sporządzaniu audytów krajobrazowych (grupa B.6). Dlatego też podjęto badania pilotażowe nad tym typem krajobrazu. Ich celem jest opracowanie metodyki służącej identyfikacji materialnej i funkcjonalnej kompozycji kulturowo-przyrodniczych krajobrazów typu wsi rozproszonej. Powierzchnia testowa obejmuje indywidualne gospodarstwa rolne położone w pobliżu miejscowości Knyki w województwie zachodniopomorskim. Dla obszaru badań: opracowano model przestrzenny; skartowano spontaniczną florę naczyniową oraz zespoły roślinne; określono charakterystyczne wiązki i poziom usług ekosystemowych oraz miejsca ich koncentracji. Zebrane dane są w opracowaniu, główne wyniki wraz z wnioskami metodycznymi z pilotażu będą zaprezentowane podczas konferencji.

Rekreacja jako nośnik usług kulturowych miejskiego krajobrazu nadrzecznego: przykład Warszawy

Tomasz Grzyb

Uniwersytet Warszawski

Tereny nadrzeczne w mieście stanowią jedną z najważniejszych przestrzeni czasu wolnego dla jego mieszkańców. Ich zróżnicowanie krajobrazowe i funkcjonalne sprawia, że mogą być one zarówno miejscem codziennej rekreacji, jak i celem okazjonalnych wycieczek. Regularny, bezpośredni kontakt z przyrodą korzystnie oddziałuje na psychofizyczny dobrostan osób je odwiedzających; oddziaływania te, analizowane przez pryzmat koncepcji usług ekosystemowych, zaliczane są do grupy usług kulturowych. Korzyści związane z rekreacją mogą przejawiać się poprzez m.in. nawiązywanie relacji emocjonalnych z przyrodą, unikalne doświadczenia czy budowanie kapitału intelektualnego. W wystąpieniu zaprezentowane zostaną wyniki badań związków między zachowaniami i preferencjami rekreacyjnymi mieszkańców Warszawy, związanymi z miejskim krajobrazem nadrzecznym, a postrzeganiem usług kulturowych świadczonych przez ten obszar. Zidentyfikowano czasowe i przestrzenne wzorce aktywności rekreacyjnych nad Wisłą oraz przeanalizowano, w jaki sposób oddziałują na nie cechy krajobrazu nadrzecznego oraz krótkotrwałe zmiany w nim zachodzące. Został zweryfikowany także wpływ preferencji rekreacyjnych osób odwiedzających tereny nadrzeczne na to, jak postrzegają one korzyści wypływające z pobytu nad Wisłą, a także przeanalizowano relacje między różnymi rodzajami korzyści wskazywanymi przez badanych.

Pozasystemowe formy obszarowej ochrony przyrody w Polsce

Maciej Dołbień

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Dotychczasowe badania nad zjawiskiem obszarowych form ochrony przyrody pomijają kontekst prakseologiczny.

Ochrona przyrody jest konsekwencją ludzkiego działania, a nie samych deklaracji, umów czy aktów prawnych. Zachowanie docelowych elementów przyrody w czasie jest pochodną właśnie ludzkiego działania i czasami ma miejsce wypadkowo. Świadome wykorzystanie dostępnych środków do realizacji celów odbywa się w unikatowych okolicznościach, które odpowiadają jednak uniwersalnym kategoriom. Obiektywna rzadkość dóbr, działanie w czasie i przestrzeni, konieczność subiektywnego wartościowania środków oraz celów, preferencja czasowa itd. są czynnikami kształtującymi aktywność ludzi związaną z ochroną natury.

W Polsce za pomocą ustawy o ochronie przyrody z 2004 roku zdefiniowano prawnie następujące obszarowe formy ochrony przyrody: park narodowy, rezerwat przyrody, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, obszar NATURA 2000, użytek ekologiczny, stanowisko dokumentacyjne oraz zespół przyrodniczo-krajobrazowy. Jako że o funkcji ekokonserwatorskiej danego obszaru decyduje ludzkie działanie, a nie akt prawny, to należy domniemywać, że w Polsce występuje wiele więcej obszarowych form ochrony przyrody. Warto uwzględnić choćby promowane w ostatnich latach przez IUCN obszary chronione prywatnie oraz tzw. inne skuteczne metody obszarowej ochrony przyrody (OECMs).

Celem tego referatu jest zbadanie zjawiska obszarów chronionej przyrody w Polsce po uwzględnieniu podstaw prakseologii.

SESJA 5D – "Pamięć i tożsamość"

Prowadząca: Marta Raczyńska-Kruk, Uniwersytet Warszawski

Ludzie, którzy przeżyli sześć ciężkich lat, nie mogą więcej znieść udręki”.
Geneza, działalność i parametry przestrzenne samoobrony Żydów w Łodzi po drugiej wojnie światowej

Andrzej Rykała

Uniwersytet Łódzki

Żydowska samoobrona (Komisja Specjalna) była ewenementem w powojennych realiach ustrojowych. Powstała w reakcji na przetaczającą się przez kraj falę antysemitycznej przemocy: „prowokacje, napady na pociągi i zabijanie Żydów znajdujących się w nich, wreszcie kulminacyjny punkt działalności antyżydowskiej band”, jakim był pogrom kielecki. Szczególnie istotna rola do odegrania przypadła oddziałowi komisji z siedzibą w Łodzi. Ze względu na znaczenie miasta dla odbudowy życia żydowskiego w Polsce, a także jego miejsce w hierarchii sieci skupisk żydowskich, miejscowa samoobrona była jedną z najważniejszych chroniącą najwięcej osób i instytucji (mających w większości w tym właśnie ośrodku swoje główne siedziby, ewentualnie największe filie lub oddziały terenowe). Do głównych celów referatu zaliczono:

- przedstawienie – w kontekście przemocy antyżydowskiej – procesu „odradzania się” życia żydowskiego w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem skupiska łódzkiego;
- wyznaczenie zasięgu interwencji żydowskiej samoobrony z siedzibą w Łodzi wraz z analizą stanu bezpieczeństwa Żydów w miastach podlegających jej jurysdykcji;
- omówienie działalności i analizę struktury organizacyjno-przestrzennej łódzkiej Komisji Specjalnej (uwzględniającą identyfikację i inwentaryzację instytucji podlegających szczególnemu zabezpieczeniu).

Badania biograficzne w geografii

Anna Grzegorzczuk

Uniwersytet Warszawski

Celem wystąpienia będzie przedstawienie przeglądu badań biograficznych prowadzonych w ramach geografii, ze szczególnym uwzględnieniem badań z zakresu biografii zamieszkiwania i biografii mobilności. Drugim celem będzie przedstawienie wyników badań biograficznych nad segregacją mobilności, która stanowi nowy wymiar nierówności społecznych współczesnych miast. Segregacja mobilności odnosi się nie tylko do nierównych możliwości w przemieszczaniu się na małe i duże odległości, ale również do interakcji w ramach określonych grup społecznych. Materiał biograficzny wśród mieszkańców Warszawy o niskim profilu społecznym został zebrany w ramach trój etapowych badań terenowych. Następnie poddano go analizie czytania hermeneutyczno-indukcyjnego oraz rekonstrukcyjno-interpretatywnej.

Echa czasów minionych – o tożsamości Ukraińców przesiedlonych do powiatu braniewskiego w ramach akcji „Wisła”

Magdalena Skorupska, Jadwiga Godlewska, Natalia Jaroszek, Emilia Wróblewska

Uniwersytet Warszawski

W latach 1947-1950 komunistyczne władze polskie przeprowadziły akcję „Wisła”, w wyniku której ludność ukraińska z terenów południowo-wschodniej Polski została przesiedlona na Ziemię Zachodnie i Północne, w tym na teren powiatu braniewskiego. W naszym referacie zaprezentujemy wyniki badań, które dotyczyły obecnej w tym powiecie mniejszości ukraińskiej, jej tożsamości i elementów ją kształtujących. Badanie przeprowadzono z wykorzystaniem metod ilościowych i jakościowych. Wykonano badanie ankietowe metodami CAPI, CAWI i CATI na grupie 81 respondentów pochodzenia ukraińskiego. W celu uzupełnienia wyników ankiet i zapoznania się z tłem społeczno-historycznym przeprowadzono wywiady z częścią respondentów, przedstawicielami Kościołów Greckokatolickiego i Prawosławnego oraz organizacji mniejszościowych. Przeanalizowano także dane ze spisów powszechnych GUS z lat 2002, 2011 i 2021. Osoby przesiedlone i ich potomkowie wykazują silne poczucie tożsamości ukraińskiej, co manifestuje się w znajomości języka ukraińskiego, kultywowaniu tradycji religijnych i narodowych. Są oni zainteresowani historią swojego narodu oraz rodziny i przekazują ją kolejnym pokoleniom. Pomimo przymusowego charakteru akcji „Wisła” i wyraźnego poczucia odrębności Ukraińców, przedstawiciele tej mniejszości przejawiają związek ze swoim miejscem zamieszkania i w większości za swoją ojczyznę uznają Polskę.

Przestrzenie Pamięci: Upamiętnienia Holocaustu w Europie Środkowej i Stanach Zjednoczonych

Sara Słyś

Uniwersytet Warszawski

Holocaust, jako jedno z najtragiczniejszych wydarzeń XX wieku, pozostawił trwały ślad w zbiorowej pamięci narodów na całym świecie. Niniejsze wystąpienie zatytułowane "Przestrzenie Pamięci: Upamiętnienia Holocaustu w Europie Środkowej i Stanach Zjednoczonych", ma na celu zgłębienie i porównanie geograficznych aspektów pamięci o Holocaustu w tych dwóch regionach. Podczas konferencji analizowane będą różnorodne miejsca pamięci, które kształtują społeczną świadomość i zachowanie pamięci o ofiarach Zagłady. Porównane zostaną upamiętnienia w Europie Środkowej, gdzie wydarzenia Holocaustu miały miejsce bezpośrednio, oraz w Stanach Zjednoczonych, gdzie pamięć o Holocaustu jest konstruowana w kontekście imigracyjnym i diasporicznym.

"Miasto nasze, nie wasze!" O zawłaszczaniu tożsamości w przestrzeni Lwowa

Jan Jakub Szczepański

Uniwersytet Warszawski

W ramach niniejszego referatu autor przedstawi główne założenia i najważniejsze wyniki przygotowanej rozprawy doktorskiej, realizowanej w SDNS UW w latach 2020-2024. Tematem wystąpienia jest kształtowanie się tożsamości przestrzeni Lwowa oraz jej zawłaszczanie przez kolejne państwa i narody w kontekście zmiennej przynależności systemowej. W wystąpieniu poruszone zostaną studia przypadku kolejnych okresów historycznych wyróżnionych od założenia miasta do chwili obecnej. Wobec ogromu wątków w proponowanym referacie ograniczono się do wypunktowania kluczowych zmian. Głównymi zagadnieniami ujętymi w temacie są wątki urbanistyczne, architektoniczne oraz elementy szaty informacyjnej przestrzeni Lwowa. Celem jest przedstawienie rekonstrukcji najważniejszych procesów tworzenia się lwowskiej tożsamości wraz ze wskazaniem ich przyczyn i skutków. Badania oparto o różnorodne źródła historyczne, w tym: akty prawne, dokumenty życia społecznego i prywatnego, materiały prasowe oraz inne dane archiwalne. Wraz z wynikami zaprezentowano własne opracowania kartograficzne, schematy i proponowane tezy dotyczące reinterpretacji przeszłości miasta.

SESJA 6A – "Wizualizacja i analiza danych przestrzennych #1"

Prowadząca: Izabela Karsznia, Uniwersytet Warszawski

Fenologia wybranych gatunków drzew w Polsce na podstawie danych Sentinel-2

Ewa Grabska-Szwagrzyk, Agnieszka Sulikowska, Agnieszka Wypych

Uniwersytet Jagielloński

Obserwowane w ostatnich dekadach zmiany w fenologii roślin mają istotny wpływ na funkcjonowanie ekosystemów, a badanie fenologii konkretnych gatunków może pomóc w zrozumieniu ich reakcji na zmieniające się warunki klimatyczne. Teledetekcja satelitarna, zwłaszcza wysokorozdzielcze dane Sentinel-2 mogą być przydatne w analizach fenologii dla większych obszarów. W niniejszym badaniu wykorzystano indeksy spektralne obliczone na podstawie danych Sentinel-2 z lat 2018-2024. Na ich podstawie wyznaczono datę rozpoczęcia sezonu (start of season, SOS) dla dominujących gatunków drzew liściastych w Polsce. Przeanalizowano przestrzenne zróżnicowanie SOS w Polsce, różnice między- i wewnątrzgatunkowe, jak również zmienność międzyroczną. Celem była również ocena wpływu temperatury powietrza na datę wystąpienia SOS.

Wyniki wykazały dużą zmienność SOS w czasie, przestrzeni, jak i w zależności od gatunku. Późniejsze rozpoczęcie sezonu w badanych latach charakteryzowało drzewostany w północnej części kraju, jak również najwyżej położone drzewostany górskie. Spośród badanych gatunków brzoza charakteryzowała się średnio najwcześniejszym, natomiast olcha – najpóźniejszym wystąpieniem SOS. Wyniki pokazały także, że daty SOS znacznie różniły się w poszczególnych latach, co wynika z dużej zmienności warunków meteorologicznych w Polsce. Szczególnie duże różnice, wynoszące ponad 20 dni, zaobserwowano pomiędzy rokiem 2018 (przyspieszone SOS), a 2021 (opóźnione SOS).

Wykorzystanie big data do mapowania mobilności społeczeństwa na terenach leśnych w aglomeracji warszawskiej

Mariusz Ciesielski¹, Kamil Choromański², Karolina Taczanowska³, Agnieszka Kamińska¹

¹Institut Badawczy Leśnictwa

²Politechnika Warszawska

³Uniwersytet Przyrodniczy w Wiedniu

„Ślad cyfrowy” pozostawiany przez użytkowników telefonów komórkowych jest ogromny. Dane te mogą być z powodzeniem wykorzystywane do badań nad mobilnością społeczeństwa, w tym tą związaną z wypoczynkiem na terenach leśnych. Poznanie przestrzennego rozmieszczenia aktywności na terenach leśnych jest niezbędne do prawidłowego zarządzania tymi obszarami. Może także stanowić narzędzie wykorzystywane do dialogu ze społeczeństwem w kontekście wyznaczania lasów cennych społecznie.

Proponowany referat obejmować będzie problematykę pozyskiwania, przetwarzania oraz generowania informacji na podstawie danych wytworzonych przez użytkowników telefonów komórkowych oraz aplikacji sportowych. Obszar badawczy stanowią lasy miejskie i podmiejskie w aglomeracji warszawskiej oraz Kampinoski Park Narodowy. Lasy te ze względu na swoją charakterystykę i położenie są miejscem codziennego wypoczynku społeczeństwa. Dotychczas prowadzone badania umożliwiły jedynie szacunkowe wskazanie obciążenia rekreacyjnego tych obszarów. Wykorzystanie danych mobilnych przybliży badaczy do znalezienia odpowiedzi na podstawowe pytania związane z wypoczynkiem społeczeństwa na terenach leśnych, tzn. gdzie (ma miejsce aktywność), kiedy (ma miejsce), dlaczego (się odbywa), kto (ją odbywa), co (jest wykonywane). Zaprezentowane wyniki przedstawiać będą różne skale przestrzenne i czasowe oraz dynamiczny model przemieszczania.

Dynamika zmian klimatu Polski na przykładzie warunków termicznych

Kamil Leziak

Uniwersytet Warszawski

Celem prowadzonych badań jest określenie dynamiki oraz zróżnicowania przestrzennego zmian warunków klimatycznych na terytorium Polski w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Wykorzystano wieloletnie serie danych pochodzące z kilkudziesięciu stacji synoptycznych działających w ramach Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej do scharakteryzowania warunków termicznych na obszarze kraju, a następnie określono kierunek oraz tempo zmian wybranych charakterystyk i elementów klimatu na każdej stacji. Korzystając z Systemów Informacji Geograficznej dokonano interpolacji uzyskanych wyników na powierzchnię kraju oraz przeprowadzono analizę geostatystyczną w celu wyznaczenia obszarów, na których zmiany mają charakter istotny.

Od industrializacji do rewitalizacji: GIS w planowaniu błękitno-zielonej infrastruktury na terenach przemysłowych

Aleksandra Zdyrko

Uniwersytet Śląski

Rewitalizacja terenów przemysłowych stanowi wyzwanie, ale także ogromną szansę na tworzenie zrównoważonych, błękitno-zielonych przestrzeni miejskich. Przekształcenie obszarów brownfields w ekologiczne enklawy wymaga zastosowania nowoczesnych technologii oraz innowacyjnego podejścia. W tym kontekście, Geograficzne Systemy Informacyjne (GIS) odgrywają kluczową rolę w planowaniu i realizacji projektów rewitalizacji terenów przemysłowych. GIS pozwala na precyzyjne mapowanie, analizę przestrzenną oraz modelowanie różnych scenariuszy zagospodarowania przestrzeni, co umożliwi optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów i minimalizację ich negatywnego wpływu na środowisko przy zachowaniu zrównoważonego rozwoju.

W referacie omówione zostanie zastosowanie metod GIS w procesie przekształcania dawnych terenów przemysłowych w tereny zielone i możliwości zastosowania błękitno-zielonej infrastruktury. Przedstawione zostaną studia przypadków z Europy, gdzie technologie GIS przyczyniły się do skutecznej rewitalizacji i stworzenia funkcjonalnych, przyjaznych dla mieszkańców przestrzeni. Zastosowanie GIS umożliwia tworzenie interaktywnych map i modeli 3D. Przekształcenie dawnych terenów przemysłowych w błękitno-zielone przestrzenie miejskie nie tylko poprawia jakość życia mieszkańców, ale także przyczynia się do ochrony środowiska naturalnego, zwiększenia bioróżnorodności i pozwala na przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych.

Analiza przestrzenna przestępczości - wykorzystanie GIS do identyfikacji hot spot i tworzenia map potencjalnych zagrożeń

Jakub Bednarczyk

Uniwersytet Śląski

Niniejszy referat koncentruje się na wykorzystaniu Geograficznych Systemów Informacyjnych (GIS) w analizie przestrzennej przestępczości w miastach. Prezentuje on metodologię identyfikacji zagęszczenia punktów częstego występowania zjawisk przestępczych, znanych jako hot spoty oraz tworzenia map potencjalnych zagrożeń na podstawie analizy danych przestrzennych. Metody i narzędzia GIS poprzez integrację danych kryminalnych, demograficznych i środowiskowych umożliwiają dokładne określenie obszarów o wysokim ryzyku przestępczości. Przedstawione przypadki demonstrują skuteczność tego podejścia w identyfikacji obszarów wymagających priorytetowej interwencji policyjnej oraz w planowaniu działań prewencyjnych. Analiza przestrzenna przestępczości przy użyciu GIS staje się niezbędnym narzędziem w podejmowaniu decyzji zarówno na poziomie policyjnym, jak i administracyjnym, w celu skutecznego zwalczania przestępczości i poprawy bezpieczeństwa publicznego. Poruszana tematyka może stanowić dyskusję dla nauk z zakresu badań geografii, kryminologii czy bezpieczeństwa wewnętrznego. Mapa zagrożeń oraz hot spotów to przykład praktycznego wykorzystania geografii jako nauki przy wdrożeniach z zakresu GIS w codziennym życiu.

SESJA 6B – "Badania nad krajobrazem kulturowym"

Prowadząca: Małgorzata Durydiwka, Uniwersytet Warszawski

Zastosowanie modelu atrybutów krajobrazu w interdyscyplinarnych badaniach krajobrazu kulturowego pogranicza

Alina Awramiuk-Godun

Uniwersytet Warszawski

Odzwierciedleniem działalności człowieka na powierzchni ziemi jest krajobraz kulturowy, który powstaje w wyniku przenikania czynników przyrodniczych i kulturowych na określonym, historycznie ukształtowanym obszarze. Obejmuje on nie tylko fizyczne (materialne) elementy przestrzeni geograficznej, ale również niematerialne aspekty ludzkiej działalności, takie jak zwyczaje, przekonania czy system wartości. Podobnie jak pojęcie kultury, krajobraz jest też nośnikiem znaczeń i wartości.

Na historycznych obszarach pograniczy, gdzie dochodzi do kontaktów przedstawicieli różnych kultur, tworzy się specyficzny krajobraz. Wyróżnia się on nie tylko obecnością elementów i cech charakterystycznych dla sąsiednich grup, ale również przenikaniem tradycji, co znajduje wyraz w krajobrazie, pojedynczych obiektach, układach czy warstwach (np. symbolicznych). Zrozumienie funkcjonowania tak złożonego systemu przestrzennego wymaga zastosowania wieloaspektowego i interdyscyplinarnego podejścia badawczego. Taką możliwość daje tzw. model atrybutów krajobrazu, który umożliwia jednoczesną analizę wszystkich płaszczyzn zróżnicowania wewnętrznego krajobrazu, obejmując jego składniki (przyrodnicze i antropogeniczne) oraz uwzględniając informacje o zasobach, strukturze i wartościach historycznych, użytkowych, kulturowych i estetycznych. Możliwości zastosowania tego modelu w badaniach krajobrazu kulturowego pogranicza etniczno-wyznaniowego zostaną omówione w referacie.

Zagrożona tożsamość miasta - znikające dziedzictwo przemysłowe Łodzi

Magdalena Baranowska-Deptuła

Uniwersytet Łódzki

Łódź to miasto stworzone z myślą o przemyśle i ukształtowane przez jego rozwój. Miasto monokultury przemysłowej, o silnie zdefiniowanych cechach przestrzennych, nadających mu niezwykle wyrazistą tożsamość. Przed wybuchem pierwszej wojny światowej w przestrzeni Łodzi działało prawie 600 zakładów przemysłowych, w przytłaczającej większości związanych z produkcją włókienniczą. Przemysł tekstylny pozostał siłą napędową łódzkiej gospodarki aż do końca lat 80. XX w., kiedy, w wyniku transformacji ustrojowej, całkowicie upadł, pozostawiając po sobie rozległe wewnątrzmięskie tereny zdegradowane.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono wyniki badań nad obecnym stanem zachowania elementów przedwojennego dziedzictwa przemysłowego w Łodzi, koncentrując się przede wszystkim na zasobie utraconym w okresie trzech ostatnich dekad. Analizie poddano skalę tego zjawiska, czynniki, które do niego doprowadziły oraz szeroko rozumiane konsekwencje, ze szczególnym uwzględnieniem utraty tożsamości miasta, której fundamentem jest dziedzictwo kulturowe.

Czy Braniewo bez Rosji umrze? Szanse i zagrożenia dla miasta w obliczu napiętych stosunków z Rosją

Sara Słyś, Michał Wilk, Bartosz Roszczyk

Uniwersytet Warszawski

Braniewo to jedno z najstarszych miast w Polsce, znajdujące się ok. 6 km od granicy z Obwodem Królewieckim. Od 2020 r. wymiana handlowa z Rosją, która była podstawą rozwoju gospodarczego regionu, jest stopniowo ograniczana. Początkowo w związku ze stanem pandemicznym, a następnie w wyniku inwazji Rosji na Ukrainę i nasilającej się presji migracyjnej. W naszym referacie przedstawimy wyniki badań terenowych dotyczących wpływu tych problemów międzynarodowych na sytuację społeczności lokalnej Braniewa. W ramach badania wykorzystano głównie metody jakościowe, w tym przede wszystkim wywiady strukturyzowane ze starostą powiatu braniewskiego oraz burmistrzem miasta Braniewa. Ponadto przeprowadzono wywiady swobodne z mieszkańcami oraz obserwacje terenowe. Uzyskane informacje uzupełniono analizą dokumentów strategicznych opracowywanych przez lokalne samorządy.

Wyniki naszych badań wskazują na rozbieżność w opiniach samorządu i mieszkańców co do uszczelnienia granicy z Obwodem Królewieckim. Samorząd wskazuje na obawy związane z ustaniem współpracy gospodarczej i ograniczeniem wynikających z niej dochodów. Mieszkańcy natomiast podkreślają zwiększone poczucie bezpieczeństwa ze względu na ograniczenie szarej strefy. Nasze badania pozwalają stwierdzić, że Braniewo nie jest jednak miastem uzależnionym od Rosji. Szansą dla miasta może być rozwój turystyki, związanej z dziedzictwem miasta, walorami przyrodniczymi oraz browarnictwem.

Drzewa owocowe w krajobrazie dawnych wsi Beskidu Niskiego

Martyna Anna Zarzycka

Uniwersytet Warszawski

Drzewa owocowe, zarówno w postaci wielkoobszarowych sadów czy też pojedynczych nasadzeń stanowią nieodłączną składową krajobrazów antropogenicznych, w szczególności wiejskich. Po opuszczeniu danego obszaru przez miejscową ludność często zachowują się jako relikty dawnego użytkowania terenu, pełniąc rozmaite usługi ekosystemowe oraz stanowiąc bazę pokarmową różnych zwierząt. Często sadzone w bliskim sąsiedztwie domów mogą wskazywać – obok pozostałości podmurówek czy innych resztek zabudowań – lokalizację siedzib ludzkich. Jednocześnie przyczyniają się do tworzenia genius loci. Liczne przykłady takiej obecności drzew owocowych znaleźć można w opuszczonych miejscowościach Beskidu Niskiego, objętych akcjami wysiedleńczymi – przede wszystkim „Akcją Wisła” w 1947 roku, która znacząco wpłynęła na zmiany w funkcjonowaniu środowiska na tym obszarze.

Niniejszy referat będzie poruszał kwestie stopnia zachowania dawnych drzew owocowych w wybranych miejscowościach oraz ich znaczenie w krajobrazie.

SESJA 6C – "Geografia polityczna i historyczna"

Prowadzący: Marcin W. Solarz, Uniwersytet Warszawski

Geografia karceralna Polski w świetle wyników wyborów do Sejmu w latach 2005-2023

Roman Matykowski¹, Elżbieta Biłska-Wodecka², Katarzyna Kulczyńska¹

¹Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

²Uniwersytet Jagielloński

Na gruncie geografii światowej od ponad dekady przetacza się dyskusja na temat wyodrębnienia geografii karceralnej lub wyznaczenia jej pola badawczego. Pojawiają się coraz szczegółowsze zagadnienia dotyczące tej problematyki (np. zrozumienie afektywnego wymiaru ludzkiego doświadczenia w liminalnej przestrzeni karceralnej).

Wykorzystując podstawowe dane o strukturze organizacyjnej i liczbie osadzonych w placówkach penitencjarnych Centralnego Zarządu Służby Więziennej, jak dane o wynikach wyborów do Sejmu publikowane przez Państwową Komisję Wyborczą, a dotyczące tzw. obwodów specjalnych postanowiono określić stopień zbieżności tych obu układów w kontekście przestrzennym oraz wskazać zdolność przystosowania się obwodów specjalnych do systemu penitencjarnego w Polsce. Zwrócono też na pewną nietrwałość tego penitencjarnego systemu elektorального w świetle wyborów do Sejmu w latach 2005-2023.

W drugiej części geografii karceralnej Polski skupiono się na charakterystyce zachowań wyborczych penitencjariuszy w wyborach do Sejmu w latach 2005-2023. Zwrócono uwagę na odmiennosc tych zachowań w porównaniu ze strukturami poparcia na poziomie całego kraju, jak i w układzie regionalnym (województw), ze szczególnym uwzględnieniem wyborów 2023 roku. Omówiono także specyfikę zachowań wyborczych w wyborach do Sejmu w 2023 roku w wybranych zakładach karnych (Przytuły Stare, Radom), jak i specyficznych placówkach penitencjarnych (Regionalnym Ośrodku Psychiatrii Sądowej w Branicach, Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym w Gostyninie).

Geosocjologiczne uwarunkowania zróżnicowania odsetka nieważnych głosów na przykładzie wyborów centralnych w Polsce

Magdalena Skorupska

Uniwersytet Warszawski

Analiza nieważnych głosów jest obarczona licznymi trudnościami – od nieznaności intencji wyborców, przez zróżnicowanie prawa, systemów wyborczych czy kontekstów regionalnych. Niniejsze badanie podejmuje próbę analizy odsetka nieważnych głosów we wszystkich typach wyborów centralnych w Polsce w latach 2004-2019 z perspektywy geosocjologicznej (to znaczy uwzględniającej czynniki społeczne i przestrzenne). W pracy zastosowano modelowanie za pomocą regresji liniowej wielozmiennowej, wykorzystujące różnorodne czynniki dostępne na poziomie gmin, w tym także zmienne binarne określające zróżnicowanie regionalne. Analiza statystyczna wykazała, że w wyjaśnianiu odsetka nieważnych głosów istotne są następujące czynniki: uprawnieni do głosowania w przeliczeniu na km², wskaźnik frakcjonalizacji poparcia dla partii w wyborach, frekwencja wyborcza oraz saldo migracji wewnętrznych. Niniejsze czynniki wynikają jednak z różnych przyczyn. Jest to z jednej strony atrakcyjność miejsca zamieszkania i wiążący się z nią rozwój społeczności obywatelskiej, a z przywiązanie do rodzinnej ziemi i silna kontrola społeczna. Prezentowane badania wskazują również, że dla poziomu odsetka nieważnych głosów bardzo istotne są zmiany prawa wyborczego i internalizacja wartości demokratycznych.

Geografia sportów walki w Polsce w latach 2000-2024

Justyna Bagińska¹, Paweł Piepiora²

¹Karkonoska Akademia Nauk Stosowanych w Jeleniej Górze

²Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

Obecna napięta sytuacja na pograniczu polsko- ukraińsko- białoruskim i związane z nią poczucie zagrożenia możliwymi działaniami wojennymi na tym obszarze skłania do refleksji nad funkcjonowaniem centrów i klubów sportów walki, ich liczebnością i rozmieszczeniem na terytorium naszego kraju. Wystąpienie ma na celu scharakteryzowanie zmian w geografii sportów walki w Polsce w układzie województw w latach 2000-2024, i zbadanie, czy zmieniająca się sytuacja geopolityczna Polski (wstąpienie do Unii Europejskiej, okres względnej stabilizacji, nasilenie konfliktów za wschodnią granicą Polski) ma wpływ na popularność sportów walki w naszym kraju. W analizach wykorzystano dane z Banku Danych Lokalnych GUS oraz rejestru REGON.

Głuchoniemcy w historii i kulturze polskich Karpat

Piotr Kołpak, Marcin W. Solarz, Marta Raczyńska-Kruk, Weronika Wnuk

Uniwersytet Warszawski

W XIV w. granice Polski rozszerzono na wschód, a na dawnej granicy polsko-ruskiej, dotąd porośniętej puszcza, zainicjowano akcję osadniczą opartą o ludność niemiecką. Integracja kolonistów z ludnością polską zaowocowała powstaniem grupy kulturowej Głuchoniemców. Główne grupy kolonistów niemieckich zostały sprowadzone przede wszystkim w okolice Biecza, Krosna i Łańcuta. Ich przybycie oznaczało awans społeczny regionu, a wsie zorganizowane na tzw. prawie niemieckim otrzymały własny samorząd. Koloniści przywieźli technologię obróbki lnu, co doprowadziło do wzbogacenia i rozświetlenia regionu jako najważniejszego ośrodka tkackiego w królestwie. W okolicach Biecza i Krosna wsie przeszły proces polonizacji do k. XVI w. Najdłużej niemiecki charakter zachowały wsie w okolicach Łańcuta. Ta część dawnego pogranicza polsko-ruskiego została jednak zrównana z ziemią w 1624 r. w wyniku niszczycielskiego najazdu tatarskiego. W kolejnych stuleciach wśród okolicznej ludności zachowały się jednak zwyczaje i wyrażenia będące pozostałością po niemieckich przodkach. Na przełomie XIX i XX w. zaostrzający się konflikt polsko-niemiecki doprowadził do usunięcia etnonimu z dyskursu naukowego i potocznego. Pomimo to istnienie społeczności, którą potencjalnie można dziś identyfikować jako Głuchoniemców na dawnym pograniczu polsko-ruskim jest faktem. W referacie chcemy przedstawić historię tego szczególnego osadnictwa, granice regionu osadniczego oraz relikty kolonizacji na terenie współczesnej Polski.

Transformacje krajobrazu toponimicznego Braniewa: Od niemieckiego dziedzictwa, przez dekomunizację do stanu obecnego

Marcin Wereszczyński, Alicja Spruch, Kinga Mateja, Mateusz Szkopiarek

Uniwersytet Warszawski

Braniewo jest historyczną stolicą Warmii, którą przez lata dotykały burzliwe zmiany granic. Miasto, od założenia przez staropruskie plemię Warmów należało do: Krzyżaków, Prusów, Polaków, Szwedów i Rosjan. Po II wojnie światowej zostało ponownie wcielone w granice Polski. Ślady tych zmian do dzisiaj pozostają obecne w toponimii Braniewa.

W ramach referatu zaprezentujemy wyniki badania terenowego, zmian nazewnictwa ulic Braniewa od końca II wojny światowej do współczesności. Celem badania było zrozumienie, w jaki sposób historyczne i polityczne przemiany wpłynęły na lokalne toponimy, szczególnie w kontekście zmiany nazw ulic z niemieckich na polskie po II wojnie światowej oraz procesu dekomunizacji po 1989 roku.

W ramach badania wykorzystaliśmy zróżnicowane metody badawcze: analizę archiwalnych dokumentów i planów miasta Braniewa, wywiady strukturyzowane z lokalnymi ekspertami oraz obserwacje terenowe, które pozwoliły na zebranie danych o dawnych i obecnych nazwach ulic. Zostaną omówione kluczowe przypadki, gdzie nazwy ulic zostały zmienione w wyniku uchwał rad gminy, a także te, które przetrwały dłużej z przyczyn sentymentalnych lub społecznych.

Podczas prezentacji szczególny nacisk położony zostanie na analizę społeczno-kulturowych aspektów zmian nazw ulic, jak również na rozwój urbanistyczny miasta i jego wpływ na krajobraz toponimiczny. Podejmiemy także temat wyzwań związanych z zachowaniem lokalnej tożsamości w obliczu konieczności odcięcia się od politycznie obciążonych nazw.

Między Rozembarkiem a Rożnowicami. Zmiany nazw geograficznych w Polsce po 1945 r. na przykładzie małopolskiej wsi

Julia Biernacka

Uniwersytet Warszawski

Po II wojnie światowej Polska odrodziła się w nowych granicach, co wymagało polonizacji nazw geograficznych na terytoriach poniemieckich. Nastąpiły także zmiany niektórych nazw pochodzenia niemieckiego i ruskiego na dawnych ziemiach II RP. Przykładem jest miejscowość Rozembark, której nazwę zmieniono w latach 1946-1949 na Rożnowice (powiat gorlicki, woj. małopolskie). Zmiana ta była częścią szerszego procesu polonizacji ojkonomów niemiecko- i ruskobrzmiących w powiecie gorlickim, mającego na celu podkreślenie polskiej tożsamości regionu i usunięcie obcych śladów z krajobrazu kulturowego.

Podczas wystąpienia przybliżone zostaną okoliczności polonizacji ojkonomu "Rozembark", tło historyczne oraz proces jego zmiany. Zostaną przedstawione przyczyny zmiany nazwy, różne jej warianty, proces ewolucji ojkonomu od nazwy tradycyjnej (historycznej) do obecnej oraz stosunek do omawianej zmiany współczesnych mieszkańców Rożnowic. Zostanie także podjęta próba wyjaśnienia odrzucenia w latach 40. XX w. kalki językowej nazwy historycznej (Rózanowice) na rzecz nazwy niezwiązanej z przeszłością miejscowości. Analiza opiera się na źródłach historycznych, w tym archiwalnych dokumentach administracyjnych i relacjach osób związanych z Rożnowicami.

Celem analizy jest lepsze zrozumienie specyfiki procesu zmiany nazw miejscowości w powojennej Polsce, jego motywacji i mechanizmów. Badanie to rzuca światło na kształtowanie się powojennej polskiej tożsamości narodowo-państwowej oraz relacji polsko-niemieckich.

SESJA 6D – "Geomorfologia i hydrologia"

Prowadzący: Maksym Łaszewski, Uniwersytet Warszawski

Środowiskowe archiwa Warszawy

Piotr Szwarczewski

Uniwersytet Warszawski

Analiza dokładności metod image super resolution w rozpoznawaniu minerałów

Anna Staniszewska, Bartosz Skóra, Jakub Sumara, Martyna Durda, Zuzanna Słobodzian

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Celem tego projektu jest analiza dokładności metod image super-resolution (SIR) w rozpoznawaniu minerałów. Wybierzemy i zastosujemy modele SIR do polepszenia jakości zdjęć satelitarnych z wybranego terenu w Kosowie. Następnie porównamy krzywe spektralne uzyskane po analizie zdjęć skał, uzyskanych in situ w Kosowie, z kamery hiperspektralnej z krzywymi spektralnymi uzyskanymi po analizie zdjęć z satelity z wykorzystaniem SIR. Ostatnim krokiem będzie wyznaczenie obszarów występowania danych skał na mapie Kosowa.

Ten projekt może mieć istotne znaczenie dla rozwoju geologii, górnictwa i ochrony środowiska w Kosowie. Wyniki projektu mogą przyczynić się do odkrycia nowych złóż minerałów, usprawnienia wydobycia minerałów i ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami.

Wpływ inżynierii rzecznej na morfometrię koryta Wisły w Dolinie Środkowej Wisły; perspektywa 180 lat

Martyna Poławska

Uniwersytet Warszawski

W badaniach przedstawiono zmiany morfometrii koryta Wisły w latach 1843-2023. Przeanalizowano DEM, ortofotomapy i mapy archiwalne. Badany był odcinek Wisły w Dolinie Środkowej Wisły pomiędzy ujściem Pilicy a Pieńkowem. Zbadano zmiany szerokości i powierzchni koryta, jego długości, krętość, przebieg linii środkowej oraz ilość i wielkości łach piaszczystych i wysp porośniętych roślinnością. Na przestrzeni lat 1843–2023 koryto Wisły uległo zwężeniu – głównie na odcinku warszawskim – a także wyprostowaniu. Jego długość skróciła się, a powierzchnia zmniejszyła. Powierzchnia i ilość łach piaszczystych oraz wysp przez lata dynamicznie się zmieniała, szczególnie po powstaniu zabudowy hydrotechnicznej, a także po zmianie zagospodarowania przestrzennego tarasu zalewowego i nadzalewowego Wisły.

Cechy fizyczno-chemiczne źródeł w dolinie Mrownej

Igor Dmowski, Jarosław Suchożebrski

Uniwersytet Warszawski

Źródła stanowią unikalny i zarazem spektakularny element w nieustannie trwającym cyklu obiegu wody na Ziemi. Niniejsze wystąpienie jest poświęcone źródłom znajdującym się w dolinie rzeki Mrownej, płynącej głównie przez tereny gminy Grodzisk Mazowiecki, leżącej w południowo-zachodniej części aglomeracji warszawskiej. Na liczącym ok. 200 m odcinku rzeki znajdują się liczne wypływy wód podziemnych drenujące pierwszy horyzont wodonośny. Rocznymi badaniami objęto wypływy, które łączą się ze sobą tworząc 6 odrębnych nisz.

Badania miały na celu ocenę jakości wód źródłanych na podstawie wybranych cech fizyczno-chemicznych, rozpoznanie przestrzennego i czasowego zróżnicowania cech wód oraz identyfikację wpływu użytkowania terenu na cechy tych wód.

W okresie prowadzenia prac terenowych co dwa tygodnie badano parametry fizyczne i co miesiąc skład chemiczny wód, w celu oceny zmienności sezonowej.

Badane źródła charakteryzują się tym samym i stałym typem hydrochemicznym (wody wodorowęglanowo-wapniowe), jednak różnią się wydajnością i zróżnicowaniem przestrzennym oraz czasowym cech fizyczno-chemicznych.

Wyniki badań dokumentują, iż badane źródła mimo, że są poddane antropopresji, to nie wykazują wyraźnych i trwałych cech zanieczyszczenia. Wskazuje to na potrzebę objęcia ich ochroną.

Geoportal do monitoringu jakości wody w Polsce

Kludia Kościuk, Franciszek Batko

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Projekt "Geoportal do monitoringu jakości wody w Polsce" reprezentuje ambitne podejście do monitorowania jakości wód na obszarze całego kraju na podstawie zobrazowań satelitarnych. Celem projektu jest dostarczenie rozwiązań analizy tak, aby obejmować całą Polskę, umożliwiając kompleksowe śledzenie stanu wód oraz szybką reakcję na zmieniające się warunki.

Jednym z kluczowych elementów projektu jest pełna automatyzacja procesu obliczeń, co oznacza, że każde nowe zobrazowanie będzie poddane analizie bez potrzeby interwencji ludzkiej. Planowana jest implementacja aplikacji webowej, która umożliwi dostęp do danych oraz wyników analizy. Aplikacja będzie hostowana na dedykowanym serwerze, co zapewni większą elastyczność oraz kontrolę nad infrastrukturą.

W okresie letnim przewidziane są również pomiary in-situ, które zostaną przeprowadzone za pomocą manualnych czujników. Dane źródłowe wykorzystywane do analizy pochodzą będą z satelitów Sentinel 2.

Proces przetwarzania danych zostanie zlokalizowany w chmurze, a wyniki będą ładowane do bazy danych przestrzennych. Takie podejście umożliwi efektywne wykorzystanie zasobów obliczeniowych oraz szybki dostęp do wyników analizy. Obliczenia będą przeprowadzane w środowisku Creodias, co pozwoli na jeszcze szybsze przetwarzanie danych.

Ostatecznie, projekt ten ma na celu stworzenie kompleksowego narzędzia do monitorowania jakości wody, które będzie zarówno wysoce efektywne, jak i łatwe w użyciu dla różnych grup użytkowników.

SESJA 7A – "Wizualizacja

i analiza danych przestrzennych #2"

Prowadząca: Izabela Gołębiowska, Uniwersytet Warszawski

Serie czasowe danych teledetekcyjnych w badaniach interakcji człowiek- środowisko

Adriana Marcinkowska-Ochtyra¹, Adrian Ochtyra¹, Krzysztof Gryguc¹, Markéta Potůčková², Jana Albrechtová², Lucie Červená², Jakub Dvořák², Alex Šrollerů², Zuzana Lhotáková², Lucie Kupková², Katharina Anders³, Bernhard Höfle³, Andreas Mayr⁴, Martin Rutzinger⁴

¹Uniwersytet Warszawski

²Charles University

³Heidelberg University

⁴University of Innsbruck

Analiza serii czasowych danych jest coraz powszechniejszym tematem w badaniach środowiska prowadzonych z wykorzystaniem technik teledetekcyjnych. Otwarty dostęp do archiwów misji obserwacji Ziemi, regularnie pozyskiwanych zdjęć lotniczych na skalę krajową oraz chmur punktów z lotniczego skaningu laserowego, a także różnorodne zbiory danych badawczych, wraz z otwartymi narzędziami do przetwarzania danych, przyniosły nowe możliwości w badaniach, ale także wyzwania w edukacji. Otwarte materiały edukacyjne systematycznie poruszające problematykę serii czasowych danych teledetekcyjnych na poziomie magisterskim są rzadziej spotykane w programach studiów geograficznych czy pokrewnych, powszechniejsze jest pokazywanie analiz od pozyskania danych poprzez ich przetworzenia do oceny wyników na pojedynczych przykładach obrazów, ze względu na złożoność tych procesów. Odpowiedzią na potrzebę włączenia do programów analiz serii czasowych zajęły się wspólnie cztery grupy badawcze z Uniwersytetu Karola w Pradze, Uniwersytetu w Heidelbergu, Uniwersytetu w Innsbrucku i Uniwersytetu Warszawskiego, które połączyły swoje specjalistyczne kompetencje i opracowały otwarty kurs e learningowy na temat analizy serii czasowych w teledetekcji dla zrozumienia interakcji człowiek-środowisko (E-TRAINEE). Kurs składa się z czterech modułów obejmujących tematy teledetekcyjne, od ogólnych podejść (M1) po konkretne metody przetwarzania serii czasowych satelitarnych obrazów wielospektralnych (M2), chmur punktów 3D/4D (M3) oraz zdjęć lotniczych i spektroskopii laboratoryjnej (M4). Części teoretyczne są poparte przykładami praktycznych zastosowań oraz studiami przypadków opartych na działaniach badawczych zaangażowanych zespołów. Kurs jest dostępny za pośrednictwem strony internetowej (<https://3dgeo-heidelberg.github.io/etrainee/>) i jest publikowany na licencji CC-BY SA 4.0. Główną grupą docelową są studenci studiów magisterskich i doktoranckich z zakresu geografii i geoinformatyki, ale także nauk o środowisku, ekologii czy geologii, a także potencjalnych użytkowników z sektora publicznego i prywatnego zajmujących się zastosowaniami teledetekcji w swoich badaniach.

Praca powstała w ramach projektu E-TRAINEE – E-learning course on Time Series Analysis in Remote Sensing for Understanding Human-Environment Interactions (ID 020-1-CZ01-KA203-078308) realizowanego w ramach Partnerstw Strategicznych programu ERASMUS+, przy wsparciu sojuszu 4EU+.

Interdyscyplinarność w badaniach nad dawnymi, upadłymi miastami lokacyjnymi

Mateusz Robaczewski¹, Iwona Hildebrandt-Radke¹, Jakub Niebieszczanski¹, Waldemar Spychalski², Monika Rzodkiewicz¹, Piotr Kołaczek¹

¹Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

²Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Problem badania przyczyn upadku nieudanych lokacji miejskich historycy i archeolodzy mogą jedynie wyjaśnić na podstawie często skąpych źródłach pisanych i nielicznych pozostałości kulturowych zebranych ze stanowisk archeologicznych. Dzięki włączeniu metod paleośrodowiskowych, możliwe jest uzyskanie pełniejszego obrazu procesu zaniku tych miast. Na przykładzie dawnego, średniowiecznego miasta Głębocek (obecnie wsi) w Puszczy Zielonce, zostanie zaprezentowane interdyscyplinarne podejście łączące szereg badań: sedymentologicznych, geochemicznych (oznaczenie pierwiastków i analiza strat prażenia), podatności magnetycznej, palinologicznych (w tym palinomorfów niepyłkowych), diatomologicznych. Podstawą prac laboratoryjnych jest profil pobrany z torfowiska u podnóża grodziska stożkowatego „Pański Dwór” w rynnie glacialnej rzeki Trojanki, którego osady wydatowano metodą ¹⁴C AMS. Celem badań była rekonstrukcja warunków środowiskowych oraz identyfikacja ram czasowych istnienia i upadku dawnego miasta lokacyjnego Głębocek, które reprezentuje szersze zjawisko, średniowiecznych nieudanych lokacji miejskich, na terenie dzisiejszej Polski.

Ocena stanu drzew na terenie Warszawy za pomocą lotniczych zobrażeń hiperspektralnych oraz danych skaningu laserowego

Adrian Ochtyra¹, Adriana Marcinkowska-Ochtyra¹, Krzysztof Gryguc¹, Mateusz Gładki¹, Anna Jarocińska¹, Dominik Kopeć², Anna Halladin-Dąbrowska³, Justyna Wylazłowska³, Maria Niedzielko³, Jan Niedzielko³, Jakub Charyton³, Jaromir Borzuchowski³, Łukasz Sławik³

¹Uniwersytet Warszawski

²Uniwersytet Łódzki

³MGGP Aero

Zmiany klimatu są odczuwalne m.in. poprzez wzrost temperatury powietrza co może być szczególnie odczuwalne w miastach w upalne dni. Jednym ze sposobów przeciwdziałania temu zjawisku jest rozbudowa tzw. zielonej infrastruktury w skład, której wchodzi drzewa. Pełnią one oprócz funkcji łagodzącej temperatury, również m.in. funkcje retencyjną czy estetyczną. Z drugiej strony mogą stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia czy mienia ludzi. Wiedza o stanie drzew jest niezbędna do sprawnego i skutecznego zarządzania nimi. Tradycyjne metody wymagają wizji lokalnej, która przy dużej skali przestrzennej oraz liczebności drzew jest praktycznie niemożliwa, aby sprawdzić każde drzewo. Wsparcie dla metod tradycyjnych stanowią metody teledetekcyjne jak np. pozyskiwanie danych lotniczych. Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną wyniki badań zrealizowanych na zamówienie m. st. Warszawy dotyczących oceny kondycji drzew w mieście za pomocą zobrażeń hiperspektralnych oraz lotniczego skanowania laserowego. W ramach badań oceniono stan ponad 7 milionów drzew pod kątem stopnia defoliacji korony i przebarwienia liści.

W walce z anonimowością

Filip Dańda

Uniwersytet Warszawski

„Stoją te szafy – mieszkam w trzeciej po lewej stronie, na czwartym piętrze, piąte okno od prawej to nasz stołowy. Muszę się chwytać arytmetyki, żeby zobaczyć, czy dzieci są już w domu.”
(fragment rozmowy z mieszkanką osiedla Piaski z: 4(76) Architektura s.21)

Niejednokrotnie spotykamy się z określeniem blokowisk okresu PRL, jako przestrzeni anonimowej, pozbawionej elementów charakterystycznych. Jednocześnie w ostatnich latach osiedla okresu PRL-u cieszą się rosnącą popularnością (dane z portalu Otodom). Czy osiedla nadal pozostają dla mieszkańców anonimowe? Gdzie mieszkańcy znajdują na ich terenie elementy charakterystyczne? Jaką rolę w rozpoznawalności pełni wysokość zabudowy?

Wystąpienie będzie opierać się na badaniu orientacji i rozpoznawalności w przestrzeniach warszawskich osiedli Bielany III – Przedwiośnie oraz Bródno Podgrodzie. Bazą teoretyczną jest koncepcja Elementów Krystalizujących Plan K. Wejcherta. Narzędziem badawczym jest autorska metoda fotograficzna; polegająca na indywidualnych wywiadach połączonych z prezentacją zdjęć przedstawiających starannie wyselekcjonowane fragmenty ww. osiedli.

W referacie znajdą się odpowiedzi na pytania: które z tych osiedli wykształciło system identyfikacji przestrzennej? Jakie elementy okazują się kluczowe w orientacji dla mieszkańców? I od czego zależy łatwość w odnajdowaniu się w przestrzeni?

50 lat Olimpiady Geograficznej na mapach

Adam Gonet, Jolanta Korycka-Skorupa

Uniwersytet Warszawski

Olimpiada Geograficzna to ważne wydarzenie promujące geografię jako naukę i pasję wśród uczniów szkół średnich. W bieżącym roku obchodzi ona wyjątkowy jubileusz, od pięćdziesięciu lat kształtując kolejne pokolenia geografów. Idea zawodów dla licealistów, zainicjowana w 1974 roku przez prof. Annę Dylikową, przez ostatnie pół wieku uzyskała renomę i prestiż, zrzeszając tysiące młodych adeptów. Od tego wydarzenia swoją geograficzną karierę rozpoczęło również wiele osób z geograficznego świata naukowego.

Pół wieku startów młodzieży w Olimpiadzie Geograficznej to, poza wieloletnią historią, ogromny zbiór danych o uczestnikach, szkołach i kolejnych edycjach zawodów. Jest to doskonała okazja do podjęcia próby graficznej wizualizacji tych danych w postaci map, wykresów i tabel. Oprócz aspektu wizualnego jest to również próba poszukiwania zależności, prawidłowości i spojrzenia na 50-letnią historię Olimpiady Geograficznej z zupełnie innej perspektywy.

SESJA 7B – "W obliczu kryzysu klimatycznego"

Prowadzący: Paweł Sudra, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

Poważna gra jako interdyscyplinarne podejście do edukacji w zakresie adaptacji do zmiany klimatu w skali osiedla mieszkaniowego

**Agata Cieszewska¹, Renata Giedych¹, Gabriela Maksymiuk¹, Magdalena Kuchcik²,
Dorota Pusłowska-Tyszewska³, Marcin Łączyński⁴, Agnieszka Dudzińska –
Jarmolińska⁴, Joanna Adamczyk-Jabłońska¹, Piotr Wałdykowski¹, Marzena Suchocka¹,
Krzysztof Klimaszewski¹, Joanna Dudek-Kłimiuk¹, Magdalena Wojnowska-Heciak¹,
Kaja Czarnecka², Inna Tryhuba⁵**

¹*Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie*

²*Polska Akademia Nauk*

³*Politechnika Warszawska*

⁴*Uniwersytet Warszawski*

⁵*Lwowski Narodowy Uniwersytet Rolniczy*

Poważne gry są coraz częściej wykorzystywanym narzędziem w edukacji o środowisku przyrodniczym, także w zakresie adaptacji do zmian klimatu. W projekcie Co-Adapt interdyscyplinarny zespół opracował grę komputerową „Osiedle z klimatem”, której celem było podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie działań proadaptacyjnych i zwiększanie ich motywacji do podejmowania lokalnych działań i zielonych inicjatyw wdrażanych w ich najbliższym otoczeniu. Polem gry jest własne osiedle mieszkaniowe. W grze prowadzonej w formie warsztatów mieszkańcy wspólnie wybierają różne rozwiązania oparte na naturze (NbS), które mogą zmienić ich środowisko, a jednocześnie poprawić warunki życia w ich osiedlu. W grze zaproponowano wykorzystanie ponad 40 rozwiązań, dla których scharakteryzowano korzyści środowiskowe, społeczne i ekonomiczne. Stanowią one element edukacyjny gry. Sercem gry jest kalkulator środowiskowy, w którym skwantyfikowano wprowadzane rozwiązania pod kątem: produkcji tlenu, pochłaniania CO₂, redukcji zanieczyszczeń, intercepcji, infiltracji oraz różnorodności biologicznej. Uczestnicy gry w przystępny sposób mogą oszacować znaczenie działań proadaptacyjnych, które można wprowadzić w osiedlu. Gra uwzględnia lokalne warunki przyrodniczo-przestrzenne, umożliwia symulację i ocenę podejmowanych działań oraz wyborów dokonywanych przez mieszkańców, pomagając im zrozumieć środowiskowe skutki ich decyzji, a w konsekwencji wybrać najlepszy scenariusz adaptacji do zmiany klimatu.

Potencjał zmiany klimatu do generowania zjawisk o charakterze kryzysu gospodarczego

Łukasz Kamil Kurowski

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Zmiana klimatu jest zjawiskiem, które należy rozpatrywać z punktu widzenia każdej dyscypliny naukowej. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywają nauki ekonomiczne. Zarówno źródło globalnego ocieplenia (tj. niewłaściwe procesy gospodarowania), jak i jego konsekwencje (tj. ryzyko klimatyczne) leżą w obszarze zainteresowań nauk ekonomicznych. Ryzyko klimatyczne rozumie się w ekonomii i finansach jako wpływ ekstremalnych zdarzeń pogodowych (tj. ryzyko fizyczne) oraz polityki klimatycznej (tj. ryzyko transformacji) na gospodarkę i system finansowy. Jedną z konsekwencji zmiany klimatu jest wzrost częstotliwości i dotkliwości ekstremalnych zjawisk pogodowych. Wpływ tych zdarzeń jest odczuwalny przez wiele gospodarek na całym świecie (np. poprzez koszty wymiany zniszczonych aktywów). Celem badania jest sprawdzenie związku między różnymi indeksami giełdowymi, a 258 wybranymi ekstremalnymi zdarzeniami pogodowymi w 21 krajach w latach 1995-2022. Poprzez zastosowanie modeli ekonometrycznych potwierdziliśmy, że ekstremalne zdarzenia pogodowe (tj. ryzyko fizyczne) miały jak dotąd ograniczony wpływ na rynki akcji, w porównaniu ze znanymi kryzysami gospodarczymi (np. pandemią koronawirusa). Ogólny trend jest jednak niepokojący i sugeruje, że ryzyko fizyczne zmiany klimatu ma stopniowo rosnący wpływ na rynki finansowe. Wyniki te podkreślają potrzebę podjęcia proaktywnych kroków w celu przeciwdziałania rosnącemu długoterminowemu ryzyku finansowemu związanemu ze zmianą klimatu.

Koncepcja Metropolitan Green Belt (LMGB) w perspektywie kształtowania rezyliencji klimatycznej

Katarzyna Jelska

Uniwersytet Łódzki

Zmienność sezonów narciarskich w Karpatach Polskich

w latach 1991-2021

Katarzyna Wrona

Uniwersytet Jagielloński

Turystyka narciarska, spośród wszystkich domen życia człowieka jest jedną z najbardziej narażonych na negatywne skutki zmian klimatu. Od lat obserwowany jest wzrost wartości temperatury powietrza notowanych w zimie, co z kolei oznacza mniejszą liczbę dni z opadami śniegu. Właściciele ośrodków narciarskich w Polsce i Europie na różne sposoby próbują walczyć z negatywnymi skutkami zmian klimatu, jednak ich położenie jest niezwykle ciężkie - zwłaszcza w przypadku stacji narciarskich ulokowanych na niskich wysokościach bezwzględnych. Niniejszy referat ujmuje zmiany klimatu w turystyce narciarskiej z perspektywy biznesowej - długości i jakości sezonu narciarskiego. Celem opracowania jest analiza zmian, jakie nastąpiły w datach otwarcia i zamknięcia stoków w wybranych miejscowościach w Karpatach Polskich oraz poszukiwanie trendów w corocznej zmienności długości trwania sezonu narciarskiego, grubości pokrywy śnieżnej i ilości dni z mrozem. Okres badawczy obejmuje 20 sezonów narciarskich - od sezonu 1991/92 do sezonu 2020/21. Uzyskane wyniki prowadzą do lepszego zrozumienia powiązań turystyki narciarskiej z pogodą i klimatem, które są niezwykle skomplikowane i wielowarstwowe, a zarazem przekładają się na dobrostan ekonomiczny dużej grupy osób zamieszkujących na co dzień u podnóża Karpat. Pozwalają one też udzielić odpowiedzi na pytanie - czy zmiany klimatu są już widoczne w polskich górach?

SESJA 7C – "AI i dane przestrzenne"

Prowadzący: Wojciech Dziemianowicz, Uniwersytet Warszawski

Cyfrowe geografie GeoAI – przestrzenie, narzędzia i interpretacje

Michał Rzeszewski, Maciej Głównyński

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Trudno się nie zgodzić ze stwierdzeniem, że wykorzystanie sztucznej inteligencji (AI) ma transformacyjny potencjał dla wielu dziedzin nauki, wliczając w to geografie. Jest to najbardziej widoczne w kontekście nowych narzędzi i metod informatycznych w takich polach jak geoinformacja czy teledetekcja. Równie silny wpływ przejawia się również w geografii społeczno-ekonomicznej oraz geografii człowieka, gdzie na chwilę obecną AI modyfikuje przede wszystkim sam sposób prowadzenia badań. Wydaje się jednak, że jako geografowie powinniśmy zastanowić się również nad tym, w jaki sposób obecność AI pozwala nam reformułować czy może po prostu rozszerzyć zakres tego czym zajmuje się geografia. Jest to sytuacja podobna do tej, w której rodziła się koncepcja geografii cyfrowej i postulujemy tutaj podobne rozwiązanie i sposób postępowania. Wydaje się nam, że w obliczu rewolucji AI geografowie powinni traktować to zjawisko całościowo, badając przede wszystkim trzy jego aspekty: nowe przestrzenie tworzone przez i przy użyciu AI, nowe narzędzia dostępne w warsztacie badacza i sposób w jaki wpływają one na sposób uprawiania i organizacji nauki oraz nowe interpretacje problemów badawczych takich jak miejsce/przestrzeń, podmiotowość czy relacje władzy nad przestrzenią.

OpenstreetMap w badaniach geograficznych - od podwórka do smartfona

Paweł Struś, Anna Górską, Kuba Pabich

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Rola analizy danych przestrzennych oraz uczenia maszynowego w optymalizacji strategii zarządzania jakością powietrza w mieście z uwzględnieniem wpływu transformacji energetycznej

Mateusz Zaręba, Tomasz Danek, Elżbieta Węglińska, Szymon Cogieł

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Zrównoważony rozwój miast w dobie transformacji energetycznej i cyfrowej jest kluczowy z perspektywy społecznej. Komfort środowiskowy, w tym dostęp do czystego powietrza, jest jednym z ważnych czynników w planowaniu inteligentnych miast. Zanieczyszczenie powietrza pyłami zawieszonymi może być mierzone z uwzględnieniem czynnika przestrzennego dzięki zastosowaniu czujników IoT typu LCS. Czasowo-przestrzenna charakterystyka oraz ilość takich danych stanowi wyzwanie pod względem ich przygotowania i analizy. Wykorzystanie technik analizy dużych zbiorów danych, w tym uczenia maszynowego i sztucznej inteligencji, umożliwia głębsze zrozumienie historycznych danych oraz przewidywanie przyszłych zdarzeń. Prezentowane badania zostały przeprowadzone w Krakowie na przestrzeni jednego roku i skupiły się na następujących aspektach: 1. Wielowymiarowej analizie historycznej zanieczyszczenia powietrza w celu zbadania wpływu transformacji energetycznej i polityki środowiskowej, a także określenia długoterminowych skutków środowiskowych niektórych działań; 2. Wykorzystaniu technik uczenia maszynowego do przewidywania zanieczyszczenia powietrza, uwzględniając czynniki przestrzenne. W analizie zastosowano różne podejścia uczenia maszynowego, w tym modele regresji, głębokie sieci neuronowe oraz uczenie oparte na grupowaniu. Kraków, pomimo restrykcyjnego prawa zabraniającego używania paliw stałych do ogrzewania, zmaga się z epizodami smogu, znajdując się na czele rankingów najbardziej zanieczyszczonych miast na świecie. Przeprowadzone badania pozwoliły określić, że najbardziej efektywne do przewidywania rzadkich epizodów smogu są modele liniowe. Model liniowy charakteryzował się maksymalnym błędem absolutnym $2.95 \mu\text{g}/\text{m}^3$, podczas gdy dla nieliniowych modeli konwolucyjnych błąd ten wynosił $13.27 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dzięki analizie diagnostycznej danych historycznych udało się wykazać kierunki działań, które najbardziej wpłynęły na poprawę jakości powietrza w Krakowie.

Reprezentacje i wyobrażenia miejsc w erze generatywnej sztucznej inteligencji

Maciej Głowczyński

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dynamiczny postęp w rozwoju generatywnej sztucznej inteligencji prowadzi do powstawania wielu ontologicznych i epistemologicznych rozważań dotyczących natury współczesnej rzeczywistości. W zakresie badań w geografii człowieka należałoby rozpocząć dociekania dotyczące tego jak treści generowane przez sztuczną inteligencję wpływają na zmiany relacji człowieka z miejscem. Z jednej strony powstaje pytanie, czy i w jaki sposób generatywna sztuczna inteligencja potrafi uchwycić tożsamość miejsca, z drugiej natomiast jak może zmieniać się postrzeganie miejsca pod wpływem treści generowanych przez sztuczną inteligencję? Współcześnie bowiem człowiek zaczyna funkcjonować w hiperrzeczywistości, która jak określa Baudrillard, złożona jest z symboli i znaków, czyli reprezentacji, stających się bardziej znaczących niż rzeczywiste obiekty i zdarzenia, które reprezentują. Dzieje się tak, ponieważ coraz więcej treści cyfrowych o miejscu, konsumowanych przez człowieka, tworzonych jest przez sztuczną inteligencję. Całkiem możliwe, że treści te staną się częścią codzienności, wzbogacając lub zmieniając otaczającą rzeczywistość. To rodzi pytania dotyczące wpływu tych treści na sposób, w jaki postrzegamy i doświadczamy miejsca, zwłaszcza że granica między tym, co jest rzeczywiste, a tym, co jest stworzone przez sztuczną inteligencję, zaczyna się zacierać. Generatywna sztuczna inteligencja, bazując na już istniejących cyfrowych reprezentacjach, może zatem odtwarzać generyczne doświadczenia miejsca.

Przestrzenne zróżnicowanie wykorzystania instrumentów zarządzania dziedzictwem kulturowym przez samorzady gminne

Anna Koziol-Słupska¹, Monika Murzyn-Kupisz²

¹Narodowy Instytut Dziedzictwa

²Uniwersytet Jagielloński

Samorząd lokalny pełni różne role w procesie zarządzania dziedzictwem. Z jednej strony jest właścicielem zabytków odpowiedzialnym za opiekę nad zabytkami, z drugiej spełnia funkcje administracji państwowej odpowiedzialnej za ochronę zabytków. Władze lokalne poszczególnych gmin różnią się jednak znacząco w zakresie postaw i stopnia wypełniania związanych z zabytkami obowiązków oraz świadomości i chęci wykorzystania dziedzictwa kulturowego jako zasobu w rozwoju lokalnym. Istniejące badania na ten temat dotyczą przede wszystkim wybranych studiów przypadku, brak jest natomiast opracowań, które prezentowałyby sytuację całościowo w skali Polski. Wykorzystując unikalne dane z badania GUS „Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w samorządzie gminnym” zrealizowanego w 2019 roku analizie poddano przestrzenne zróżnicowanie stopnia zaangażowania samorządów lokalnych w Polsce w stosowanie głównych instrumentów w ich dyspozycji. Biorąc pod uwagę wybrane narzędzia zarządzania dziedzictwem kulturowym na poziomie gminy, takie jak gminna ewidencja zabytków (GEZ), gminny program opieki nad zabytkami (GPOZ) oraz gminny lub lokalny program rewitalizacji (GPR/LPR), stosując metodę bonitacji punktowej a następnie przeprowadzając analizę regresji, starano się określić, jakie cechy gminy (geograficzne, demograficzne, ekonomiczne, itp.) sprzyjają większemu zaangażowaniu samorządów w aktywizację dziedzictwa na rzecz rozwoju lokalnego.

SESJA 7D – "Geografia stosunków międzynarodowych"

Prowadzący: Piotr Kołpak, Uniwersytet Warszawski

Migracyjny poker face czy ciuciubabka? - Imigranci do Polski w przekazie medialnym władzy a jej działania względem imigrantów

Agnieszka Świętek, Wojciech Janicki

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Jednym z największych wyzwań stojących przed Polską w najbliższych latach będzie nasilające się zjawisko migracji i rozwój społeczeństwa wielonarodowościowego. Atrakcyjność Polski jako miejsca docelowego migracji stale się podnosi wraz ze wzrostem poziomu rozwoju gospodarczego i chłonnością polskiego rynku pracy, a wielkość napływu migracyjnego do Polski w ostatnich latach potęguje dodatkowo konflikt zbrojny na Ukrainie. Pomimo tego, państwo polskie do dzisiaj nie przygotowało strategii zarządzania procesami migracji, a w kolejnych odsłonach swoich działań na polu strategii demograficznej konsekwentnie unika zagadnień związanych z migracjami. Celem wystąpienia jest zestawienie i porównanie narracji dotyczącej migracji międzynarodowych obecnej w wypowiedziach czynników rządowych z jednej strony oraz faktycznych działań podejmowanych przez państwo polskie – z drugiej. Autorzy przedstawiają wyniki badań treści przekazu władz państwowych publikowanego w latach 2020-2023 na oficjalnych rządowych stronach internetowych. Badania przeprowadzono metodą pól semantycznych dla słów „migranci” i „migracja”, tworząc dla nich siatki relacji: określenia, asocjacje, opozycje, opisy działań podmiotu i względem podmiotu oraz ekwiwalenty. Obraz działań rządowych wyłaniający się z wyników przeprowadzonych badań można określić mianem polityki migracyjnej de facto, w obliczu braku takiej polityki de iure.

Różnice w prezentacji kartograficznej współczesnych polskich Ziemi Zachodnich i Północnych w europejskiej kartografii XX i XXI w.

Marcin Wereszczyński

Uniwersytet Warszawski

Polityczna atrakcyjność map wynika z faktu ich pozornej neutralności i prezentacji pełnej wiedzy, a w istocie zawsze zniekształcają one rzeczywistość i odwzorowują ją wybiórczo. Dlatego manipulacje kartograficzne są często wykorzystywanym rozwiązaniem kreowania narracji, szczególnie w kontekście obszarów spornych. W celu określenia zakresu i sposobów zniekształceń i manipulacji zastosowanych na mapach w procesie kształtowania narracji politycznej na temat tzw. Ziemi Odzyskanych włączonych do Polski w 1945 r., przeprowadzono analizę map je prezentujących opublikowanych w atlasach.

W prezentacji przedstawione zostaną wyniki analizy ponad 170 atlasów pochodzących z różnych krajów: NRD, RFN, Polski, Czechosłowacji, Czech, Austro-Węgier, ZSRR i Rosji od początku XX wieku do współczesności. Analiza ta pozwoliła na identyfikację różnic w prezentacji badanego terytorium na mapach pochodzących z różnych państw, a także na pokazanie ewolucji tych prezentacji również w okresie poprzedzającym zmiany graniczne w 1945.

Dzięki analizie przedstawień kartograficznych obszaru polskich Ziemi Zachodnich i Północnych można lepiej zrozumieć, jak zmieniały się narracje i perspektywy polityczne, kulturowe oraz społeczne w regionie, a także jakie tematy były wykorzystywane do propagandy i kształtowania opinii publicznej. Wystąpienie skoncentruje się na metodach stosowanych przez różne państwa w prezentacji tych obszarów na mapach oraz na zmieniających się wzorcach i trendach w tym zakresie.

Wydarzenia zbrojne z 16-18 stycznia 2024 na granicy między Iranem, a Pakistanem w artykułach BBC Hindi i BBC Urdu

Hanna Lis

Uniwersytet Warszawski

W dniu 16 stycznia 2024 r. Iran przeprowadził serię ataków raketowych w Pakistanie, twierdząc, że jego celem byli bojownicy beludżystańskiej grupy separatystów Jaish ul-Adl w pakistańskiej prowincji Beludżystan. Rząd Pakistanu potępił ataki jako „niesprowokowane” naruszenie pakistańskiej przestrzeni powietrznej i stwierdził, że zginęło dwoje dzieci.

Dwa dni później, 18 stycznia, Pakistan przeprowadził odwetową serię ataków raketowych w Iranie, twierdząc, że jego celem byli bojownicy Armii Wyzwolenia Beludżystanu i Frontu Wyzwolenia Beludżystanu w irańskiej prowincji Sistan i Beludżystan. Rząd Iranu potępił pakistańskie ataki i stwierdził, że zginęło dziewięć osób, w tym czworo dzieci.

Porozumiewając się kanałami dyplomatycznymi 19 stycznia, oba kraje zgodziły się na deeskalację i współpracę wzdłuż granicy irańsko-pakistańskiej. Pakistan przywołał ponownie na stanowisko ambasadora Iranu w Islamabadzie i przywrócił ambasadora Pakistanu na stanowisko w Teheranie.

Celem pracy jest analiza wybranych artykułów opisujących te wydarzenia z BBC Hindi i BBC Urdu. Język hindi (standardowa forma) jest ogólnopaństwowym językiem Republiki Indii natomiast urdu jest jednym z oficjalnych języków Islamskiej Republiki Pakistanu oraz jednym z konstytucyjnych języków Republiki Indii. Obydwa języki są tożsame pod względem struktury i pochodzenia, natomiast różnią się w warstwie leksykalnej oraz graficznej. Ze względu na to, ich użytkownicy najczęściej różnią się między sobą pochodzeniem społeczno-kulturowym, a w szczególności religijnym. Analizie poddana zostaną poruszone w aspekty oraz warstwa językowa (w szczególności leksykalna) wybranych artykułów i to jaka narracja kierowana jest do każdej z grup na temat tych wydarzeń.

Media w warsztacie naukowym geografa. Wizerunek Afryki kreowany przez firmy mediowe o międzynarodowym zasięgu

Wiktoria Jackowska

Uniwersytet Warszawski

Media są głównym źródłem informacji o państwach afrykańskich dla reszty świata. Oznacza to, że przekaz medialny odgrywa istotną rolę w kreowaniu wizerunku Afryki oraz tworzeniu narracji dotyczących kontynentu i jego mieszkańców. Z tego powodu coraz większym zainteresowaniem badaczy cieszy się geografia mediów. Ta interdyscyplinarna dziedzina interpretuje media jako źródło danych socjologicznych i przestrzennych, które mogą pomóc w lepszym zrozumieniu zjawisk społecznych. Wystąpienie będzie prezentacją wyników badania mającego na celu określenie, jaki obraz Afryki tworzą swoim przekazem wybrane firmy mediowe o międzynarodowym zasięgu: BBC, France 24, Al Jazeera, China Global Television Network, CNN. Otrzymane wyniki są rezultatem analizy półtora tysiąca publikacji internetowych. Pozwalają na wskazanie cech przekazu, w tym charakteru publikowanych treści, ich tematykę, a także określają, w jakim stopniu uwzględniany jest „głos” mieszkańców Afryki oraz jak często podkreślany jest fakt otrzymywania wsparcia od podmiotów spoza Afryki.

Kocioł bałkański – czy znów może wybuchnąć?

Ludwik Gallos

Uniwersytet Śląski

Obszar Półwyspu Bałkańskiego charakteryzuje się niezwykle, wręcz niespotykanym zróżnicowaniem narodowościowym i religijnym. Oprócz tego region ten ma bardzo burzliwą i skomplikowaną historię, co w połączeniu prowadzi do ciągłego stanu napięcia w regionie, z pozoru zmierzającym w dobrym kierunku, integrującym się z UE i NATO, rozwijającym się gospodarczo i wykorzystującym walory turystyczne. Jednakże z drugiej strony jest to region olbrzymich napięć społecznych, gdzie wojna serbsko-kosowska może wybuchnąć niespodziewanie, niemal z dnia na dzień, a Bośnia Hercegowina się rozpaść, bądź całkowicie stracić możliwość funkcjonowania, ponownie otwierając puszkę Pandowy w regionie.

Mój referat właśnie poruszy kwestie sporne na Bałkanach, ich rozkład geograficzny, oraz perspektywy na ich rozwiązanie i ryzyka eskalacji.

SESJA POSTEROWA

Modyfikacja strumienia azotu i fosforu z osadów jeziornych poddanych działaniu mikroorganizmów probiotycznych

***Dorota Monika Burska¹, Dorota Pryputniewicz-Flis¹,
Katarzyna Łukawska-Matuszewska¹, Kamil Nowiński¹, Natalia Kozak¹,
Magdalena Machuta¹, Grzegorz Brenk²***

¹Uniwersytet Gdański

²APRS

Ocenę kierunku i wielkości strumieni azotu i fosforu na granicy woda-osad oraz wpływu na tę wymianę mikroorganizmów probiotycznych dokonano w oparciu o badania przeprowadzone wiosną i latem 2016 r. w dwóch jeziorach różniących się trofią i podatnością na degradację (Jezioro Głębokie i Trzcińskie; powiat bytowski). Badania terenowe obejmowały strefę litoralu i profundalu. W kolumnie wody pomierzono T, O₂, pH oraz pobrano próbki wody, w których oznaczono m.in. stężenia NO₂⁻, NO₃⁻, NH₄⁺, NTOT, PO₄³⁻, PTOT, OWO oraz chla a i feofityny. Z obu stanowisk pobrano rdzenie osadów (ok. 20 cm). W osadach analizowano stężenie C_{tot}, C_{org}, C_{inorg}, N_{tot}; form fosforu: NaCl-P, BD-P, NaOH-P, HCl-P, Res-P; chla a i feofityny; pH i redoks. W wodach interstycjalnych oznaczono stężenie NO₂⁻, NH₄⁺, PO₄³⁻. Wpływu biopreparatu na odkładanie fosforu w osadach, przeprowadzono w oparciu o eksperymenty inkubacyjne (42 dni), w których uwzględniono m.in. zawartość materii organicznej, zmienność temperatury, stężenie tlenu, oraz mieszanie. Stwierdzono między innymi iż: w osadach z litoralu (20oC) biopreparat spowodował wzrost stężenia P_{cał}. W osadach w stosunku do kontroli, głównie stężenia P związanego z Ca. Tym czasem w osadach profundalu (5oC) z biopreparatem odnotowano spadek zawartości wszystkich form P w stosunku do kontroli. Uwalnianie fosforu z osadu było 2 razy wyższe niż w kontroli, wskazując na uwalnianie P z osadów w procesach desorpcji oraz mineralizacji materii organicznej.

Dostępność i jakość infrastruktury rowerowej

Małgorzata Dudzińska, Marta Gross

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Problematyka transportu rowerowego jest szczególnie ważna w dobie postępującej globalizacji, a zwłaszcza zwiększonego zanieczyszczenia środowiska, braku infrastruktury towarzyszącej czy zatłoczenia w ruchu. Skutkiem tego jest wykorzystanie roweru jako podstawowego środka komunikacji, który daje możliwość szybkiego poruszania się w przestrzeni, a także nie wymaga wiele miejsca do zaparkowania. Jednak dostępność i jakość infrastruktury rowerowej wpływają na brak powszechnego zastosowania tego środka transportu. Celem pracy była analiza infrastruktury rowerowej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Suwałk oraz jej dostępności i jakości.

Wykorzystanie tyflo(karto)graficznych środków dydaktycznych (dawnych i współczesnych, wykonanych technikami tyflograficznymi, tyfloinformatycznymi oraz technologii CAD/CAM i druku 3D) w tyflodydaktyce geografii – casus nauczania o Bydgoskim Węźle Wodnym uczniów niewidomych Ośrodka im. Louisa Braille'a w Bydgoszcy

Michał Frąszczak

Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy Nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille'a w Bydgoszcy

250 lat temu, w 1774 ukończono budowę Kanału Bydgoskiego. Wiek później, rozpoczął w Bydgoszcy działalność ośrodek dla niewidomych z Prow. Posen, dziś KPSOSW nr 1 im. L. Braille'a - najstarsza w Polsce szkoła dla osób z dysfunkcją wzroku.

Dokonano przeglądu tyflomap, -grafik i makiet 3D wykorzystywanych w pracy z niewidomymi uczniami SP i szkół ponadpodstawowych KPSOSW, w zakresie nauczania o BWW i Kanale Bydgoskim. Wybrano zestaw pomocy: tłoczone, papierowe mapy reliefowe z XIX w.; bydgoskie drewniane plastyczne mapy tablicowe i makietę śluzy trapezowej Z. Sawilskiego; mapy powojenne z serii PZN, TOnN i GUGiK: ceratowo-gumowa, tłoczone próżniowo w plastiku, drukowane na papierze pęczniejącym i w technice sitodruku wypukłego z transparentnym lakierem UV. W bydgoskim KPSOSW, na oprogramowaniu graficznym, brajlowskim i biurowym, zaprojektowano dedykowane pomoce o BWW i K. Bydgoskim, wykonane w pracowni tyfloinformatycznej na drukarkach brajlowskich Index EVEREST-DV5, ViewPlus SpotDot, na papierze pęczniejącym wygrzewarką Zy-Fuse. Środki tyflodydaktyczne powstały też z tworzywa sztucznego w technologii CAD/CAM. We współpracy z UKW sporządzono spersonalizowane projekty, w aplikacjach Tinkercad i Blender, do modelowania i tworzenia grafiki 3D oraz PrusaSlicer do weryfikacji modelu. Wydruku dokonano na drukarkach UBOT 3DS+ i S320 oraz Prusa i3 MK3S. Ewaluacja zdaje się potwierdzać atrakcyjność i efektywność tyflodydaktyczną pomocy; bardziej map ad hoc niż wydawnictw seryjnych.

Zmieniające się warunki klimatyczne a rozwój winnic w regionie Zielonej Góry

Dominika Jaster

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Winorośl jest rośliną wyjątkowo podatną na zmiany klimatyczne. Z biegiem lat, wskutek postępujących zmian klimatycznych, możliwe stało się uprawianie winorośli w obszarach, które dotąd nie kojarzono z tą rośliną, jak na przykład w Polsce. Historyczne oraz środowiskowe badania potwierdzają, że od czasów średniowiecza na terenie Polski prowadzono uprawę winorośli w różnych miejscach, choć z przerwami. W okresie XVI wieku regiony winiarskie w Polsce cieszyły się popularnością, jednak później, w XVII i XVIII wieku, branża winiarska doświadczyła kryzysu, uwarunkowanego klimatycznie i politycznie. W ostatnich kilkunastu latach zaobserwowano zwiększenie liczby i powierzchni winnic w kraju, z regionem zielonogórskim w roli pioniera w tym odrodzeniu. W celu oceny możliwości i ograniczeń klimatycznych w tym regionie przeprowadzono kompleksową analizę wskaźników klimatycznych i agroklimatycznych dla winorośli. Na podstawie danych klimatycznych udostępnionych przez IMGW-PIB dla stacji w Zielonej Górze wyznaczono dziewięć kluczowych wskaźników. Analiza warunków agroklimatycznych dla regionu winiarskiego zielonogórskiego w latach 1951-2022 ujawniła istotne zmiany w temperaturze, długości okresu wegetacyjnego oraz liczbie przymrozków. Średnia roczna temperatura powietrza wzrosła, zaś liczba dni z temperaturami poniżej 8°C zmniejszyła się. Wydłużenie okresu wegetacyjnego sprzyja uprawie winorośli, rozpoczynając się coraz wcześniej i kończąc później. Wzrost temperatury w okresie wegetacyjnym oraz skrócenie okresu bezprzymrozkowego korzystnie wpływają na produkcję winorośli w regionie zielonogórskim.

Przestępczość narkotykowa nieletnich w województwie wielkopolskim. Kontekst miejsko-wiejski

Katarzyna Kulczyńska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Celem artykułu jest analiza miejsko-wiejskiego kontekstu przestępczości narkotykowej nieletnich w województwie wielkopolskim w układzie powiatów w latach 2017-2021. Do charakterystyki poziomu tego zjawiska wybrano dwa wskaźniki: (1) wskaźnik natężenia przestępstw, będący liczbą przestępstw narkotykowych popełnionych przez nieletnich w przeliczeniu na 10 tys. nieletnich oraz (2) wskaźnik kontrastu, który jest ilorazem wskaźnika natężenia przestępstw narkotykowych nieletnich w miastach i na obszarach wiejskich. Badania prowadzono w odniesieniu do trzech podstawowych zagadnień: (a) zbadania relacji pomiędzy natężeniem przestępczości narkotykowej na obszarach miejskim i wiejskim w danej jednostce przestrzennej z wykorzystaniem wskaźnika kontrastu, (b) ustalenia sekwencji typów przestępczości narkotykowej w oparciu o wskaźnik natężenia przestępczości, oraz (c) prześledzenia zmian w czasie poziomu przestępczości narkotykowej nieletnich, uwzględniając podział miast na trzy kategorie wielkościowe: duże, średnie i małe. Badania wykazały, że wzrosła liczba przestępstw narkotykowych popełnionych przez nieletnich. Czyny te najczęściej popełniane są w największych miastach regionu, jak również w powiatach sąsiadujących z dużym miastem bądź posiadających na swym obszarze duże lub średniej wielkości miasto. Wzrasta przestępczość narkotykowa nieletnich na obszarach wiejskich, czego odzwierciedleniem jest malejący wskaźnik kontrastu. Spośród 35 powiatów szczególnie wysoka przestępczość występuje w zlokalizowanych w północnej części województwa powiatach: chodzieskim i pilskim, a zjawisko wykazuje oznaki do skupiania się w miastach.

Pamięć krajobrazu wyludnionych miejscowości w polskiej części dawnych Prus Wschodnich. Podsumowanie projektu badawczego

Anna Majewska

Uniwersytet Łódzki

Celem posteru jest przedstawienie wniosków z prac badawczych prowadzonych w latach 2019-2023, dotyczących skali i krajobrazowych konsekwencji wyludnienia miejscowości znajdujących się w polskiej części dawnych Prus Wschodnich. Wyludnienia, które zachodząc w trakcie i po zakończeniu drugiej wojny światowej, w sposób istotny wpłynęło na fizjonomię krajobrazu Warmii, Mazur i Powiśla. Celem jest przedstawienie szerokiego spektrum obecnych w krajobrazie reliktyw wyludnionych wiejskich jednostek osadniczych i procesów, które zachodzą w ich obrębie. Wyniki badań ujawniają ogromną skalę wyludnienia byłego terytorium wschodniopruskiego po 1945 r., gdzie nie tylko bezpośrednio po zakończeniu drugiej wojny światowej, ale również w kolejnych dekadach dochodziło do pustoszenia miejscowości. We włączonej do Polski części dawnych Prus Wschodnich (z czego większość to współcześnie teren woj. warmińsko-mazurskiego), łącznie zniknęło z mapy niemal 800 wiejskich jednostek osadniczych: wsi, osad, kolonii, przysiołków, założeń dworskich i folwarcznych oraz leśniczówek.

Podstawę do opracowania tematu stanowiły studia krajobrazowe, oparte o metodykę geografii historycznej (analiza porównawcza materiałów kartograficznych, analizy GIS) i archeologii współczesności (nieinwazyjna prospekcja terenowa, analizy danych LiDAR), skoncentrowane na diagnozie reliktyw osadniczych oraz innych, obserwowanych w krajobrazie, materialnych konsekwencji zjawisk i procesów zachodzących po przerwaniu ciągłości osadnictwa.

Identyfikacja przyrodniczego i kulturowego dziedzictwa krajobrazu typu wsi rozproszonej – metodyka i obszar badań (model Knyki)

Witold Piniarski

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Krajobrazy typu wsi rozproszonej występują na Pojezierzu Pomorskim, w obszarze garbu pojeziernego, gdzie wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. (wzdłuż osi NW–SW) zajmują coraz to większe obszary. Dominuje tam tradycyjne rolnictwo, które pozytywnie wpływa na zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego tych terenów. Dzięki wypracowaniu nowych standardów zarządzania środowiskiem obszarów wiejskich, uwzględniających unikatowy charakter tych krajobrazów, możliwe będzie zachowanie ich kulturowo-przyrodniczych wartości dla przyszłych pokoleń. Prace badawcze w ramach projektu MINIATURA 7 skupiają się na opracowaniu i przetestowaniu metodyki badań w obszarze Pojezierza Zachodniopomorskiego, na obszarze modelowym w miejscowości Knyki. W lipcu 2023 przeprowadzono pierwszy etap badań terenowych, obejmujący obszar indywidualnego gospodarstwa rolnego (pow. 64 ha). Poza określeniem zasadniczej struktury przestrzennej, dokonano inwentaryzacji zespołów roślinnych i dziko rosnących roślin naczyniowych, a także oceny usług ekosystemowych. Poza kartowaniem naziemnym równolegle przeprowadzono nalot fotogrametryczny (dronem), celem zobrazowania 2D/3D modelowego gospodarstwa (Knyki 1). Etap drugi (czerwiec 2024) obejmował kartowanie naziemne i nalot fotogrametryczny na obszarze 18 km², celem rozszerzenia i sprawdzenia opracowanego modelu. Docelowo realizacja przedstawionych badań pozwoli zweryfikować poczynione założenia przed przystąpieniem do realizacji przyszłego projektu – w obszarze całego garbu pojeziernego.

Zróżnicowanie dostępności warsztatów terapii zajęciowej w Polsce

Małgorzata Polna

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Celem artykułu jest określenie zróżnicowania przestrzennego dostępności warsztatów terapii zajęciowej w Polsce w latach 2012 i 2021. W pracy postawiono pytanie badawcze: czy istnieje zależność pomiędzy powiatowymi zasobami warsztatów terapii zajęciowej a ich rozmieszczeniem w Polsce? Jako zmienną do badań przyjęto wskaźnik dostępności mierzony liczbą warsztatów terapii zajęciowej przypadających na 10 tys. osób z niepełnosprawnościami. Badanie prowadzono na poziomie krajowym, wojewódzkim i w układzie powiatowym. W pracy wykorzystano metodę autokorelacji przestrzennej. Wykazano, że wskaźnik dostępności warsztatów terapii zajęciowej charakteryzuje się zróżnicowaniem przestrzennym, zarówno na poziomie województw, jak i powiatów, co oznacza nierównomierny dostęp do tych placówek. Z badań wynika, że współczynniki autokorelacji przestrzennej poziomu dostępności warsztatów terapii zajęciowej były stabilne. W badanych latach występowały tendencje do skupiania się powiatów o podobnej dostępności warsztatów terapii zajęciowej, a rozmieszczenie i zasięg klastrów wysokich i niskich wartości uległy niewielkim zmianom. Wyniki badań mogą być przydatne dla władz samorządowych i innych podmiotów przy typowaniu i podejmowaniu decyzji o lokalizacji nowych warsztatów terapii zajęciowej.

Usuwanie fosforu z wód powierzchniowych z zastosowanie naturalnych sorbentów - metody nieinwazyjne

Dorota Pryputniewicz-Flis, Dorota Burska

Uniwersytet Gdański

Jedną z metod rekultywacji jezior eutroficznych jest dodawanie do zbiorników wodnych środków wiążących fosfor (P) w celu jego inaktywacji i ograniczenia uwalniania z osadów, co w efekcie prowadzi do ograniczenia rozwoju biomasy producentów pierwotnych (głównie fitoplanktonu i sinic). Najczęściej do jezior aplikowane są koagulanty w postaci soli glinu lub żelaza oraz bentonit modyfikowany lantanem, które powodują wytrącanie i osadzanie się na dnie jeziora fosforanów (PO_4^{3-}). Choć działania te często przynoszą oczekiwaną poprawę stanu jeziora, budzą wiele obaw ze względu na fakt, że do środowiska wodnego wprowadzane są nowe związki chemiczne, których akumulacja przyczynia się do zwiększonego stężenia metali oraz zmian pH.

Prezentowane badania dotyczą opracowania metody poprawy jakości wód powierzchniowych poprzez redukcję stężenia fosforu rozpuszczonego z zastosowaniem naturalnych substancji, tj. mielone kruszywo wapienne oraz uwodnione kompozyty zawierające w składzie alginian, żelazo oraz kalcyt. Głównym założeniem stosowanych rozwiązań było zminimalizowanie potencjalnego negatywnego oddziaływania na środowisko. W związku z tym stosowano preparaty, które nie stanowiły źródła szkodliwych/toksycznych substancji do środowiska wodnego. Dodatkowo założono konieczność wydobycia z wody sorbentów wraz ze „związany” fosforem. Po zakończonej aplikacji opisywane w niniejszym opracowaniu sorbenty wzbogacone fosforem mogą zostać wykorzystane jako preparaty poprawiające jakość gleb.

"Czwarta przyroda" w oczach mieszkańców Warszawy

Kacper Sierański, Alina Gerlée

Uniwersytet Warszawski

Celem pracy było zbadanie opinii mieszkańców Warszawy na temat tzw. „czwartej przyrody”. Jest to termin oznaczający obszary i nieużytki porośnięte roślinnością spontaniczną i ruderalną. Charakteryzują się one dużą bioróżnorodnością oraz udziałem gatunków obcych. Obszary te pełnią wiele usług ekosystemowych i wpływają na komfort życia mieszkańców.

Stworzona została klasyfikacja obszarów charakterystycznych dla „czwartej przyrody” a następnie przeprowadzono ankietę internetową w celu poznania opinii mieszkańców Warszawy na temat typów obszarów wyróżnionych w klasyfikacji. Przeanalizowano także dwa studia przypadku. Jedno z nich dotyczyło działań społecznych w obronie „Górki na Skraju”, a drugie obszaru Golędzinowa.

Wyniki ankiety pozwoliły poznać opinię mieszkańców w kwestiach: estetyki, potencjału dla rekreacji, oceny bioróżnorodności oraz bezpieczeństwa. Dzięki tym informacjom można stwierdzić, które obszary są w oczach mieszkańców najbardziej atrakcyjne i cenne przyrodniczo, a które wręcz przeciwnie.

Historyczne i współczesne modele rozwoju miast i regionów miejskich - struktura i różnice funkcjonalne.

Sylwia Staszewska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

W artykule sięgnięto do europejskich i amerykańskich modeli wewnętrznej struktury miast i regionu miejskiego zarówno tych historycznych jak i współczesnych. W ich analizie zwrócono uwagę na sytuowanie, strukturę i pełnione funkcje centrów, śródmieść, strefy podmiejskiej bliższej i dalszej oraz strefy dojazdów. Dla celów porównawczych zobrazowano rozkład poszczególnych stref w prezentowanych modelach, w wyszczególnieniu wewnętrznego układu pełnionych na ich obszarze funkcji. Celem artykułu jest wykazanie różnic w funkcjach prezentowanych regionów i próba zgeneralizowania kierunków strukturalnego rozwoju miast.

Erozja klifów morskich Kalifornii

Zuzanna Świrad

Polska Akademia Nauk

Erozja klifów morskich zagraża życiu i infrastrukturze. Wzdłuż brzegów Kalifornii zlokalizowane są m.in. osiedla mieszkalne, drogi, koleje, elektrownie jądrowe i obszary rekreacyjne. W celu prognozowania przyszłych zmian, niezbędne jest zrozumienie tempa erozji, procesów fizycznych i czynników kontrolujących. Tempo cofania klifów zostało przeanalizowane w trzech skalach czasowo-przestrzennych: od cotygodniowego skaningu laserowego w skali lokalnej po sporadyczne (6-12 lat) skanowanie lotnicze lidar w skali całego stanu. Procedura obliczenia tempa erozji na podstawie zmian topograficznych obejmowała rasteryzację chmur punktów, automatyczne mapowanie klifów, identyfikację i charakteryzację obrywów skalnych i osuwisk oraz systematyczną analizę przestrzenną. Dodatkowo scharakteryzowana została odporność skał, energia fal oraz opady. Wieloskalowe podejście do zagadnienia pozwoliło zidentyfikować kluczowe parametry wpływające na zróżnicowanie przestrzenne zmian oraz oddzielić jak konkretne epizody erozyjne wpływają na ogólny rozwój rzeźby.

Inwazyjne gatunki obce stwarzające zagrożenie dla Unii Europejskiej – ocena ryzyka rozprzestrzeniania na terenie Polski wobec prognozowanych zmian klimatu

Weronika Gorenjak, Karolina Pluta, Maria Zachwatowicz¹

¹*Uniwersytet Warszawski*

Inwazje biologiczne stanowią jedno z głównych globalnych zagrożeń różnorodności biologicznej. Celem analizy była ocena ryzyka rozprzestrzeniania na terenie Polski 17 inwazyjnych gatunków obcych, dodanych do listy gatunków stwarzających zagrożenie dla Unii Europejskiej podczas jej aktualizacji w 2019 roku. Dane wejściowe pozyskano z polskich i międzynarodowych baz danych o gatunkach inwazyjnych, literatury naukowej, dokumentów prawnych i modeli klimatycznych. Uwzględniając charakterystyki gatunków (ich pochodzenie, występowanie, biologię, wymagania siedliskowe oraz wpływ na środowisko, gospodarkę i zdrowie), przeanalizowano prawdopodobieństwo ich rozprzestrzeniania w Polsce obecnie oraz w świetle prognoz klimatycznych (Klimada 2.0 i CHASE_PL). Dziewięć z trzynastu gatunków roślin oraz trzy z czterech gatunków zwierząt są już obecne w środowisku przyrodniczym Unii Europejskiej. Stwierdzono, iż zmiany klimatu będą miały zróżnicowany wpływ na potencjał inwazyjny analizowanych gatunków. Wyróżniono cztery główne grupy, ze względu na prawdopodobieństwo rozwoju inwazji na terytorium Polski: (1) gatunki zadomowione w Polsce i poszerzające swój zasięg, (2) gatunki niezadomowione w Polsce, ale potencjalnie inwazyjne już w obecnych warunkach klimatycznych, (3) gatunki nieobecne w Polsce, lecz potencjalnie inwazyjne w przyszłych warunkach klimatycznych oraz (4) gatunki nieobecne w Polsce i w przewidywalnej perspektywie niezagrożające terytorium Polski.

Marnowanie żywności wśród młodych mieszkańców miasta Poznania

Milena Zięba

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Marnowanie żywności jest globalnym problemem, który negatywnie wpływa na gospodarkę, środowisko i społeczeństwo. W niniejszym badaniu przeanalizowano przyczyny marnowania żywności wśród młodych mieszkańców Poznania (w wieku 18-25 lat) na poziomie gospodarstw domowych. Przeprowadzone badanie wykazało, że główne przyczyny marnowania żywności to kupowanie zbyt dużej ilości żywności oraz tendencja do przygotowywania zbyt dużych porcji posiłków. Dodatkowo, spontaniczne zakupy bez uprzednio przygotowanej listy produktów mogą przyczyniać się do nadmiernych zakupów. Najczęściej wyrzucane produkty przez konsumentów to warzywa, owoce, produkty mleczne i pieczywo. Wyniki badań wskazują także na niską świadomość społeczną dotyczącą skali marnotrawstwa żywności oraz etapów łańcucha dostaw, na których jest ona największa. Badanie dostarcza cennych informacji dla lokalnych władz, placówek handlowych, szkół i innych instytucji, które mogą wykorzystać te dane do organizacji kampanii edukacyjnych i informacyjnych mających na celu zmniejszenie marnotrawstwa żywności. Pomimo że badania koncentrowały się na Poznaniu, wnioski mogą być stosowane w innych miastach o podobnych wzorcach konsumpcji.